93

Jules Verne

Lovci Kitova

ilustrovano

Tisak i Naklada St. Kugli
ZAGREB

Br. 2071

93 20

Božić 1940

3 o.

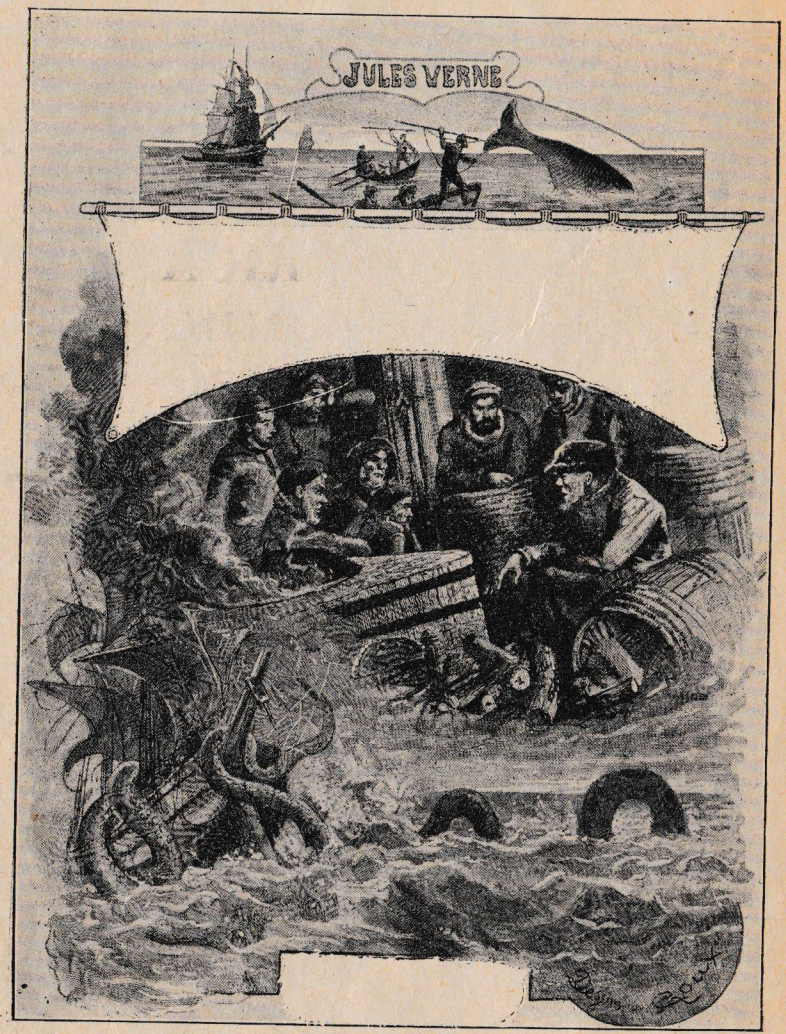

JULES VERNE

LOVCI KITOVA

ILI

ŠTO NAM PRIČA JEAN MARIE CABIDOULIN

ILUSTROVANO SA 11 SLIKA

*

TISAK I NAKLADA KNJIŽARE ST. KUGLI, ZAGREB

I. Zakašnjeli odlazak.

— Ej, kapetane Bourcarte, ne će te li danas otploviti?

— Ne, gosp. Brunel, bojim se, da to ne će biti moguće ni sutra, štaviše možda još ni za osam dana ...

— To je neugodno ...

— Pače uznemiruje, reče Bourcart i strese glavom. — »Saint Enoch« imao je otploviti već koncem prošloga mjeseca, da u pravo vrijeme stigne na lovišta. Kako sada stvar stoji, preteći će ga Englezi ili Amerikanci ...

— I to zato, što vam još uvijek manjkaju oba momka?

— Zaista, gosp. Brunel, jedan bez kojega nikako ne mogu biti i jedan drugi, kojega bih se možda mogao i odreći, kad o tome ne bi bilo strogih propisa, koji ...

— Valjda time ne mislite bačvara? upita Brunel.

— Molim vas ... ne ... to možete vjerovati! Kod mene je na lađi bačvar isto tako potreban, kao i ragna, nova vesla i kompas! Pomislite, da u skladištu imadem dvije tisuće bačava ...

— A koliko momaka na brodu, kapetane?

— Ukupno bi smo morala biti tridesetidvojica, gosp. Brunel. Da pravo kažem, mnogo je korisnije, da imamo bačvara, koji se brine za bačve, nego liječnika, koji pazi na bolesnike! A htio bih, da zapitam, da li se na moru uopće ozbiljno obolijeva?

— Naravno, u tako zdravom zraku to ne bi trebalo da se dešava, pa ipak, kapetane, ima slučajeva ...

— Ah, g. Brunel, na »Saint Enochu« nisam imao još nijednog bolesnika.

— Na tome vam se može čestitati, kapetane! Uza sve to, lađa ostaje lađa, i kao takova potčinjena je postoje-

ćim pravilima o pomorskoj plovidbi. Kraj izvjesnog broja časnika i mornara, mora brod uzeti i jednoga liječnika, tu ne hasni mudrovati. Do sad još nemate nikakvoga ...

— Naravno ... a zato »Saint Enoch« nije još do danas oplovio Cap Vincent, kako bi moralo biti.

Ovaj razgovor imali su kapetan Bourcart i neki gosp. Brunel oko 11 sati prije podne, na povišenom mjestu između semafora i pokrajnog zida, uz molo u Havru.

Poznavali su se već davno; Brunel je sada vršio službu lučkoga kapetana, dok je Bourcart bio zapovjednik »Saint Enocha«, lađe od tri jarbola, pa sad nestrpljivo čekao, da se popuni broj momčadi, da uzmogne otploviti.

Evariste Simon Bourcart bio je u Havru, svojem zavičaju, možda najpoznatiji kapetan duge plovidbe. Neoženjen, bez bližih rođaka, služio je od najranijeg djetinjstva u državnoj mornarici, kao mornarče, zatim mornar i lađar. Nakon mnogobrojnih plovidbi, kao poručnik i prvi kormilar, zapovijedao je već gotovo deset godina na »Saint Enochu«, lađi za hvatanje kitova, koja je pripadala u polovici njemu, a u polovici tvrtci »Braći Morice«.

Izvrstan, smion i odlučan pomorac, sačuvao je, protivno od mnogih svojih drugova, u ponašanju skrajnju učtivost, nikad nije kleo ni psovao; već uvijek prijaznim načinom zapovijedao. To doduše nije išlo u skrajnost, ali je pravom bio smatran jednim od najuljudnijih kapetana dugačke plovidbe.

Vrijedno je spomenuti, da je bio sretan u svim svojim pothvatima, pa mu je i lovina vazda uspijevala. Na njega se nisu tužili časnici ni mornari, pa ako momčad još nije bila potpuna, ne smije se to smatrati znakom nepovjerenja i odvratnosti sa strane pomoraca.

Bourcart i Brunel zaustavili su se na zaobljenoj terasi, na kraju lučkoga nasipa. Maregraf bilježio je baš najdublju osjeku a jarbol za signale nije bio proviđen ni zastavom ni tračkom. Nikakav brod nije dolazio, pa bi i ribarske barke uz ovakovu osjeku za mladoga mjeseca jedva našle dovoljno vode. Stoga razloga nije bilo ni znatiželjnika, koji su se običavali sabirati za visoke vode. Lađe iz Honfleura, Trouvillea, Caena i Southamptona ležale su usidrene i prije tri sata poslije podne nije se očekivalo nikakvo kretanje u vanjskoj luci.

Kapetan Bourcart gledao je kratko vrijeme na otvoreno more, te preko velike vodene površine između velikih visova Ouistrehama i hridovite obale pred svjetionicima rta de la Hève. Vrijeme je bilo neodređeno a nebo u velikoj visini prekrito sivim oblacima. Vjetar je duvao sa sjeveroistoka, kao lagan, nestalan povjetarac, koji će valjda pojačati nastupom plime. Pojedine lađe plovile su preko zatona; ovdje su se dizala bijela jedra od istočnoga obzorja, tamo su lebdjeli dugi stupovi dima u zraku, koji se slabo micao. Naravno, da je Bourcart nešto zavidao svojim drugovima, koji su već isplovili iz luke, ali je to, po običaju, izrazio vrlo učtivo.

— Da, da, ovi vrijedni ljudi imadu lijepu vožnju s vjetrom u krmu, a ja eto još čamim u luci! To je zaista nezgoda, a »Saint Enochu« događa se to prvi put ...

— Strpite se, dragi Bourcarte, odvrati lučki kapetan sa smiješkom; ako ne možete sad odmah isploviti ...

— O, zar već nije dosta moje strpljivosti kroz četrnaest dana! klikne kapetan s nešto gorčine.

— Dopuštam. No vaš brod može brzo ploviti, pa ćete izgubljeno vrijeme skoro nadoknaditi. Sa jedanaest uzala uz dobar povjetarac, može se lijepo naprijed. No, kažite mi, Bourcarte, nije li dru Sinoquetu još uvijek bolje?

— Nažalost ne, iako nije baš teško bolestan; samo ga reumatičke boli drže u postelji, a to će potrajati jamačno još koji tjedan. Tko bi to pomislio o čovjeku, koji je

tako bio vičan moru, te plovio svim dijelovima Velikoga oceana ...

— O, — prihvati lučki kapetan, možda se je baš mnogim putovanjima zadobavio te boljetice.

— Ne, nipošto, uvjeravao je kapetan Bourcart. Da se je netko zadobavio reumatizma na »Saint Enochu«! ... Zašto ne odmah kolere ili žute groznice? ... Ne, kako ste mogli samo doći na takvu misao dragi Brunelu? ...

Kao osupnut s takvog groznoga mišljenja, spustio je Bourcart ruke. »Saint Enoch« ... tako uzorno opremljen brod sa svim udobnostima i nepropustan za ma kakvu vlagu! ... Reumatizam! ... Toga se može prije zadobaviti u gradskoj vijećnici ili u dvoranama podprefekture, nego u kajitama ili zajedničkoj sobi »Saint Enocha«! ... Ta zar je on sâm ikad takovo što ocutio? .. A svoj brod nije nikad napustio, pa i kad je bio usidren u luci, bilo gdje u stranoj zemlji, ili ovdje u Havru. Da napusti svoju sobu na lađi? Ne, ni za najudobniju sobu u svratištu »Terminus« ili »Hôtel Bordeaux«, ne bi zamijenio svoju ćeliju na Saint Enochu« ... Reumatizam! Ne, ni za jednostavnu hunjavicu ne zna nitko na njegovoj lađi.

— Dopuštam, dragi Bourcarte, da se je dr. Sinoquet zadobavio reumatizma na kopnu, no sad trpi od njega i ne može da se ukrca ...

— A najgore je, što mu ne mogu naći zamjenika, reče Bourcart.

— Strpite se, naći će se sigurno koji mladi liječnik, koji će htjeti, da na Velikom oceanu sudjeluje kod lova na kitove.

— Sigurno, gosp. Brunel, samo će mi biti izbor težak. Do sada nemam još ni koga. Moj bačvar Brulard također je bolestan, a vi znate, da bez bačvara ne mogu u lov na kitove, kao ni bez ostvinarâ.

Brunel je gotovo vjerovao da ćaća Brulard ne trpi od reumatizma, pošto je po kapetanovom uvjerenju »Saint Enoch« pravi sanatorium. No uza sve to ni Brulard, ni Sinoquet ne će sudjelovati u sadašnjoj plovidbi.

Uto netko zovne kapetana.

— Ah, vi ste to Heurtaux, rekne Bourcart, pruživši ruku svome drugome časniku. — Drago mi je, da vas vidim; nosi li vas koje dobro?

— Možda, kapetane, odvrati Heurtaux, jer dolazim da vas izvijestim, da je — jedva je tome jedan sat — netko bio na brodu ...

— Bačvar ili liječnik? zapita kapetan.

— Ne znam. No dotičnik kao da je bio razočaran, ne našavši vas.

— Je li to stariji čovjek?

— Ne, izgleda prilično mlad i obećao je, da će opet doći. Radi toga sam odmah krenuo do vas.

— Dobro, Heurtaux, reče Bourcart i oprosti se od Brunela, navodno samo na vrijeme, pa otiđe na lađu, u svoju ćeliju, zapovjedivši da mu odmah dojave povratak posjetitelja.

I nije dugo čekao; već za 10 minuta doveli su u njegovu kabinu mladoga čovjeka.

Iza izmjene običajnih fraza, reče mladi čovjek, moglo mu je biti oko 27 godina, da je čuo na burzi, da »Saint Enoch« ne može isploviti, jer boluje njegov liječnik.

— To je, na žalost, istina, dragi gospodine, no s kime mi je čast?

— Filhiol, ja sam doktor Filhiol, gospodine kapetane, i došao sam da vam se ponudim mjesto dra. Sinoqueta.

I on saopći, da je rođen u Rouenu, u obitelji industrijalca, a želi da se posveti vršenju svoga zvanja na kojem trgovačkom brodu. Baš bi mu dobro došlo, da učestvuje kod kitolova na Velikom oceanu, da vidi, je li za što sposoban. Može podastrijeti najbolje preporuke.

Bourcart je dobro promatrao mladoga liječnika i učinilo mu se, da je zdravoga sustava i odlučnoga značaja.

— Dragi gospodine, progovori kapetan, — vi mi dobro dolazite. Nadam se, da će moje obavijesti biti povoljne, pa ćete se već sutra moći udomiti na brodu.

— O tome sam uvjeren, gospodine kapetane, odvrati dr. Filhiol, jer sam se i ja prije odluke raspitao o vama ...

— Vrlo pametno, odvrati Bourcart, i sigurno niste dobili nepovoljne obavijesti?

— Naprotiv, gosp. Bourcart, i nadam se, da će i vaše obavijesti glede mene isto tako biti povoljne.

— A sad još nekoliko upita, gosp. Filhiol, nastavi kapetan Bourcart: jeste li već bili na moru?

— Samo na kratkoj vožnji preko kanala La Manche.

— I ... niste dobili morsku bolest?

— Nisam i mislim, štaviše, da ju ne ću nikad dobiti.

— Vidite, to je važno za brodskoga liječnika.

— Jamačno, gospodine kapetane.

— Ne smijem vam također zatajiti, da su plovidbe u svrhu lova na kitove vrlo naporne a i pogibeljne. Napori i oskudijevanja ne ostaju nam ušteđeni. Ukratko, to je teška škola za pomorski život.

— To znadem, kapetane, ali ja se ne bojim te teške škole ...

— A naše plovidbe, doktor Filhiolu ne samo da su opasne, nego pokatšto i dugotrajne. To je više manje do okolnosti. Tko bi znao, hoće li se »Saint Enoch« povratiti prije dvije a možda i tri godine ...

— Neka se vrati, kad mu drago, gospodine kapetane; najvažnije je ipak, da se svi oni, koji sada otplove na njemu, i sretno povrate.

— Gospodine, — rekne kapetan, koji kao da je vrlo zadovoljan s naziranjem mladoga čovjeka, da bi voljan bio, nakon dobivenih obavijesti, sklopiti ugovor s njime,

— meni se čini, da si mogu samo čestitati, što sam s vama došao u doticaj ...

— Dakle do sutra, odvrati mladi liječnik, a što se odlaska tiče ...

— O, taj bi mogao uslijediti već sutra uvečer s prvom plimom, kad bi mi uspjelo, da tako brzo nađem i nadoknadu za bačvara, kako sam ju eto našao za liječnika.

— Vaša momčad nije dakle još popunjena?

— Na žalost, nije, gosp. Filhiol, jer je isključeno, da čekam na ubogoga Brularda.

— Zar je taj čovjek bolestan?

— Da, ako se reumatički nastupi mogu nazvati bolešću ... No možete mi sigurno vjerovati, da se toga nije zadobavio za vožnje na »Saint Enochu«.

— No gle, sad mi pada na um, g. kapetane, da bih vas mogao uputiti na jednoga bačvara ...

— Vi? ...

Kapetan se već počeo, po običaju, unaprijed zahvaljivati, ali njegovo veselje nije imalo dugo potrajati, kad Filhiol doda:

— Vi dakle niste ni pomislili na meštra Cabidoulina?

— Na Jean Marie Cabidoulina, u ulici Taurnettes? klikne Bourcart.

— Naravno, na toga. Ima li možda i koji drugi u Havru?

— Jean-Marie-Cabidoulin! ponovi kapetan.

— Da, da, taj isti.

— A otkuda ga poznate?

— Ta liječio sam ga.

— Dakle je i on bolestan? ... Onda među bačvarima vlada prava pošast?

— O ne, umirite se; bio je samo malo ozlijeđen na ruci, ali od toga je posve izliječen. To je krepak i vrlo zdrav muž i nadam se, da bi bio vrlo dobar za posao ...

— O sigurno ... sigurno, odvrati kapetan, — pa ako vi poznate Cabidoulina, to ga i ja poznam, te jedva vjerujem, da bi se koji kapetan odlučio, da toga čovjeka uzme na brod.

— A zašto?

— Za to, jer je nesretni prorok, gosp. Filhiol, jer vazda proriče nesreće i katastrofe, kad se nastupa kakva plovidba; po njegovim riječima svaka će plovidba biti zadnja, s koje se ne ćemo povratiti. A onda njegova pričanja o morskim nemanima, koje da je vidio i sigurno će ih opet ugledati! Kažem vam, gosp. Filhiol, taj čovjek je u stanju, da čitavu momčad iskvari!

— Govorite li ozbiljno, gosp. kapetane?

— Potpuno ozbiljno!

— Da ... ali ... u pomanjkanju drugoga, a bačvara trebate ...

— Naravno ... znadem ... u pomanjkanju drugoga!.. Pa ipak na toga ne bih nikada pomislio ... U ostalom, ako ne plovimo na sjever, možemo ploviti na jug, pa kad bi gazda Cabidoulin htio ... ali on ne će htjeti ...

— Mogli bi smo pokušati.

— Ne, to je suvišno. Uostalom, Cabidoulin ...

— No, ako bismo ipak pokušali? ...

Kapetan Bourcart raskrili pa opet složi ruke i zakima glavom, kao da se sprema te počini neku glupost. Ali želja, da što prije krene na put, nadvlada konačno sve bojazni.

— Dakle pođimo! rekne napokon.

I obojica krenuše put bačvareva stana. Našli su ga u sobi prizemlja s kapom na glavi i s kožnom pregačom. Bio je to krupan, visok muškarac od 52 godine. Kazao je, da sada nema posla, a da nema neku malu prištednju, ne bi mogao ni u kavanu, da se pokarta sa svojim starim drugom, negdašnjim stražarom u svjetioniku, koji ga svaki dan poziva na partiju manille.

Jean Marie Cabidoulin bio je uostalom potpuno upućen o svemu, što se događa u Havru i osobito u luci. Poznavao je dakako odavna i kapetana Bourcarta. I čim se ovaj pojavio na njegovom pragu, doviknuo mu je:

— Eh, eh! »Saint Enoch« leži dakle još uvijek u luci, kao da ga je led okovao? ...

— Još uvijek, gazda Cabidouline, potvrdi kapetan.

— Manjka mu samo liječnik?

— O ne, toga već imadem.

— Gle, gle ... Da vi niste taj, doktore?

— Da, ja sam i dopratio sam ovamo kapetana Bourcarta, da vas pitamo, ne bi ste li se i vi s nama ukrcali?

— Da se ukrcam? upita gazda.

— Da, Jean Marie Cabidoulin, rekne sad kapetan Bourcart. Ne bi li vas zanimala dulja plovidba na dobroj ladi i u društvu valjanih ljudi?

— Zaista, kapetane, takvoj ponudi ne bih se nadao! Znate, da želim mir. Sad jedrim samo ulicama Havra, gdje se ne trebam bojati sudara brodova, ni navale valova ...

— O. promislite stvar, gazda Cabidouline; ta niste tako star ...

Sad i doktor Filhiol stade nagovarati bačvara. No gazda Cabidoulin uozbilji se pa će:

— Čujte, kapetane, i vi doktore. Jedna mi misao kopa po glavi, koje se ne mogu otresti.

— A ta bi bila? upita Bourcart.

— Ako plovimo po morima, moramo konačno ipak, prije ili poslije, propasti. Znadem, da »Saint Enoch« ima izvrsnog kapetana i valjanu momčad, a imat će i vrsnog liječnika, ipak sam čvrsto osvjedočen, da ću, otplovim li s tom lađom, doživjeti nešto, što mi se nikad još nije dogodilo ...

— Ah, uzdahne kapetan.

— Tako je, kako vam kažem. Zato sam si preduzeo, da mirno završim život na kopnu.

— To je puko utvaranje, rekne doktor Filhiol; ta nisu svi brodovi odsuđeni na propast!

— Dopuštam, ali slutim, zaplovim li još jednom u more, da se ne ću više povratiti.

— O, gazda Cabidouline, reče kapetan, — to sigurno nije vaše ozbiljno mišljenje.

— Potpuno ozbiljno i povrh toga, mojoj znatiželjnosti za morski svijet potpuno je udovoljeno. Ta nisam li, ploveći po moru, svašta vidio: vruće zemlje i predjele leda, ostrva u Atlanskom oceanu, ledena brda i ledene sante, morske pse, mroževe i kitove ...

— Svaka čast, zbilja vam se može zavidati, reče doktor Filhiol.

— A znate, što ću konačno još viđeti?

— Dakle što, gazda Cabidouline?

— Što mi nikad još nije bilo dano gledati, strašnu morsku neman ... veliku morsku zmiju.

— I ne ćete ju nikada vidjeti! uvjeravao ga je doktor Filhiol.

— Zašto ne?

— Vrlo jednostavno, jer je uopće nema!

— To vi kažete! klikne, bačvar tako uvjerljivo, kao da o tom ne će s nikim ni da govori.

No nakon poduljega nagovaranja dao se je, uz obećanje dobre plaće, skloniti, da poduzme ovaj posljednji put na kitolov i već je uvečer istoga dana dao donijeti svoju prtljagu na »Saint Enoch«.

II. Saint Enoch.

Drugoga dana, 7. studenoga otplovio je »Saint Enoch« iz Havra. Vrijeme je bilo vrlo loše; nebom su se valjali glomazni, rastrgani oblaci.

Lađa je bila od petstopedest tonna te providena svim spravama, potrebnim za naporni lov na kitove u Velikom oceanu. Iako već star deset godina, bio je »Saint Enoch« izvrstan jedrenjak. Momčad se je starala, da lađu uzdrži u najboljem redu.

»Saint Enoch« prilično široko građeni brod od tri jedra, imao je prednjaču, veliko jadro, brzoplovku, košno jedro i prednje košno jedro; skelno veslo, gornje skelno veslo, okrižice i kosno jedro a napokon i skradnjak. U očekivanju odlaska dao je Bourcart udesiti sve sprave i pomagala za okretanje i navijanje kitova. Četiri čamca bila su spremna na svojim mjestima; ... na lijevom boku broda nadkormilarev čamac te prvoga i drugoga pomoćnika, na krmi kapetanov. Četiri daljnja pričuvna čamca bila su razdijeljena po palubi. Između prednjaka i velikoga jarbola i pred velikom vidjelicom ugrađena bje peć za talenje kitove masti. Ova je sadržavala dva željezna lonca, jedan do drugoga, i bila je obzidana opekama. Otraga na peći bila su dva otvora za odvađanje dima, a sprijeda među loncima dva rostilja za loženje vatre.

Navađamo sad i sastav časnika i momčadi, ukrcanih na »Saint Enochu«:

Kapetan Bourcart (Evariste Simon) 50 god.
Nadkormilar Heurtaux (Jean François) 40 godina.
Prvi poručnik Coquebert (Yves) 32 god.
Drugi poručnik Allotte (Romain) 27 god.
Božman Ollive (Mathurin) 45 god.
Ostvinar Thiebaut (Louis) 37 god.
Ostvinar Kardek (Pierre) 32 god.
Ostvinar Durut (Jean) 32 god.
Ostvinar Ducrest (Aloin) 31. god.
Doktor Filhiol, 27 god.
Bačvar Cabidoulin (Jean Marie) 52 god.
Kovač Thomas (Gille) 45 god.
Tesar Ferut (Marcel) 36 god.

Osam mornara.
Jedanaest podmornara.
Jedan živežar.
Jedan kuhar.

Ukupno 34 osobe ... obična količina momčadi za kitolovsku lađu tonaže »Saint Enocha«. Posadu su sačinjavali gotovo po polovici normandijski i bretonski mornari. Samo je tesar Ferut bio rodom iz Pariza, iz predgrađa Belleville; prije je bio na raznim kazalištima prijestolnice zaposlen kao strojar.

Časnici su već više puta putovali na »Saint Enochu« i zaslužuju pohvalu. Prošlih godinâ plovili su sjevernim i južnim dijelovima Tihoga oceana i vratili se sa sretnoga i unosnoga puta, iako je trajao puna 42 mjeseca, sa dvije tisuće bačava ribje masti, koja je prodana s velikim dobitkom.

Nadkormilar Heurtaux bio je izvrstan pomorac, koji je držao strog zapt.

Prvi i drugi poručnik odlikovali su se vazda smionim proganjanjem kitova i u tome su se često i nerazborito natjecali, unatoč opomenama starijih i iskusnijih; svoje su čamce izvrgavali opasnosti, čime su podjarivali i svoju momčad, osobito je to činio Romain Allotte.

Samo još nekoliko riječi o božmanu Mathurinu Olliveu. Taj mali, mršavi i žilavi muž, dorasao svakome naporu, koji je revno vršio svoju službu, dobro gledao i slušao, imao je svojstva valjanoga potčasnika mornarice. On se malo starao zato, hoće li uloviti kojega kita ili ne; pa mu je glavno bilo, da se brine za valjanu plovidbu. Uživao je najveće povjerenje kapetana Bourcarta, koje je sjajno opravdavao.

I mornari su većinom plovili već na »Saint Enochu«, te sačinjavali pouzdanu momčad. Šest lakih mornara sad je po prvi put pošlo na tegoban kitolov. Bili su to dječaci od 14 do 17 godina.

— Ej, stari, dakle si došao..

Kovač Thomas, tesar Ferut, kuhar i živežar bili su već tri godine u službi lađe. Istaknuti nam je, da su gazda Ollive i meštar Cabidoulin bili davni znanci te već opetovano zajedno plovili po moru. Ollive je poznavao maniju potonjega, pa ga odmah povjerljivo pozdravio.

— Ej, stari, dakle si opet došao!

— Kako vidiš, rekne Cabidoulin.

— I ti se zaista usuđuješ još jednom? ...

— Tako je, brate.

— I uvijek s prokletim mišljenjem, da će se zlo svršiti?

— Dapače vrlo zlo, odvrati bačvar ozbiljno.

— Pa dobro, nastavi Oliive, ali se nadam, da ćeš nas poštediti sa svojim bajkama ...

— To baš ne bih htio da obećam.

— Neka ti bude po volji; no ako nas zadesi nesreća ...

— Biti će upravo dokaz, da se nisam prevario! izjavi Jean Marie Cabidoulin.

Tko bi znao, ne žali li bačvar već sada, što je prihvatio ponudu kapetana Bourcarta.

Kad je »Saint Enoch« izišao izvan lučkih nasipa, dana bje zapovjed, da se razapnu košna jedra, u koja je božman dao udariti dva revka, a zatim su razapeli i koso jedro, pa je kapetan napokon dao opremiti i prednju katarku. Uz ove okolnosti mogao je brod krstariti proti sjeveroistočnjaku te oploviti stršeći rt Barflenz.

»Saint Enoch« morao se je čvrsto držati vjetra, uza sve to je plovio brzinom od deset uzala.

Tri dana bilo je krstarenje potrebno, tek tada su mogli iskrcati pilota kod Hougue i plovidba se nastavila običajnim načinom, uz povoljno vrijeme.

— Krasno vrijeme, prijatno more, dobar vjetar, reče kapetan doktoru Filhiolu, koji je š njim šetao po palubi.

— Naša plovidba dobro odmiče a to je rijetkost u ovo doba godine u kanalu.

— Čestitam vam, kapetane, odvrati liječnik; no mi smo istom započeli ploviti.

— O, to dobro znadem, gosp. Filhiol. Potrebno je, da dobro započeto i dobro svrši. No budite bez brige, — naš je brod solidan.

— Svakako, gospodine kapetane, ali ne radi se samo o tome, da plovidba prođe bez nezgode, već je i do toga, da se čestito isplati ...

— Hoće li se koji kit naći ili ne, to je do slučaja, kojemu ne možemo zapovijedati. No »Saint Enoch« je sada na svojem petom putovanju. te su dojakošnja dva bila za njega povoljna.

— To podaje najbolje nade, g. kapetane. A mislite li s lovom čekati, dok stignete u Veliki ocean?

— Nipošto; upotrijebit ćemo svaku prigodu, pa ako nam se na Atlanskom oceanu pokaže koji kit, odmah ćemo spustiti naše čamce i započeti lov. Radi se samo o tome, da se ne pojave u prevelikoj udaljenosti.

Nekoliko dana nakon što su odplovili iz Havrea, odredio je kapetan službu straženja i promatranja. Dva mornara imala su vazda ostati na koševima, jedan na prednjoj katarci, a jedan na velikom jarbolu. Ova zadaća zapala je ostvinare i mornare, dok su pomoćni mornari imali ostati na palubi.

Da budu spremni za svaki slučaj, dobio je svaki čamac stanoviti broj meke i oruđa, potrebnoga za hvatanje kitova. Ako su najavili kojega kita u blizini lađe, odmah su čamci bili spušteni, za što je trebalo tek nekoliko minuta. No na takovu prigodu nije se moglo računati prije, dok »Saint Enoch« ne isplovi van na Atlanski ocean.

Pošto su isplovili iz kanala La Manche, zaplovio je brod zapadnim pravcem, da u većoj udaljenosti oplovi Quessant, i u trenutku, kad je francusko tlo iščezavalo s vida, upozori kapetan doktora Filhiola na to.

— Do viđenja! — Kazala su oba muža.

Kad su otpravili ovaj posljednji pozdrav zavičaju, pomislili su svakako, koliko li će mjeseci, možda i godina proći, dok se opet vrate.

Pošto je sveudilj duvao sjeveroistočnjak, plovio je »Saint Enoch« pravcem Cap Ortegala, sjeverozapadnog vrška Španije. Nije bilo potrebno, da zaplove u Biscayško more, koje zna biti opasno jedrenjacima, kad dune zapadnjak, pa ih potjera prema obali.

Kad su kapetan i časnici u vrijeme jela sjedili zajedno, govorili su, kako je i shvatljivo, o netom poduzetoj plovidbi, koja je povoljno započela. Lađa će prispjeti još u pravo vrijeme u predjel ribolova, nadao se je kapetan Bourcart, pa sve dvojilce zadahnuo pouzdanjem.

— Samo da naš odlazak nije zadocnio za 14 dana, mogli bi smo biti već nedaleko Sv. Helene.

— No ostane li nam vjetar povoljan barem mjesec dana, prihvati poručnik Coquebert, lako ćemo nadomjestiti taj gubitak vremena.

— Ipak se ima požaliti, što se doktor Filhiol nije prije sjetio, da se ukrca na »Saint Enoch«.

— To žalim i ja, — odvrati liječnik smiješeći se zadovoljno, — jer nigdje ne bih mogao da nađem bolji doček i bolje društvo.

— Ne pomaže nikakvo sažaljevanje, moja gospodo, prihvati kapetan Bourcart. Dobre misli ne dolaze, kad ih želimo ...

— Kao ni kitovi, klikne Romain Allotte. Pa kad i isplove, treba da smo odmah pri ruci, da napanemo te nespretnjakoviće ...

— Uostalom, zakrči mu riječ dr. Filhiol, »Saint Enochu« nije manjkao samo liječnik, nego i neophodni bačvar.

— Tako je, priznade kapetan Bourcart, — a ne smijemo zaboraviti ni to, dragi Filhiole, da ste mi vi spomenuli i majstora Jean-Marie Cabidoulina. Da nije bilo vas, ne bih se bio obratio na toga čovjeka.

— I sad je na lađi, a to je glavna stvar, — prihvati Heurtaux. No koliko ga poznam, stajao vas je mnogo truda, da ga nagovorite na tu plovidbu ...

— Ne, nisam baš naišao na veliki otpor, odvrati kapetan. Po njegovome kazivanju dodijalo mu je pomorstvo. Nekako je sretno izlazio, pa zašto da ponovo izaziva udes? ... Tu konačno nosi kožu na pazar ... valja odabrati zgodan čas, da se povučeš i t. d. Ta poznate su vam litanije toga vrijednoga čovjeka! A onda tvrdnja, da je već sve vidio, što se može da vidi prigodom vožnje na kitolov.

— Sve nismo nikad vidjeli, — prihvati poručnik Allotte, i ja, što se mene tiče. očekujem uvijek nešto nepredviđeno, nešto izvanredno ...

— To izvanredno i nepredviđeno bilo bi, — uplete se kapetan Bourcart, da naš »Saint Enoch« na ovom putovanju postrada ili se vrati u domovinu bez ribljega ulja; no glede toga sam potpuno umiren i uvjeren sam, da će se naš brod vratiti sa dvije tisuće posve napunjenih bačvi.

Da je majstor Cabidoulin slušao ovo nepokolebivo pouzdanje kapetanovo, možda bi se i sam ponadao, da na ovome putovanju ne će biti nezgode.

Doskora se »Saint Enoch« približavao Madeiri, da zaplovi između Azorâ i Kanarinskih ostrva. Kad je lađa preplovila obratnik, pred ostrvima Zelenoga predbrežja, namjerila se posada na izvrsno podneblje srednjevisoke topline.

Kapetana, časnike i mornare malo je doduše začudilo, što se do sada nije pojavio još ni jedan kit, da ga progone. Iako su dva tri zamjetili, bili su tako daleko, da se nije dalo ni pomisliti na njihovo proganjanje. Da ne dangube, učinilo im se najzgodnije, da zaplove do onog

dijela mora oko Nove Zelandije, koje je u to vrijeme već valjano izrabljeno, ili opet u sjeverni dio Velikoga oceana. Da se stigne u Veliki ocean, mora se oploviti Rt Dobre nade ili Rt Horn i tako će ostati, dok se ne otvori panamski kanal*. Hoće li se oko Rta Horn na krajnjem rubu južne Amerike, valja ploviti dalje gotovo do 55. stupnja južne širine, gdje često vlada rđavo vrijeme. Parobrod se može doduše laglje proverati kroz Magellanovo tijesno, dok jedrenjača to može samo s velikim zadocnjenjima. Probitačnije je dakle oploviti južni vršak Afrike, ploviti Indijskim i Južnim morem, gdje mnogobrojne luke Australije i Nove Zelandije pružaju lako dostiživa utočišta.

I sada je kapetan Bourcart udario tim smjerom, pa za malo dana ugledao ostrvo Sv. Helene. U to doba vlada na Atlantskom oceanu, s onu stranu ekvatora, silan promet. I nije prošlo 48 sati, a da »Saint Enoch« ne bi na svojem putu sreo koji parobrod ili kakav vitki kutar, koji se, gledom na brzinu, može skoro mjeriti s parobrodima. No kapetan nije ni koju lađu nagovarao, pa su se one pri tim susretajima zadovoljile, da istaknu svoje zastave, ili dadu znak, da nemaju ništa javiti niti primiti kakvu vijest.

Preplovivši uz ostrvo Ascension, primakao se je »Saint Enoch« ostrvu Sv. Helena i uz ovaj plovio u udaljenosti od tri do četiri morske milje. Doktor Filhiol bio je jedini od čitave posade, koji to ostrvo nije još vidio, pa je mladi liječnik mogao kroz jedan sat promatrati Pic de Diane nad jazom s negdašnjom kaznionom u Longwoodu.

Straže su neprestance pomno gledale, ali se nijedan kit nigdje nije pojavio, jer su se zadržavali po svoj prilici kojih stotinu milja južnije.

* Međutim je ovo Jules Verneovo nagovještanje već oživotvoreno, pak i dosta veliki parobrodi prelaze panamskim kanalom od god. 1915. (Op. prev.).

— Što mu đavola, kapetane, — progovori bačvar opetovano, — nije se zbilja isplatilo da pođem s vama, jer eto nemam nikakvoga posla na lađi!

— To će već doći ... svakako će doći, gledao je kapetan da ga umiri.

— A možda i ne dođe, — opet će bačvar kimajući glavom, pa kad stignemo do Nove Zelandije, ne ćemo još ni jednu bačvu napuniti.

— To je lako moguće, majstore Cabidouline, ali tamo ćemo se za to pobrinuti. Ne će vam uzmanjkati posla, oslonite se na to!

— A ja sam doživio vremena, kad je vrvjelo kitovima u Atlantskom oceanu.

— Da, dà, poznato mi je; sigurno bivaju sve rjeđi, a to se ima požaliti!

Uistinu su straže samo dva tri put javile pojav kitova, od kojih je jedan bio vrlo velik. Nažalost pojavili su se ovi odveć blizu lađe, pak time zastrašeni, zaronili su odmah tako duboko, da ih dalje nisu mogli proganjati. Uz vanrednu brzinu mogu ove veleribe preplivati velike daljine prije, nego li opet izrone na površinu.

Polovicom prosinca stigli su do rta Dobre nade. More je bilo uz afričku obalu u to doba vrlo živo, jer su lađe plovile prema znamenitoj engleskoj naselbini. Pošto nije bilo povoda, nije »Saint Enoch« pristao u luci Capetown, već je kutar oplovio južni vršak Afrike.

Nije bilo bez temelja, što su Rrt dobre nade nazivali prije rtom bura i oluja. »Saint Enoch« imao je da izdrži strašne udarce vjetra tako, da je bio prisiljen te mu se upravo suprotstavi. No umjereno je zakasnio i tako se neznatno oštetio, da ni isti Cabidoulin nije mogao da proreče kakvu nesreću.

Na 30. siječnja, malo prije sunčanoga izlaska, doviknuo je jedan od stražećih pomoraca:

— Zemlja pod vjetrom!

Po računu kapetana bili su na sedamdesetišestom stupnju južne širine, t. j. u blizini ostrva Sv. Pavla i Amsterdamskih ostrva.

Udaljen dvije milje od prvoga, potegnuo je »Saint Enoch« jedra. Čamci nadkormilara Heurtauxa i poručnika Allotta bijahu proviđeni vrpcama i mrežama i otposlani prilično blizo kopna, jer je na obalama ovoga otoka vrlo izdašan ribolov. I zaista su se oba čamca povratila poslije podne sa bogatim plijenom slasnih riba i morskih raka, što je za više dana pokrilo potrebe stola.

Od Sv. Pavla plovio je »Saint Enoch« koso dolje prema četrdesetom stupnju širine, uvijek praćen povoljnim vjetrom, koji mu je omogućio brzinu od 70 do 80 lieue-â u dvadesetčetiri sata, pa je na 15. veljače ugledao vrške Nove Zelandije.

III. Na istočnoj obali Nove Zelandije.

Već kojih pedesetak godina iskorišćuju kitolovci okolicu Nove Zelandije, gdje se je ribolov uvijek bogato isplaćivao. U vrijeme ovoga putovanja bio je to valjda onaj dio Velikoga Oceana, gdje su se kitovi zadržavali još u najvećem broju; ali i ovdje susretali su se ipak rijetko blizu ladâ. No htvatanje kitova u onim stranama tako je probitačno, da se kapetani nisu žacali napora i opasnosti, skopčanih sa hvatanjem.

O tome je govorio Bourcart dru. Filhiolu, kad su se približili Tawaï-Punamu, velikome ostrvu novozelandske skupine:

— Lađa, kao što je naša, mogla bi, uz okolnosti, ovdje zadobiti potpuni tovar za nekoliko tjedana, ali bi neprestance moralo biti lijepo vrijeme. Nažalost, na ovoj obali lađe su vazda izvrgnute dnevnim vjetrovima, koji pokatšto bivaju vrlo žestoki.

Žitelji Nove Zelandije.

— A nema li ovdje lukâ za nuždu, kamo se lađe mogu brzo zakloniti?

— O, ima ih, dragi doktore; na samoj istočnoj obali, da spomenemo samo najvažnije, leže: Dunedin, Oamaru, Akaroa, Christchurch i Blenheim. Naravno, kitova nema uz obalu u lukama, već ih valja potražiti nekoliko milja od obale.

— Kanite li se unatoč tome usidriti u kojoj od onih luka, kapetane, prije nego li će vaša momčad na posao?

— To kanim ... na dva do tri dana ... da obnovim dio naše zalihe svježih riba. »Saint Enoch« usidrit će se u tu svrhu u luci Akaroa.

— A kad ćedo prispjeti onamo?

— Sutra prije podne.

— Jeste li se tamo već zadržavali?

— Više puta. Poznam smjerove, koji vode u tu luku i znadem, da ćemo tamo za uzburkanoga mora naći zaštitu.

No iako je kapetan Bourcart dobro poznavao putove do Akaroâ, ipak je imao stići u luku s najvećim poteškoćama. Kad je ugledao kopno, imao je »Saint Enoch« protivni vjetar i morao je za prilično jakog duvanja krstariti proti njemu. Upravo, kad je imao da još učini dva udarca, da uplovi u ulazni kanal, slomio mu se veliki kosnjak, a to ga je prisililo, da se vrati na otvoreno more. Tek drugoga dana ujutro, na 17. veljače, uzmogao je brod uploviti u kanal, koji vodi u Akaroa. Na obalama viđali su se pojedini majuri, a po obroncima paslo je mnogobrojno rogato blago. Malo prije podneva spustio je »Saint Enoch« sidra.

Akaroa pripada poluotoku Banksu koji s obale Tawai-Punamu ispod četrdesetčetvrtoga stupnja južne širine pada u more. To je privjesak pokrajine Canterbury, velikog predjela glavnoga ostrva. U ono doba bio je sadanji grad samo još selo na desnoj strani morskoga tijesna ili fjorda i nasuprot lancu brdina, koje se stupnjevito dižu preko dohvata vida. Na toj strani prebivaju urođenici Maori usred divnih jelovih šuma, koje davaju izvrsne jarbole i motke za morske brodove.

Selo sačinjavahu tri male naselbine Engleza, Francuza i Nijemaca, koje je godine 1840. dovezao onamo parobrod »Robert de Paris«. Vlada je dala onda naseljenicima jedan komad zemlje i prepustila im, da se s njome okorišćuju po mogućnosti. Tako su sad oko mnogobrojnih kuća, sagrađenih od greda, ležale površine zemlje, zasijane djetelinom, pak vrtovi, u kojima rodi povrće i voće, nada sve obilato sočne breskve.

Tamo, gdje se je usidrio »Saint Enoch« bilo je i više drugih lađa, među njima i jedna amerikanska. Vrijeme boravka u luci upotrebljavano je bilo poglavito za to, da se lađa opskrbi svježom pitkom vodom i drvom, te da se očisti trupina lađe. Na amerikanskom brodu nabavio je Bourcart škrinju duhana, jer su njegove zalihe bile vrlo prorijeđene. Drvo se imalo uzeti na obali, koju nastavaju Maori, no ovi nisu dali drvo bez odštete, pa se s njim valjalo opskrbiti ondje, gdje ništa nije stajalo, do li truda obaranja stabala i pilenja. Svježeg mesa dobili su lako, pa su ukrcali i nekoliko živih i zaklanih volova.

Dva dana iza dolaska »Saint Enocha« u Akaroa, uplovio je u luku još jedan francuski brod za hvatanje kitova. Bourcart je htio da na pozdrav izvjesi zastavu, ali ta je sasavim pocrnila od prašine drvenoga ugljena, što su ga po škrinjama i ormarima razasuli, da unište parcove, koji su se jako umnožali iza odlaska iz Havrea te kužili lađu.

Marcel Ferut tvrdio je, da ne bi valjalo uništavati te inteligentne glodavce.

— A zašto? — upita neki pomoćni mornar.

— Jer će nam parcovi, zaprijeti li »Saint Enochu« opasnost, da se potopi, to unaprijed navijestiti.

— Parcovi?

— Dakako, jer će se htjeti da spase ...

— No kako to? ...

— Ta plivajući, naravno! odvrati veseli tesar.

Bourcart je iz učtivosti poslao nadkormilara Heurtauxa na palubu »Caulincourta«, da se ispriča, što njenov pozdrav ne može uzvratiti.

»Saint Enoch« zadržao se je u luci četiri dana. Dopustio je i mornarima, da posjete obalu, iako je bilo opasno, da koji ne pobjegne, jer je za svakoga tu bilo prigode za izdašnu zaradu u pilanama, koje su izrabljivale goleme šumske površine. No svi su se mornari povratili.

Četvrtoga dana dao je Bourcart prirediti sve za odlazak. U ovu luku nije se kanio vraćati bez nužde. Ujutro je razgovarao sa nadkormilarom, s obim poručnicima, doktorom Filhiolom i kuharom.

— Naša plovidba, reče im, — obuhvaćati će, ne osujete li ju nemile okolnosti, dva dijela. Najprije ćemo pet do šest tjedana loviti kitove u novozelandskim vodama. Poslije toga plovit će »Saint Enoch« put obala donje Kalifornije, gdje će valjda lako biti, da upotpunimo naš tovar.

— Ne bi li nam pošlo za rukom, primijeti Heurtaux, da već na morima oko Nove Zelandije steknemo potpuni tovar?

— To jedva vjerujem, rekne Bourcat. Govorio sam o tome s kapetanom amerikanske lađe. Po njegovim opažanjima povlače se kitovi sve više u sjevernija mora.

— Neka idu kud im drago, — klikne poručnik Coquebert; — jamčim, da ćemo za njima toliko konopa otpremiti, koliko je potrebno.

— A možete se osloniti, na to, — reče poručnik Allotte, — da ni ja ne ću zaostati za mojim drugovima.

— Računam, gospodo moja, — prihvati kapetan Bourcart, na to, —da vas prevelika revnost ne zavede na kakvu nerazboritost. Ostaje dakle pri tome: poslije, kad obavimo posao u vodama Nove Zelandije, plovit ćemo put donje Kalifornije. Ostalo će se udesiti prema okolnostima. Što ti o tome misliš, gazda Ollive?

— Mislim, kapetane, da »Saint Enoch« plovi, kamo se Vama sviđa. Želim vam samo što više kitova.

— Dobro si kazao. No reci mi, jesi li još uvijek zavađen sa bačvarom? ...

— Skoro uvijek, kapetane. Svojim glupim proročanstvima može da ubije čovjeka, a ipak izlazi čitav iz svake plovidbe.

— Ostavi mu mu govorkanje, Ollive, reče kapetan Bourcart. To su puste riječi! On je ipak valjan čovjek.

Poslije podne brazdio je »Saint Enoch« uz povoljan vjetar koje četiri milje od Akaroa, kad li ostvinar Louis Thiébaut najavi pojavu kita. Bilo je oko dva sata. Spuštiše dva čamca i to onaj prvoga poručnika Coqueberta pa i čamac drugoga, Allotte-a. Časnici su se postavili na krmu brodicâ; ostvinari Durut i Ducret sprijeda. Oba čamca došla su gotovo istodobno u blizinu kita, da navale na njega. Svaka ostvina pričvršćena je o vrpcu od prilike 300 uzala dugačku, koja je tako smještena u čamcu, da se bez zapreke odmata. Oba ostvinara baciše svoje ostvine (harpune) i pogodiše kita u lijevu stranu; ranjena životinja pobjegla je najvećom brzinom. Unatoč opreznosti zamrsila se vrpca Coquebertova, pa ju je valjalo brzo presjeći. Allotte ostao je sam u svezi sa morskim gorostasom, kojeg njegov drug nije mogao dalje da proganja. Kad je kit prvi put zaronio, pustili su za njim vrpcu u očekivanju, da se po drugi put pojavi na površini vode.

— Pozor! Pozor! — klikne Allotte. Čim se kit opet pomoli, bacite vi, Ducrest, jednu sulicu, a ja ću drugu!

— Sve je prošlo, poručniče, — odvrati ostvinar, koji je čučio na provi.

Na ovim čamcima za lov drže općenito na krmi u pripravi dvije pričuvne ostvine i tri poput britve oštre sulice. A na lijevom boku lađice jednu kuku za čamac i ručnu sjekiru, koja služi zato, da se presiječe sveza s kitom, ako taj juri s takvom brzinom, da je nemoguće jamčiti za sigurnost čamca i njegove momčadi. Onda stručnjaci govore o »radu s kopljem«.

Kad je kit nedaleko izronio, prikučio mu se čamac. Poručnik i ostvinar bacili su mu svaki po jedno koplje u stranu. No jer nisu pogodili nijedan životni organ u kitu, štrcao je taj još uvijek vodu mjesto krvi i gledao pobjeći sjeveroistočnim pravcem. Kit dakle nije bio smrtno ranjen.

S palube »Saint Enocha« motrio je kapetan s ostalom momčadi s velikim zanimanjem taj lov, koji se imao produljiti i ako je bilo očito, da životinja ne će moći, da dugo bježi. Bourcart se podao vjetru, da se približi tome lakome čamcu, koji je bio udaljen dobre dvije morske milje i letio vanrednom brzinom dalje. Znali su, da Allotte ne će pustiti svoj plijen, usprkos svim opomenama, da bude na oprezu.

I Yves Coquebert, koji je međutim razmrsio svoju vrpcu, pošao je u pomoć svome drugu. Za pol sata vidjelo se jasno, da se kit već zamara. Zaronjivao je tek na nekoliko minuta, što je znak, da mu ponestaje daha.

Romain Allotte, koji se je odmah okoristio polaganijim kretanjem životinje, dao je vrpcu namatati, pa kad se je čamac poručnika Coqueberta približio, pošlo je njegovome ostvinaru Ducrestu za rukom, da sjekirom odsječe jednu od kitovih peraja i životinji zadade još nekoliko udaraca. Nakon posljednjega zaronjivanja pojavi se kit opet i sad je vodu tako strašno šibao, da se je jedan od čamaca malo ne prevalio. Napokon se kitova glava po-

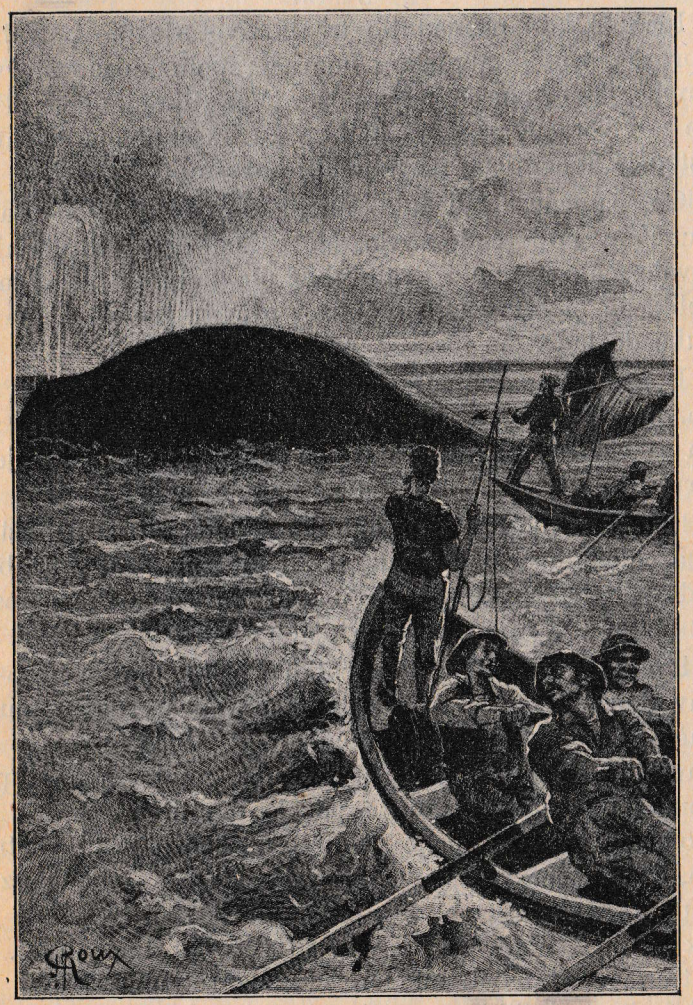

Kit je štrcao još uvijek vodu mjesto krvi.

molila nešto više iz vode i sad ištrcavala okrvavljenu pjenu, znak da će skoro uginuti.

Ipak je kod posljednjih trzaja životinje bio potreban oprez, jer bi jedan jedini udarac repom mogao smrviti čamac. Obim poručnicima pošlo je za rukom, da se uklone takovom udarcu, pa kad se kit okrenuo na stranu, ostao je nepomično na morskoj površini.

Oba čamca bila su sad udaljena podrug milje od »Saint Enocha«, koji je doplovio. More je uz sjeveroistočnjak bivalo malo po malo živahnije, a ulovljeni kit bio je tako velik, da bi bilo za tu momčad previše naporno, da ga vuku do lađe.

Događa se, da čamci ostanu po više milja od svojih lađa. Ako im u tom slučaju ne prija struja, prisiljeni su, da se usidre na kitu, pa ovoga onda, kad se promijeni struja, vuku za sobom, dok ne nadođe lađa.

Danas to nije bilo potrebno, jer se lađa skoro približila; oba čamca zaveslala su k njoj i kita pričvrstili uz bok lađe. Kit je bio 22 metra dugačak, opseg mu je iznosio 12 metara, što odgovara težini od 70.000 kilograma.

Bourcart je čestitao poručniku i primjetio, da uz ovakav početak ne će trebati mnogo kitova, da napune bačve. Gazda Cabidoulin računao je, da će mu prvi kit napuniti barem sto bačava. Sutradan imalo se pristupiti komadanju kita. I čim se počelo daniti, latila se je momčad posla. Najprije su ovili konope oko kitova trupa, da ga po volji mogu okretati. Zatim su odmah uzeli u posao mekuč glave: odrezali su donje usne pa onda jezik i druge dijelove ralja, što su sve digli na palubu, a zatim se pozabavili oko onog dijela ralja, u kojima su riblje kosti, kojih nema nikad manje od pet stotina.

Ovaj je posao najdulje trajao, jer da dobiju posljednji komad glave, trebalo je prepiliti vrlo debelu i tvrdu kost, koja spaja glavu s trupom. Gazda Cabidoulin nadzirao je

taj posao kao stručnjak, a i momčad je već bila vješta. Čim su dopremili na palubu četiri dijela glave, pozabavili su se odstranjivanjem kože sa slanine. U tu su svrhu razrezali kitovu kožu u trakove po dvije stope široke, a osam do deset stopa dugačke. Kad su veći dio slanine dovukli na lađu, odsjekli su mornari jaki kitov rep, pa ga s drugim nepotrebnim dijelovima bacili u more. Ostali dijelovi trupla bili su dopremljeni na palubu u svrhu rezanja slanine, što se je tu udobnije obavljalo.

Cijelo prije podne pozabavili su se s tim dosta neugodnim poslom, pa je nastavljen oko jedan sat poslije objeda. Sad su mornari uzeli da komadaju glavu; kad su ju u četvero prepilili, odriješili su najprije riblje kosti, koje izgledaju kao kakva rešetka, a služe kitu za zaustavljanje bezbrojnih malih ribica, kojima se hrani. Ove riblje kosti prenijeli su zatim na krmu, očistili od zuberine. S glave je skinuta bila sva mast i sve upotrebljivo; suvišni ostanci bačeni su jednostavno u more. Konac dana i dojdući dan povetila je momčad talenju slanine. Pošto straža nije javljala pojav novog kita, nisu trebali spuštati čamce, pa se je sva momčad mogla baviti pospješenjem rada.

Gazda Cabidoulin dao je postaviti oveći broj kabala između velikoga jarbola i prednjega kaštela. U ove su stavljali u male komade razrezanu slaninu, izvrgli je jakome tlaku i preobrazili time u tako male komadiće, da su ih mogli spremati u lonce pa taliti kod jake vrućine.

Što je iza talenja preostalo od slanine, tako zvani čvarci, služilo je opet za loženje peći dok su radile, a to je bilo tako dugo, dok sva slanina nije rastopljena u riblje ulje. Ovo se je pomoću cijevi spuštalo u bačve, namještene u prostoru za robu. Time se posao svršava i započinje jednakim načinom iznova, kad čamci dovuku opet kojega kita do lađe.

*

Uvečer toga dana, kad je ulje bilo sasuto u bačvé, zapita kapetan Bourcart Cabidoulina, da li se je prevario u računu?

— Nisam, kapetane, odvrati bačvar, ovaj nam je kit dao stoipetnaest punih bačvi.

— Je li moguće? klikne doktor Filhiol, to čovjek mora vidjeti, da uzmogne vjerovati.

— Pa naravno, reče Heurtaux; — no ovo je bio jedan od najvećih kitova, što smo ga ostvinama ubili.

— To je bio sretan hitac poručnika Allottea, prihvati kapetan Bourcart, pa ako se takav kojih dvanajst put ponovi, imat ćemo gotovo čitav naš tovar.

Iz tih riječi razabiremo, da su povoljna iščekivanja Bourcartova nadvladala nepovoljna Cabidoulinova proricanja.

Morski predjeli oko Nove Zelandije punim se pravom jako traže. Prije dolaska »Saint Enocha« mnogi su engleski i amerikanski brodovi imali vrlo dobru lovinu. Tako zvani glatki kitovi dadu se laglje dobiti od drugih; imadu naime slabije razvijeni sluh pa se lovci mogu k njima došuljati, a da se ne pobudi njihova pažnja. Nažalost, bijesne ovdje česte bure i to takvom snagom, da lađe pod slabim jedriljem moraju ostati na otvorenom moru, da se uklone opasnosti, te ne budu bačene o obalu.

U četiri sedmice, što ih je Bourcart proboravio u ovdješnjim vodama, ulovila je posada jedanaest kitova. Dva je uhvatio nadkormilar Heurtaux, tri poručnik Coquebert, četiri poručnik Allotte i dva sam kapetan. No nijedan nije bio tako velik kao prvi, pa je i dobit ulja bila manja. Sada su kitovi tražili sjevernije krajeve, pa je i kapetan Bourcart, koji je napunio tek 900 bačava, morao da plovi dalje i potraži nova zgodna lovišta.

Bourcart naumio je još, da pristane u zatonu Iles, u jednoj engleskoj naseobini na istočnoj obali Ika-Na-Mani. Tu se nadao još nešto povećati svoj tovar i k tome se

opskrbiti zalihom krumpira. Nedaleko kopna usidrio se brod. U luci je bilo više kitolovaca, spremnih, da otplove od Nove Zelandije. Kod Maora opskrbili su se krumpirom i lukom, davši urođenicima u zamjenu hlača, košulja i lataka, čime se je »Saint Enoch« prije polaska na put dobrano opksrbio. Maori, koji stanuju bliže obali, bili su susretljivi prema Europejcima, dok je u nutrašnjosti zemlje dolazilo do češćih ustanaka i pobuna.

Tri dana ostao je brod u tom zatonu, a za to vrijeme poduzete su mjere za novu dugačku plovidbu, od preko 4000 morskih milja, do obale donje Kalifornije, blizu zatona Saint-Marguerite, gdje je tako sretno započeta ekspedicija imala da nastavi i dovrši svoj lov. No to, naravno, nisu smjeli izreći pred bačvarom.

— Početak je, samo početak, promumlja gazda Cabidoulin. Pričekajmo na svršetak ...

— Pa tako će i biti, — odvrati na to meštar Ollive i prezirno slegne ramenima.

IV. Kroz veliki ocean.

Ujutro 3. travnja isplovio je »Saint Enoch« iz zatona Iles. Na brodu je manjako još kokosovih oraha, peradi i svinja. Kapetan odluči stoga pristati još kod jednoga od Brodarskih ostrva, gdje je bilo dovoljno tih živežnih namirnica. Vjetar je bio povoljan i lađa je za osam dana prevalila 900 milja od Ika Na-Mani do jarčeva obratnika.

Toga dana, 12. travnja, odgovorio je kapetan Bourcart na pitanje dra. Filhiola:

— Istina je, ovdje, gdje se križa 123. stupanj sjeverne širine sa 175 stupnjem istočne dubljine, moguće da su najveće dubine Tihoga oceana.

— A ja sam mislio, primjeti doktor, da su najveće dubine u japanskim morima.

— To je bludnja; ovdje su dubine veće od onih za 245 uzala, što će reći, da ovdje ima dubina od 9000 metara.

— Oh, to je visina, koju dosižu tek najviši vrhunci zemlje, naime oni na Himalajama: tako Džavalagiri 8600 metara a Nepalu i Chamolari u Butanu 9000 metara!

— U istinu vrlo poučno uspoređivanje brojki! reče kapetan.

— Ono nas uči, da najveće vrhunce na zemlji još nadmašuju najveći ponori u moru.

Tri dana poslije stigao je »Saint-Enoch« pred ostrvo Savai, jedno od najvećih čitave skupine. Desetak urođenika, koji su pratili svoga kralja, stiglo je s nekim Englezom, kao tumačem, na brod. Neprosvijetljeni urođenici išli su gotovo sasvim nagi, a njegovo veličanstvo bilo je isto tako slabo obučeno, kao i njegovi podanici. Jedna košulja za Indijanke, koju mu je darovao kapetan, doskora je prekrila golotinju kraljevih uda.

Čamci, koji su po savjetu Engleza zaplovili put obale, povratili su se doskora puni sa svježe ubranim kokosovim orasima. Drugoga dana dobavili su urođenici za kuhinju oko 20 vrlo velikih kornjača, isto toliko malih krmaka i obilje peradi. Sve to je bilo plaćeno sa jeftinim nožićima i drugom potrebnom robom.

Tri dana nakon što su otplovili dalje, najavili su stražari, da se u daljini od pet do šest morskih milja naganja skupina vrvanja (vrst kitova). Brod se polagano odmicao dalje. Bilo je oko pet sati poslije podne i kapetan je svakako htio, da se i na ove ribe učini hajka. Brzo dakle opremiše dva čamca i to Heurtauxov i Coquebertov; u čamce se smjestiše ostvinari i mornari i zaploviše protiv skupine vrvanja.

Kapetan i dr. Filhiol promatrali su s palube sa zanimanjem ovaj lov.

— Ovaj lov je teži nego na kitove, — progovori Bourcart, i daje manje tovara. Čim se ovakova riba pogodi sa

ostvinom, mora se većinom odmah i konop naglo pustiti, jer vrvanj obično vrlo brzo i vrlo duboko roni. Ako se dotični čamac može održati za prvog ronjenja, tad smo gotovo sigurni, da se je riba uhvatila. Izroni li opet na površinu, ostane tu, a sjekira i koplje učine joj doskora kraj.

Tako je bilo i u ovom slučaju. Oba čamca dočepala su se samo jednog jedinog vrvnja i to srednje veličine, dok imade i takovih, koji duljinom nadmašuju i kita. Pošto se već približavala noć, a na istoku se digli oblaci, ne bi bilo razborito, da se dulje zadržavaju, pa se momčad zadovoljila, da životinju primami k lađi.

Drugoga jutra nije se lov mogao nastaviti. Vrvanjâ je nestalo i »Saint Enoch« je nastavio uz oštar vjetar svoju plovidbu put sjeveroistoka. Toga dana pojavio se je još jedan bark sa tri jarbola, koji je jamačno imao isti cilj; bio je valjda engleski brod. Oko podne istoga dana okrenuo se je vjetar iznenada od zapada na istok, a to je često, radi žestine i trajnosti vjetra, vrlo opasno, ako brod na to nije pripravan.

Za čas nahrupili su silni valovi i kapetan se morao svim mogućim jedrima držati proti vjetru. Kod namještanja jedara pao je u more mornar Gastinet.

— Jedan je čovjek pao u valove! začulo se i odmah je kapetan zapodjeo akciju spasavanja.

Srećom je Gastinet bio izvrstan plivač, pa mu je konačno pošlo za rukom, da se uhvati za dobačenu mu bovu; ali uto eto nove opasnosti.

— Kučak! Kučak! viknuli su neki mornari.

I pojavio se jedan od tih strašnih morskih grabežljivaca. Gastinet nije ni slutio opasnost, koja mu prijeti, no u to nadkormilar Herteaux i Romain Allotte brzo donesu svoje puške i opale dva hica u morsku neman. Ova je zaronila, no je li pogođena? Brod je krenuo, da se približi mornaru. Časak je sve obuzeo strah. Napokon se

Gastinet uhvatio za spasavajući konop i mornari ga dovukli na palubu, gdje se onesvijetio. Dr. Filhiol dozvao ga međutim skoro k svijesti.

U to ostvinar Ducret dobaci nemani meku na kuki; no kučak je zaronio pod vodu i nije se u prvi mah znalo, da li je uhvatio meku. Najednoč uslijedi žestok makac, koji bi i konop bio odvukao, da nije bio čvrsto privezan za prsobran broda. Neman je bila uhvaćena. Šest mornara uhvati konop, pa ribu izvuku iz vode, a zatim ju dignu na palubu, gdje ju usmrtiše sa nekoliko udaraca sjekirom. U trbuhu tog morskog proždrljivca, u kojem bi bilo mjesta i za Gastineta, pronađeni su ovi u more bačeni ili pali predmeti: Jedna prazna boca, tri prazne limenke od konserva, više metara potkonoparskih uzica, komad metle s lađe, ostanci kostiju, ploča od voštanoga platna, stare mornarske čizme i jedna motka iz kokošinjca.

Ovaj nalaz najviše je zanimao dra. Filhiola.

— Ta to je pravo smetlište mora! klikne on. I jedva bi se mogao naći zgodniji izraz. — A sad vam ne preostaje valjda drugo, nego da neman opet bacite u more? doda liječnik.

— O nipošto, dragi Filhiole, odvrati Bourcart.

— Što ćete dakle s tim morskim psetom?

— Razuditi ga i očistiti, da sve korisno od njega dobijemo. Jedno od toga tiče se i vaše struke; od ovih morskih pasa dobiva se ulje, koje se nikada ne sgrušava te imade sve ljekovite vlastitosti pravoga ulja od oslića. Koža, kad se posuši i izgladi, služi tvorničarima dragocjenosti za pravljenje raznih predmeta, knjigoveže upotrebljavaju ju za korice knjiga, a stolari za neku vrst oruđa.

— Ne ćete valjda još ustvrditi, gospodine kapetane, zakrči mu riječ dr. Filhiol, da se morski pas može i jesti?

— Zaista može, i njegove peraje traže na trgovima nebeskoga carstva, pa vrlo rado plaćaju tonu istih sa 700

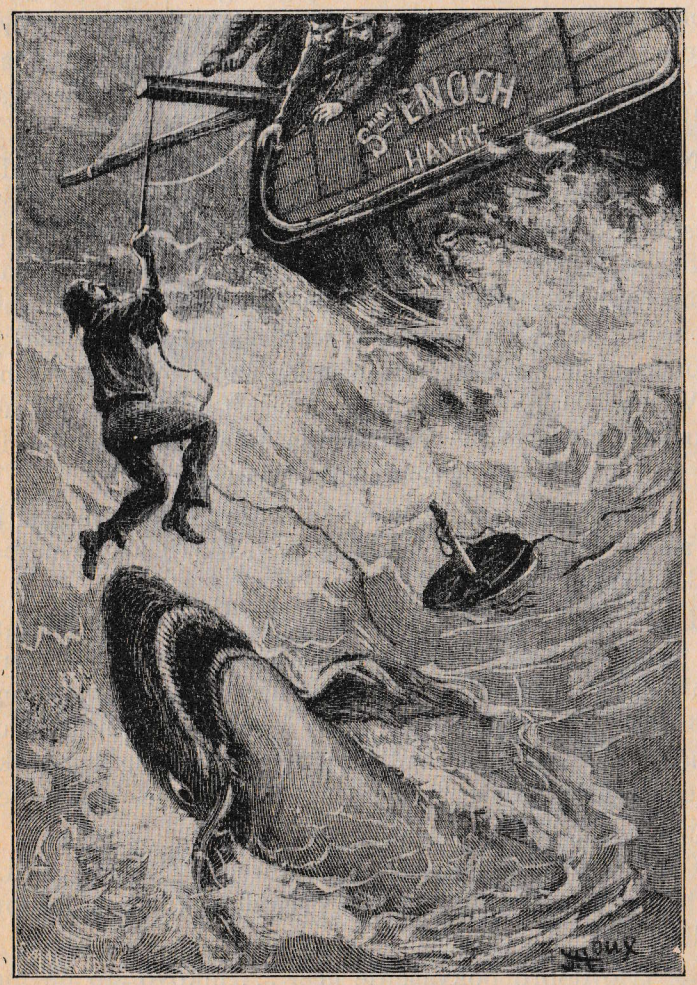

Napokon se Gastinet uhvatio za spasavajući konop.

franaka. No jer mi nismo dosta Kinezi, da se time naslađujemo, pripravljamo od njegovoga mesa nekakvo riblje ljepilo, koje dobro služi za čišćenje vina, piva i likera. Komu nije odvratan uljevit ukus, tomu ide u slast i koji odrezak s morskoga psa. Vidite dakle, da ovaj gad vrijedi zlata.

Na 25. travnja upisao je Bourcart u brodski dnevnik, da je prešao crtu. Toga dana izveo je prvo promatranje se sekstantom i kronometrom i to u 9 sati prije podne uz vedro nebo, da ustanovi geografsku duljinu, t. j. vrijeme i mjesto. Ovo promatranje imalo je biti nadopunjeno o podne, kada sunce prelazi meridijanom. Tako je o podne ustanovio i zemljopisnu širinu i točan sat dobe.

Vrijeme je bilo povoljno, zrak čist, pa je Bourcart mogao rezultate svojih promatranja smatrati dovoljnima, da na temelju svojih računa proglasi:

— Upravo smo prekoračili ekvator, dragi prijatelji; »Saint Enoch« se je dakle povratio u sjevernu polutku kruglje.

Iako je dr. Filhiol bio jedini, koji još nije bio kršten ni za prvog prelaza preko ekvatora po Atlantskom oceanu, ipak su ga poštedili s tom ne baš ugodnom ceremonijom. Mornari su se zadovoljili, kao i časnici, da ispiju čašicu vina na dobar uspjeh vožnje. Momčad je dobila dvostruku mjeru rakije, što je bivalo i svaki put, kad je ulovljen koji kit.

Unatoč režanju i mumljanju morao je i Jean Marie Cabidoulin pristati, da se tom prigodom kucne s gazdom Olliveom.

— Vrlo dobro pokvašenje grla ... takovo što ne možemo otkloniti, rekao mu je drug.

— Nipošto, odvrati bačvar; — to ipak ne može promijeniti moje shvaćanje stvari.

— Kako vam drago, tatice, ali pijte jednom sa mnom!

U ovo doba godine vladaju na Tihom oceanu vrlo slabe zračne struje, pa je »Saint Enoch« dospio ćak u gotovo potpunu tišinu vjetra. Kako dugački čine se tada sati! A da se ne makne s mjesta, brod je po ovakovoj tišini igra morskih valova od jutra do večeri. Mornari u takvo doba gledaju, da si krate vrijeme čitanjem ili čavrljanjem, ako ne spavaju, da u silnoj tropskoj vrućini zaborave na mukotrpne satove.

Poslije podne dana 27. travnja sjedili su Bourcart, njegovi časnici, dr. Filhiol kao i gazda Ollive uz meštra Cabidoulina pod sjenicom na krmi, pa su čavrljali o ovom i onom.

U to se nadkormilar obrati na bačvara s ovim riječima:

— No, gazda Cabidouline, ne priznajete li, da je za početak kitolova ovo putovanje vrlo uspješno, jer već imademo 900 bačava punih u spremištu?

— Devetstotina bačava, gosp. Heurtaux, odvrati bačvar, — to ni izdaleka nisu još dvije tisuće bačava, a onih tisuću i sto, koje još manjkaju, ne će se tako lako napuniti, kako se u kajiti pune čaše.

— To će jamačno reći, uplete se poručnik Coquebert, smijući se, da nam se više nijedan kit ne će približiti ...

— I da ih je sve progutala velika morska zmija, dobaci poručnik Allotte jednako peckavo.

— Možda ... proizusti bačvar, koji se čuvao šale.

— Gazda Cabidouline, zapita zatim kapetan Bourcart, vjerujete li još uvijek u te nemani?

— Da li u to vjeruje taj tvrdoglavac! reče meštar Ollive. On neprestano o tom priča na prednjem kaštelu ...

— A i poslije ću isto tako o tome govoriti! stade uvjeravati sam bačvar.

— Lijepo, rekne Heurtaux. Za većinu naših ljudi to ništa ne znači, oni i onako ne drže ništa do Cabidoulinovih groznih pripovijesti. No što se tiče pomoćnih mor-

nara, to je sasvim drukčije, pa ne znam, ne boje li se ovi napokon?

— Dakle, dragi Cabidouline, jezik za zube! naloži Bourcart.

— A zašto, molim? odgovori bačvar. Barem će ljudi biti podučeni, pa ako ugledaju morsku zmiju ili drugu kakovu neman ...

— Što? progovori Hertaux. Zar vi zbilja mislite, da bi smo tu zloglasnu nemam mogli i ugledati?

— O tome se ne smije ni podvojiti.

— A zašto ne?

— Ta vidite, gosp. Heurtaux, — to vam je moje osvjedočenje i doskočice gazde Ollivea ne će ga uzdrmati.

— No molim vas, tokom svih vožnja kroz četrdeset godina po Atlantiku i Tihom oceanu, niste, koliko mi je poznato, još nikad vidjeli tu fantastičnu životinju ...

— A računao sam na to, da se to ni unaprijed ne će dogoditi, jer sam se bio usidrio na kopnu. A sada je eto naš kapetan udesio, da opet jednom zaplovim, a taj put mi sigurno ne će biti ušteđeno!

— O, ja se zaista ne bih ljutio, da tu životinju sretnemo! klikne poručnik Allotte.

— Ne kažite to, g. poručniče, ne kažite! stade opominjati bačvar najozbiljnijim glasom.

— Oh, Jean Marie Cabidouline, priupade sada Bourcart, to ne može biti ozbiljno, što govorite! ... Velika morska zmija! ... Ponavljam vam po stoti put: nitko ju do sele nije vidio i nitko ju nikad ne će vidjeti ... i to s jednostavnoga razloga, što ne postoji i ne može postojati ...

— Ipak postoji, gosp. kapetane, odvrati tvrdokorno bačvar, »Saint Enoch« upoznat će se s njom prije dovršetka ovoga svoga putovanja ... i samo ako to ne prouzroči prerano prekinuće putovanja! ...

Jean Marie Cabidoulin govorio je tonom tako čvrstoga uvjerenja, da su ne samo mladi mornari nego i stari mornari počeli vjerovati proročanstvima bačvara, koja im ugrožavaju. Tko bi znao, hoće li kapetanu poći za rukom, da proroku nesreće začepi usta!

Tom prigodom zapita Bourcart doktora Filhiola, što je njemu poznato o bajoslovnoj morskoj zmiji, a na to mladi liječnik izvijesti ovo:

— Istina je, da sam gotovo sve čitao, što se je o tome pisalo i sjećam se, kakvim se je porugama izvrgao svojedobno »Constitutionel«, kad je sve te bajke prikazao kao istine. Sjetite se, kapetane, da ova pripovijest nije iz novijega doba. Početke joj nalazimo već u doba, kad je nastalo kršćansko računanje vremena. Već onda su lakovjerni ljudi pripisivali osmonožcima, hobotnicama, glavonožcima i drugim sličnim stvorovima orijaška razmjerja, iako su sve te životinje po duljini, računajući i njihove krake, mjerile jedva više od 70—80 centimetara. No to daleko zaostaje prema navodnim nemanima sa 30, 60 pa i sa 100 stopa dugačkim krakovima, koje žive samo u uobrazilji. Ta buncali su već o mrcinama, dugačkim po kilometar, koje da su čitave lađe potezale na dno!

Gazda Cabidoulin slušao je napeto, što doktor priča, ali je naprama svim njegovim tvrdnjama samo niječno kimao glavom.

— To su puke bajke, nastavi Filhiol, u koje su stari možda vjerovali, jer već od Plinijevih vremena kola priča o dvoživim zmijama sa velikom konjskom glavom, s ušesima, koja unatrag strše i sa tijelom, koje da je pokriveno žućkasto blistavim ljuskama; ta neman da se obara na male lađe pa ih uništava. Deset ili dvanaest stoljeća poslije izvješćivao je norveški biskup Pantoppidan o nekoj morskoj nemani, čiji rogovi da naliče jarbolima, proviđenim sa ragnima, pa kad ribari misle, da

se nalaze na dubokoj vodi, nalaze često tek nekoliko stopa duboko dno, jer ona životinja pliva pod trupinom njihove lađe. Štaviše, tvrdili su, da životinja ima golemu konjsku glavu, crne oči i bijelu grivu, a kad zaronjuje, da istiskuje toliku množinu vode, da se more uzbiba puput virova Maelstroma.

— Pa zašto se to ne bi govorilo, kad su to ljudi promatrali? opazi bačvar.

— Promatrali ... ili vjerovali, da su to vidjeli, ubogi moj Cabidouline, odvrati kapetan Bourcart.

— Osim toga, prihvati doktor Filhiol, ljudi su si silno protuslovili, jer su jedni tvrdili, da životinja imade šiljatu gubicu pa izbacuje vodu kroz rupu na glavi, dok su drugi tvrdili, da imade ušesa poput slona. Onda su pričali o velikom bijelom kitu Maby Dicku, na obalama Grenlandije, na kojega su škotski kitolovci preko dva stoljeća vrebali, a da ga nikad nisu ugledali, a kamo li ulovili ...

— Što ipak ne priječi. da vjeruju u njegov opstanak, nasmije se Bourcart.

— Naravno, potvrdi Filhiol, kao što su vjerovali u bajnovitu zmiju, što se navodno pred kojih osamdeset godina pojavila u glocesterskom zatonu, a po drugi put, kojih trideset morskih milja daleko od Bostona, u američkim vodama, na strah i trepet »svjedoka«.

No propovijedao doktor, koliko mu drago, Cabidoulin je ostao kod svoga ukorjenjenoga naziranja. Što se tih čudesnih životinja tiče, reče bačvar, to more, koje sadrži izvanrednih biljevnih tvorbi, na pr. algi od 800 do 1000 stopa duljine, sadrži sigurno i orijaških životinja istoga razmjerja; no ove da po svojem ustrojstvu leže u velikoj dubljini i samo rijetko kad izronjuju.

Kao vjerojatno izvješćuju, da je jahta »Concordia« godine 1819. kojih petnaest morskih milja od Race-Pointa, srela neku vrst zmije, koja je izvirivala iz vode kojih pet šest stopa pa imala tobože konjsku ili bolje reći —

glavu plazavca, ali je bila samo 50 stopa dugačka, dakle ni toliko, koliko mnogi kitovi ili vrvnji.

Godine 1848. činilo se momčadi lađe »Peking« da vidi golemu, preko 100 stopa dugačku životinju, koja se primiče po površini morskoj. No točno istraživanje pokazalo je, da se radi o neobično dugačkoj morskoj algi, punoj morskih nametnika.

Godine 1849. tvrdio je kapetan Schielderup, da je u tijesnacu, što rastavlja ostrvo Ostersen od kopna, vidio spavajuću zmiju na moru, najmanje 600 stopa dugačku.

Godine 1857. javile su straže lađe »Castilan« da se je na moru pojavila nemam sa debelom, bačvi sličnom glavom, dugačka do 200 stopa.

Godine 1862. izvijestio je nadalje zapovjednik Beyer, voda obavijesnog broda »Aleeton« ...

— Oprostite, da vas ovdje prekinem, gospodine Filhiole, progovori gazda Cabidoulin, poznam jednoga mornara, koji je bio tada na onoj lađi.

— Na lađi Aleeton«? upita Bourcart.

— Zaista!

— I vi bi da kažete, Cabidouline, da je onaj mornar vidio, što je zapovjednik izvijestio?

— Vidio, kako ja vas sada vidim i to je bila živa neman, koju je momčad onom prigodom i na lađu dovukla ...

— Dobro, odvrati doktor Filhiol, no onda se radilo samo o prekomjerno velikom glavonožcu, sličnom raku, s očima visoko na glavi, s ustima, sličnim kljunu papige, sa vretenastim tijelom, u sredini kanoti nabuhnutim, te dvim perajama na donjoj strani, dok su mu s glave izlazile vrlo dugačke hvataljke. Čitava gromada mesa te nemani vagala je tek dvije tisuće kilograma, iako je životinja od glave do pete mjerila tek do šest metara. Ta dakle nije bila nikakva morska zmija ...

— Kad imade takovih nemani, rekne bačvar, to vas pitam, zašto ne bi bilo i morskih zmija?

Ovdje dodajemo još opažanja, što su učinjena bila kasnijih godina, gledom na vrsti nemani, koje se kriju na morskome dnu.

Godine 1864. sukobio se holandeški brod »Cornelis« koju stotinu morskih milja od San Franciska, sa jednim octopusom (osmonožcem), čija je hvataljka, providena sisalom, pograbila obramnjaču kosnjaka, pa ju dovukla skoro do površine vode. Kad su hvataljku sjekirom odsjekli, pograbile su druge dvije hvataljke ine dijelove brodske opreme; kad su i ove posjekli, trebalo je odsjeći još daljnih osam hvataljki, koje su lađu bile već znatno nagnule.

Nekoliko godina poslije zamijetili su u meksikanskom zatonu neku morsku neman sa žabljom glavom, istršujućim očima i sa dvije ruke, boje morskoga zelenila, čiji su široki dlanovi pograbili rub povećega čamca. Šest hitaca iz revolvera jedva je dostajalo, da tog plazavca prisile na uzmak. To je bila tako zvana »manta«, kojoj su ruke, kao kod netopira, svezane s tijelom neke vrsti opnom, pa je u ono doba bila strah i trepet u onom morskom zatonu.

Godine 1873. naišao je kutar »Lida« u tijesnu između ostrva Skya i kopna u svojoj vodenoj brazdi na živu nezgrapnu gromadu; nadalje je, navodno, brod »Nestor« prošao između Malacce i Penanga uz morsku neman, koju su po duljini cijenili na 250 stopa i 50 stopa širine. Imala je četverouglatu, žuto i crno isprutanu glavu, sličnu salamandru, čiju da su silnu gromadu časnici i putnici jasno mogli vidjeti s lađe.

Napokon se godine 1875. učinilo zapovjedniku broda »Pauline«, Georgu Deivoneu, da vidi golemu morsku zmiju, dvadeset milja od rta San Rogue, na sjeveroistočnom vršku Brazilije, kako je obavila jednoga kita, s kojim

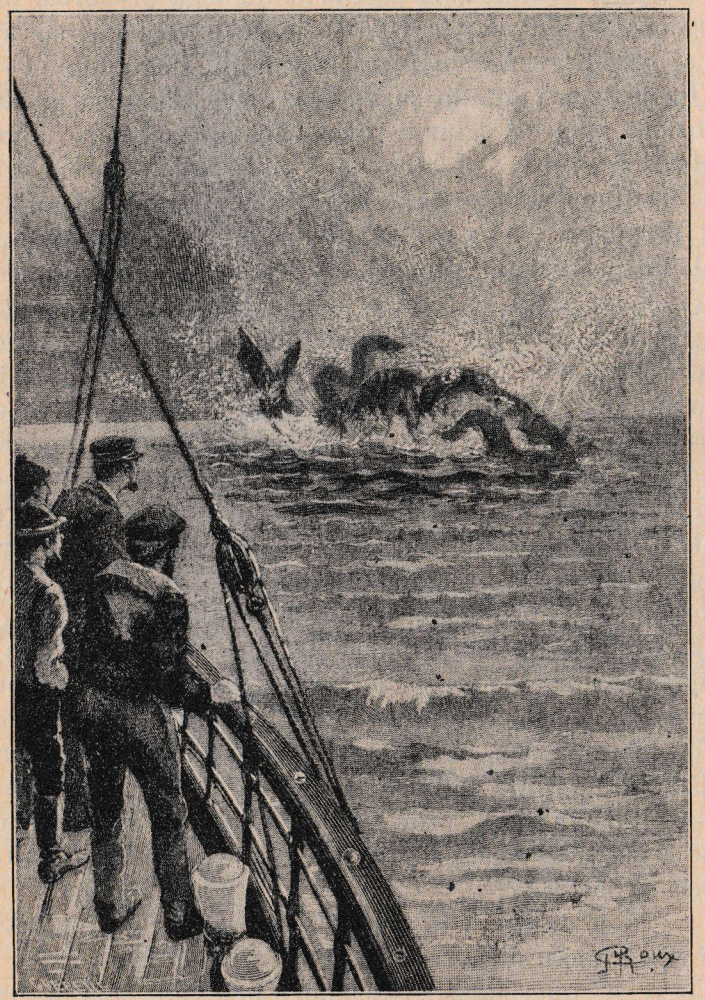

Ona se neko vrijeme igrala sa svojom žrtvom.

se borila poput udava. Zmija, čija se boja podudarala s bojom kita, imala je, po mišljenju toga pomorca, biti dugačka do 170 stopa. Ona se je neko vrijeme sigrala sa svojom žrtvom i povukla ju zatim u morsku dubinu ...

To su izvještaji, što su ih kroz trideset i više godina prošloga stoljeća sakupili razni kapetani. Prema tomu jedva još može biti dvojbe, da u moru imade barem vrlo čudnovatih životinja. Iako se odbace sva prećerivanja i ne priznamo, da u oceanima imade nemani, koje po veličini nadmašuju kitove po deset i više puta, mora se prije spomenutim navodima ipak povjerovati. No nikako se ne može usvojiti mišljenje Cabidoulinovo, da more sadržava u sebi tako jakih stvorova — bilo sad zmija ili osmonožaca — koji bi mogli prevrnuti lađu od većeg opsega. Iako su mnoge lađe poginule, da se o njima nikad ništa nije čulo, to se zbilo, što su postradale u sukobu, što su se razbile o podmorske grebeni i raspukle ili propale u bijesnilu oluja i orkana. Nažalost ima mnogo prirodnih uzroka za brodolome, a da se za to ne okrivljuju morske zmije, bajoslovne životinje i nadnaravne hidre.

Bezvjetarje trajalo je napadno dugo, tek na 5. svibnja pojavio se jak vjetar, pa je lađa nastavila plovidbu put sjeveroistoka. Istočno pojavila se jedna lađa, koja je već prije bila opažena, da plovi istim pravcem, a sad se približila do na milju daljine. I to je bila lađa s kitolovcima.

— Htio bih znati, progovori Bourcart, da li taj kutar, kao i mi, traži obalu donje Kalifornije te plovi u zaton Marguerite.

— To je moguće, odvrati Heurtaux, pa ako je tako, mogli bi smo u njegovom društvu dalje ploviti.

— Je li Amerikanac, Nijemac, Englez ili Norvežanin? upita poručnik Coquebert.

— Možemo ga nagovoriti, rekne kapetan Bourcart. Izvjesimo zastavu, pa će i on svoju i odmah ćemo znati, na čemu smo.

Za nekoliko minuta zalepršale se francuske boje sa katarke »Saint Enocha«. No onaj drugi brod bio je dosta neučtiv, pa nije odgovorio.

— Nedvojbeno, klikne Romain Allotte — to je Englez.

Tako su mislili i ostali pomorci na »St. Enochu«.

V. U zatonu Marguerite.

S povoljnim vjetrom plovio je »Saint Enoch« i nadao se, da će sretno stići u zaton Marguerite, iako tek oko konca sezone za lov na kitove. Pošto je već imao polovicu tovara, nadali su se, da će ga u ovim vodama upotpuniti opet sa nekoliko stotina bačava.

Na 13. svibnja pojavila se američka zemlja. Najprije je došao rt Lucas, južni vršak poluostrva stare Kalifornije. Uz zapadnu obalu Kalifornije plovio je »Saint Enoch« kraj više ostrva, na kojima živi posebna vrst koza, raznih morskih ptica te velika množina tulanja. Jedan čamac, s kojim se Heurteaux, vrlo vješt lovac, zaputio, vratio se s obilnim plijenom. Tulanje su ogulili i njihove kože spremili, koze zaklali i njihovo meso sačuvali kao omiljelu i izvrsnu hranu.

Na daljnoj vožnji duž obale ostavio je »Saint Enoch« zaton kornjača na strani. Duboko u zatonu bilo je usidreno više lađa, koje su očito lovile kitove.

Na 17. svibnja, oko sedam sati uvečer, stigao je kapetan Bourcart pred zaton Marguerite, u kojem se je naumio usidriti. No jer je domala imala nastupiti noć, dao je oprezno brazditi ispred ulaza u zaton i udesiti tako, da se lađa drugoga dana o svanuću nađe pred ulazom u zaton.

Zaton Marguerite ima oko 60 kilometara. Da se u nj uđe, a da se brod ne ošteti, mora ploviti između pjeskulja i grebeni jednim kanalom, koji je mjestimice širok samo 40 do 50 metara. Gotovo četiri dana trajalo je, dok je

*

»Saint Enoch« dospio, da nađe zgodno mjesto, da se usidri.

Na 21. svibnja našao je »Saint Enoch« napokon takovo mjesto, gdje se je mogao trajno usidriti. To je mjesto ležalo tri duljine kabela (1 kabel jednako 120 hvati duljine) od pozadine zatona, na sjevernoj strani od šumovitih brežuljaka. Sam zaton jest i kod najveće osjeke tako pun vode, da lađa ne dolazi u opasnost, da sjedne na pijesak. Momčad ne treba da ide daleko po drva. Potočić, što se je vijugao među brežuljcima, opskrbljivao ih je slatkom vodom. No »Saint Enoch« se nije ovdje usidrio na stalni boravak. Kad su čamci vani krstarili, vrebajući na kitove, bio je uvijek spreman na odlazak, da podupre lov.

Dva dana nakon što se usidrio u zatonu, pojavio se je neki kutar, kojeg su prepoznali kao engleski brod. To je »Repton« sa kapetanom Kingom iz Belfasta, koji je upravo počeo lov na kitove. Usidrio se je dvije engleske milje dalje od »Saint Enocha«, ali ga je francuski brod vazda vidio. I drugi, većinom amerikanski brodovi, krstarili su po raznim dijelovima zatona, po čemu se moglo zaključivati, da kitovi još tumaraju po obližnjim dijelovima Velikoga oceana.

Od prvoga dana, jer se još nije pružila prigoda za lov, otpravili su se gazda Cabidoulin, tesar Ferut i kovač Thomas, u pratnji nekolicine mornara, na obalu, da obore koje stablo i pokriju potrebu kuhinje te budu spremni za talenje ulja .Bilo je prilično vruće, jer zaton leži pod 25. stupnjem širine, dakle kao sjeverna obala Afrike.

Na 25. svibnja, jedan sat prije sunčanoga zapada, ugleda ostvinar Kardek dvije milje daleko od zatona više kitova, koji su nedvojbeno tražili pliča mjesta, očito za svoje mlade. Zaključeno bje, da se opreme čamci već rano ujutro, jer će i drugi poći u lov.

Dr. Filhiol zapitao je kapetana Bourcarta, hoće li se lov obavljati ovdje na isti način, kao i oko Nove Zelandije?

— Ne sasvim tako, dragi doktore, — odvrati kapetan; — ovdje je potreban veći oprez, jer ćemo imati posla sa samkama, koje daju doduše više ulja, ali su mnogo opasnije od samaca. Opazi li takova samka, da joj prijeti progon, daje se odmah u bijeg. Životinja ne samo da tako umakne iz zatona, nego povuče za sobom i druge životinje, pa nek ju onda tko nađe tamo u Velikom oceanu!

— A kako je, ako su mladi sa samkom?

— U tom slučaju primaknu im se čamci mnogo laglje. Samka, sigrajući se sa svojim mladima, ne zamjećuje opasnost. Moći joj se je tako približiti, pa joj peraje sjekirom raniti. Ako ju promaši ostvina, dovoljno je sljediti životinju čamcima, ma i kroz više sati. Mladi kit usporava bijeg majke, jer se zamara do iscrpljenja. A jer majka, ne će da ostavi svoje mlado, pruža se prigoda, da se upotrijebi koplje.

— No maločas ste kazali, kapetane, da su samke opasnije od mužjaka?

— Zaista, gosp. Filhiol, ostvinar se s toga mora brižno čuvati, da ne ozlijedi mladoga kita. Majka bi se njegova razjarila i načinila mnogo zla; ona se naime u tom slučaju okrene proti čamcima, i udara tako strašno s repom, da čamce većinom razmrska. To je već prouzrokovalo sijaset teških nesreća i mnogi su ljudi platili životom svoju neopreznost.

Već u sedam sati bilo je sve spremno za lov. Pol milje od zatona pojavila se jedna samka, koju je slijedilo mlado, pa su čamci razapeli jedra, da se primaknu životinji, a da ne pobude njezinu pažnju.

Robert Allotte bio je i danas ispred svih i približio se na sedam niti životinji, koja je baš istraživala dubinu, pa je svakako morala opaziti čamac. Ducrest zavitla odmah

svojom ostvinom i baci ju takovom snagom, da je prodrla u kitovo tijelo do drška. Sad su se približili i drugi čamci i htjeli životinju okružiti, da ju s konopima povežu. No uslijed nezgode, koja se često događa, slomila se ostvina, pa je kit sa svojim mladim pobjegao.

Sad su se svi s najvećom brzinom trsili, da slijede veleribu, koja je jurnula ispred čamaca do 80 niti. Njezin vodeni trak dizao se u visinu od osam do deset metara, ali je bio potpuno bijel, što je služilo dokazom, da životinja nije smrtno pogođena.

Mornari su se naprezali iz petnih žila. Dva puna sata nisu se mogli približiti kitu, da ga ponovo udare ostvinama. Možda bi pri takovoj navali ranili mladog kita, a tomu se je Bourcart htio svakako ukloniti.

Doktor Filhiol, koji je želio, da prati sve potankosti ovakovog lova, smjestio se je u čamac kapetana Bourcarta. I njega je obuzela čežnja, koja je nadahnjivala i sve ostale pa je izjavio, da će se sile momčadi prije iscrpiti, nego li se približe životinji.

I kit se uistinu još uvijek udaljivao velikom brzinom, pa zaronjivao, no za nekoliko minuta opet izronjivao. No nije se jako udaljivao od zatona, najviše dvije tri morske milje, pa mu se sad opet sve više približavao. I brzina kao da mu jenjavala, jer mlado nije zaostajalo više za majkom.

Oko polak jedanaeste bacio je Heurteaux sa svoga čamca drugu ostvinu. Ovaj put su imali malo konopa, da se odmata. Drugi čamci približili su se, čuvajući se brižno, da ih ne pogodi rep samke, pa čim su bili tako blizu životinji, da su ju mogli udariti kopljima i sjekirama, bacila je krvav trak i uginula na površini mora, dok je mladi kit iščeznuo u moru.

Struja je bila povoljna, pa su kita lako dovukli k »Saint Enochu«, gdje je kapetan sve dao prirediti, da se kit popodne razudi.

Drugoga dana približio se je lovcima čamac, u kojemu je sjedio neki Španjolac i zaželio razgovarati s kapetanom. Bio je to jedan od onih ljudi, što se bave čišćenjem ostanaka, te kojima se prepušta slanina, što se nalazi još u nutrašnjosti kostura životinje.

Kad je stranac ugledao kita, koji je bio povezan uz bok lađe, reče:

— Ovo je zaista jedan od najvećih kitova, što su u posljednja tri mjeseca ulovljeni ovdje u zatonu Marguerite.

— A je li sezona općenito bila dobra? zapitao ga Bourcart.

— Samo osrednja, odvrati Španjolac. Ja sam jedva dobio po tuceta kostura za preradbu. Molim vas dakle, da mi prepustite ostanke vaše lovine.

— Vrlo rado.

Daljnjih četrdesetiosam sati ostao je Španjolac na brodu i pomagao kod svih radova oko talenja masti. Ovaj kit dao je međutim stodvadesetipet bačava izvrsnoga ribljega ulja. Kostur s ostalim ostancima otpremili su urođenici u Španjolčevu radionu, udaljenu dvije milje od zatona.

Kad je Španjolac otišao, obrati se doktor Filhiol na kapetana:

— Jeli vam poznato, gosp. Bourcart, koliko ulja može Španjolac da dobije od ostanaka kita?

— O, jedva nekoliko vrčeva, doktore ...

— U tome se varate; od njega sam samoga čuo, da mu ovo pabirkovanje pokadšto daje do petnaest bačava ulja.

— Što? ... Toliko? klikne Bourcart. No, lijepo, onda neka to bude posljednji put, što se dadoh izrabiti. U bubuće ćemo sami vaditi drob životinjama.

»Saint Enoch« ostao je u zatonu Marguerite sve do 17. lipnja, a da još nije potpunio svoj tovar.

U to vrijeme ulovila je momčad još nekoliko kitova, među ovima nekoliko muških, koje je bilo teško i opasno udariti ostvinama, jer su se divlje trzali.

Jednoga od njih ulovio je poručnik Coquebert na ulazu u zaton, ali je trebalo čitav dan i noć, da ga dovuku dublje u zaton. No i druge su lađe nastavile s hvatanjem kitova, progoneći ih daleko u sam zaton. Prije svega bili su Amerikanci zadovoljni sa rezultatima svoga lova.

Kapetan jednoga od tih brodova iz San Diega posjetio je Bourcarta na »Saint Enochu«.

Pošto su neko vrijeme razgovarali, reče gost Bourcartu:

— Kapetane, ja vidim, da ste već na obalama Nove Zelandije učinili dobru lovinu.

— Istina je, potvrdi Bourcart, pa se nadamo doskora završiti ovogodišnje djelovanje. Tako ću se moći prije, nego li me očekuju, vratiti u Havre i za tri mjeseca stići onamo.

— Čestitam vam, kapetane, ali zašto prema dosadanjem uspjehu kanite odmah natrag u Havre?

— Što mislite time reći?

— Mislim, da bi ste svoj tovar mogli vrlo dobro unovčiti, a da ne ostavite Veliki ocean. To bi vam omogućilo, da lov još jedanput nastavite oko Kurilskih ostrva ili u Ohockom moru, — i to u najpovoljnijim mjesecima.

— A gdje bih mogao tovar prodati?

— U Vancouveru. Na tržištu Viktoria, gdje američke kuće mnogo traže riblje ulje, mogli bi svoj tovar unovčiti uz povoljne cijene.

— Uistinu, to nije loša misao! Zahvaljujem vam na upozorenju, kapetane, i valjda ću se s njime okoristiti.

Ostrvo Vancouver, u blizini engleske Kolumbije, udaljeno je od ovog zatona dvadesetipet stupnjeva sjeverne širine i Bourcart je mislio, da bi onamo mogao stići za petnaest dana.

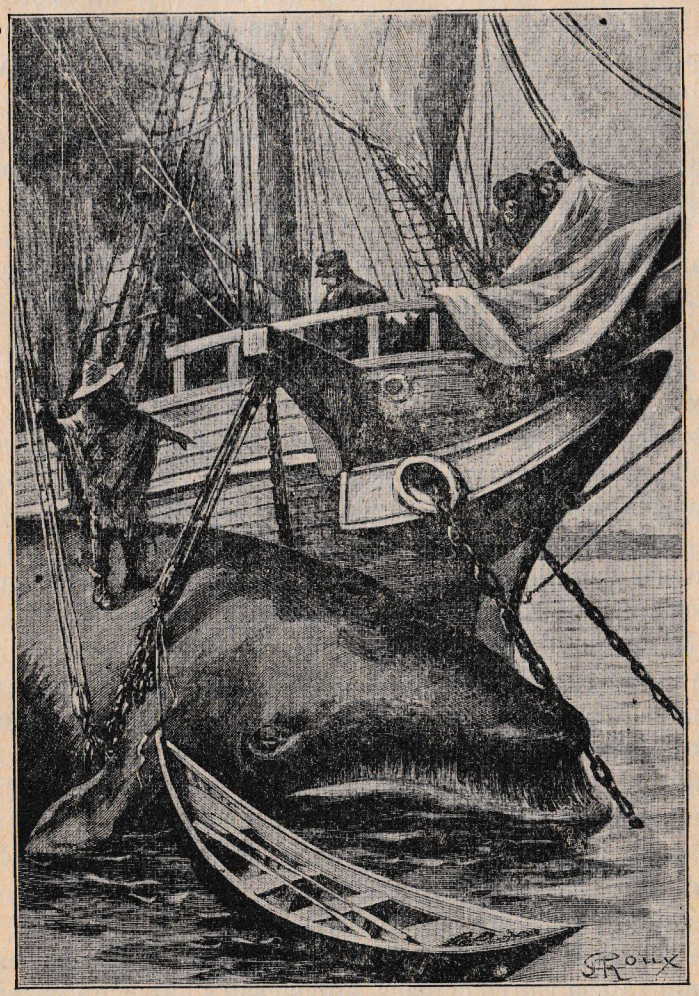

Kad je stranac ugledao kita, koji je bio povezan uz bok lađe...

Očito se kapetanu Bourcartu sreća smiješi, a gazda Cabidoulin ostat će razočaran, proričući vječno nesreće.

Poslije uspješnoga lova kod Nove Zelandije i u zatonu Marguerite još jedno putovanje na Kurilska ostrva, pa u Ohocko more i sve to u jednoj godini!

U Vancouver će po svoj prilici američki brodovi, a možda i »Repton« kad popune svoj tovar, jer je riblje ulje tamo zaista bilo u visokoj cijeni.

Kad je Bourcart zapitao kapetana »Ivinga«, stoji li u kakvoj svezi sa »Reptonom«, zanijekao je to ovaj. Engleska lađa držala se uvijek po strani te nije pozdravljala ni američku zastavu, kao ni francusku trobojnicu.

Događalo se češće, da su se engleski i francuski časnici sreli, proganjajući kitove. Srećom nisu išli u potjeru za istom ribom, jer bi tako moglo doći do neugodnih sukoba, pa je Bourcart najodlučnije svjetovao svojoj momčadi, da se uklanja doticaju s momčadi »Reptona«.

»Saint Enoch« sreo je doduše englesku lađu na putu iz Nove Zelandije u zaton Marguerite, pa ju sada, čim otplovi iz ovog zatona, ne će valjda nikad više vidjeti.

Među ulovljenim kitovima bio je i jedan vrvanj, kojeg je ulovio Roman Allotte tri milje izvan laguna. Bio je to najveći, na kojega su se do sele namjerili. Ovog je i »Repton« vidio i njegovi su čamci zaplovili, da proganjaju životinju, ali je bilo već prekasno, kad su joj se približili. Čamac je vrlo tiho plovio, da životinju ne zaplaši, no kad se čamac približio, zaronio je vrvanj pa je trebalo čekati, da opet izroni na površinu.

Tridesetipet minuta minulo je, otkad je zaronio i za to je trebalo dobro paziti, No kad je izronio, bio je kojih osam kabela ispred čamaca, koji su sad s najvećim pospješenjem veslali za njim. Allotte i Ducrest, dočekali su ga ostvinama i sjekirom. Pogođen vrvanj zaronio je velikom brzinom, no domala je opet izronio te poginuo. Sad su dobili opet osamdeset bačava ribljega ulja.

»Saint Enoch« imao je sad već 1700 bačava ulja i 5000 kilograma ribljih kosti. Bourcart naumi stoga u Vancouver, da tamo proda tovar, pa se dade na nov lov. No drugoga dana prije odlaska iz zatona, zbilo se nešto, što je momčad »Saint Enocha« dovelo u doticaj s ljudima »Reptona«. Čamci nadkormilara i poručnika Coqueberta bili su odaslani do kopna, da dopreme ostatak oborenih drva i pitke vode. Već su se Heurtaux, Coquebert i mornari popeli na obalu, kad li jedan od njih zaviče: Kit! ... Kit! ... Uistinu plivala je prilično velika samka sa svojim mladim jedva pol milje od zatona. Svi su naravno požalili, što ne mogu da progone i ovu životinju. No u to se ujedared pojave dva čamca iza malog predbrežja, koji su dosad bili nevidljivi. To su bili čamci s »Reptona«, koji su plovili za najavljenim kitom. Pošto su se približili kopnu, očito u nakani, da životinju shvate sa strane, moglo se je sve promatrati, što se dalje događa. Oba čamca plovila su brzo i bez šuma, ali su jedan od drugoga bili rastavljeni dobru morsku milju. »Repton« sam čekao je tri milje daleko na istoku.

Heurteaux, Coquebert i njihovi ljudi popeli su se na jednu uzvisinu iza potoka, odakle su mogli dobro promatrati čitav zaton. Bilo je dva sata i pol iza podneva, kad je ostvinar prvoga čamca mogao da baci svoje oružje. Kit, koji se sigrao sa svojim mladim, opazio je ostvinara tek, kad je ostvina zazujala u zraku. Englezi su dobro znali, da je opasno raniti mlado kiče. No ovo je upravo jurnulo uz čamac i ostvina mu se zabola u donju usnu. Smrtno ranjeno kiče, ostalo je nakon nekoliko trzaja nepomično na površini. Jer se držak ostvina pri okretaju životinje uspravio u visinu, izgledalo je, kako mornari vele, kao da kiče »puši lulu«, jer vodena prašina, što mu struji iz ralja, naliči dimu od duhana.

Samka, koju obuze silna srdžba, postade sad vrlo opasna životinja. Silnim repom šibala je vodu, pa se oborila

i na čamac. Mornari su gledali da umaknu, ali uzaludu ... nisu mogli, da se uklone navalama. Kušali su, da bace još jednu ostvinu, uzalud su se branili udarcima koplja i sjekira, uzalud je i časnik ispalio pušku, koja je izbacivala sulice.

Drugi čamac, udaljen još oko tri sto toisa, nije mogao dosta brzo nadoći u pomoć. Prvi čamac pogodila je samka repom tako, da je sa svim mornarima zaronio u vodu. Ako su pojedinci i opet izronili na površinu, prijetila im je ipak opasnost da se utope, ako uopće nisu još smrtno ranjeni. Hoće li drugi čamac nadoći skoro, nije se moglo još reći. Heurteaux s toga zapovijedi svojim mornarima, da brzo poskaču u čamac i pođu u pomoć posadi »Reptona«. To se odmah zbilo i za kratko vrijeme doveslali su do mjesta nesreće, gdje je kit još uvijek bijesno amo tamo vrljao. Od deset momaka u čamcu, koji se prevrnuo, manjakala su dvojica ... jamačno su poginuli.

U to stigne i drugi čamac, no ovaj bi jedva mogao da bez opasnosti preuzme još sedmoricu momaka.

Samka se međutim okrenula prema svome mladome i kad ga je stigla, iščezla je s njim u dubini laguna.

Heurteaux i poručnik bili su spremni, da više momaka s engleskoga broda preuzmu kadno nadkormilar »Reptona« klikne prezrivim tonom:

— Svatko neka se skrbi za se !... Nije nam potrebna pomoć! ... Naprijed!

Ako je taj čovjek i žalio gubitak dvojice ljudi, čini se ipak, da je više žalio gubitak krasnoga plijena.

Heurteaux i Allotte izvijese na povratku Bourcartu i Filhiolu o toku stvari. Kapetan je odobrio, što su pošli u pomoć, a kad je doznao za odgovor stranoga časnika, dodao je:

— Ta vidimo eto: nismo se prevarili, to su Englezi i to baš korjeniti Englezi ...

— Nedvojbeno, progovori nadkormilar, — ali to ne treba tako izrazito naglasiti.

VI. Vancouver.

Ostrvo Vancouver, što no leži na zapadnoj obali Sjeverne Amerike između 48° i 51° stupnja širine, dugačko je 500 kilometara a 130 kilometara široko, pripada engleskoj Kolumbiji, susjednoj državi dominiona Kanade, čiju granicu završuje na istoku.

Prije nekoliko stoljeća utemeljilo je neko englesko društvo trgovačku naselbinu na jugozapadnom kraju ostrva, što je značilo, da si je Britanija prisvojila ostrvo. No god. 1789. dospjelo je pod španjolsku vlast. Kratko vrijeme nakon toga povraćeno je Englezima ugovorom, što je sklopljen između španjolskoga časnika Qudre i engleskoga časnika Vancouvera. Ime ovoga potonjega dalo je naziv ostrvu, pod kojim je ušlo u modernu kartografiju.

Prvobitno selo naraslo je doskora do grada, uslijed otkrića zlatnih žila u blizini rijeke Fraser. Pod imenom Victoria city sačinjava sada glavni grad britanske Kolumbije. Poslije je nastalo više gradova.

U doba, kad se odigrava naša pripovijest, nije Victoria imala ni iz daleka ono značenje, što ga ima danas. Tek godine 1864. poduzete su priprave za gradnju prve željezničke pruge na ostrvu. Ipak je kapetan Bourcart našao u Victoriji sve uvjete za provedenje svoga posla i sva pomagala za udešenje svoga drugoga lova na kitove. U tom pogledu mogao je dakle biti bez brige.

»Saint Enoch« krenuo je rano ujutro iz zatona, podupiran strujom osjeke, kormanio je niz kanal Marguerite pa na otvoreno more. Povoljni istočni vjetrovi dopuštali su, da lađa plovi samo nekoliko morskih milja udaljeno uz obalu južne Kalifornije. Bourcart nije više postavljao

straže u koševima, jer sad nije namjeravao loviti kitove, iako su mornari zamijetili nekoliko njih, doduše dosta daleko na moru. Kapetanu je bilo najviše do toga, da što prije stigne na Vancouver. Put je imao trajati kojih petnaest dana.

Povoljni odnošaji vladali su nepromijenjeno, kako su i do sada pratili prvi lov na kitove. Nakon što je lađa obavila prvu trećinu puta, prošla je skoro uz San Diego, glavni grad donje Kalifornije. Četiri dana poslije našla se u San Franciscu, susrećući mnoge lađe, koje su plovile prema toj velikoj američkoj luci.

— Možda je šteta, rekne toga dana Bourcart nadkormilaru, što naš trgovački posao ne obavljamo u San Franciscu, mjesto u Victoriji.

— Dakako, odvrati Heurteaux, tad bismo već bili na cilju. No što više puta obavimo prije, to ćemo ga manje trebati poslije. Hoćemo li još jednom započeti kod Kurilâ, tad smo u Vancouveru već daleko gore na sjeveru.

— Imate pravo, Heurtaux, a izjave kapetana sa »Ivinga« glase odveć zamamno i određeno. Po njegovom mišljenju mora se »Saint Enoch« u Vancouveru, koliko je potrebno, popraviti te opskrbiti živežnim namirnicama za više mjeseci.

Pošto se lađa kroz dva dana borila s nepovoljnim vjetrovima, malo je sporije plovila i stigla tek iza 16 dana na ulaz u luku Victorije.

— No, stari, obrati se Ollive na Cabidoulina, eto tu bismo bili na ulazu u luku, a ti još uvijek jadikuješ?

— Ja? ... odvrati bačvar slegnuvši ramenima.

— Da, ti!

— Ta ja ništa ne govorim.

— Ne kažeš ništa, ali ja čujem, kako u sebi žamoriš...

— Pa to ću i na glas činiti, kad mi bude odgovaralo! odvrati Jean Marie Cabidoulin.

Pošto su obavljene zdravstvene i carinske formalnosti, pristao je »Saint Enoch« na takovome mjestu, gdje se je tovar mogao udobno iskrcati.

Boravak u Victoriji imao je na svaki način potrajati najmanje 15 dana. »Saint Enoch« trebao je nešto malo popravaka, bilo da se upusti u novi lov u sjevernim vodama, bilo da se vrati natrag u Evropu.

Nadkormilar, oba poručnika i časnici palube imati će dosta posla, ta radi se o iskrcavanju 1700 bačava ribljega ulja! A kapetan osim toga mora dobro paziti i na mornare, jer su se tu vazda događala bjegstva; mnogi tražioci zlata lutali su po ostrvu. Upravo sada nalazile su se u luci Victorije dvije lađe »Chantenay« iz Nantesa i »Forward« iz Liverpola, koje su se uslijed bijega nekolicine svojih mornara, našle u velikoj neprilici. No Bourcart je po mogućnosti imao najbolje povjerenje u svoje ljude, ta zadržavala ih je nagrada, kojoj su se nadali nakon ovako uspješnoga puta, kao i vlasnici »Saint Enocha«. Ipak je bila potrebna stroga paska, pa se je rijetko davala dozvola, da se koji udalji s lađe. Poslije teškoga dnevnoga rada davao se je momčadi dvostruki obrok, samo da ne moraju trčkarati u krčme, gdje bi lako zapali u društvo raznih pustolova.

U prvom redu imao je Bourcart, da se pobrine, da svoj tovar proda na tržištu u Victoriji. Čim je stupio na kopno, pošao je do nekog Villiama Hopea, jednog od najznatnijih mešetara za robu na lučkom tržištu:

Dr. Filhiol, pošto na lađi nije bilo bolesnika, imao je dovoljno vremena, da razgleda grad i okolicu. Bio bi jamačno obišao ostrvo u većem opsegu, da nije vladala silna oskudica prometala.

Grad ga se zanimljivo dojmio, kao i većina američkih gradova, koji iznenadljivo brzo rastu te ne nailaze na zapreke širenju. Građen pravilno s ulicama, koje su se pravokutno presijecale i bile zasađene sjenovitim stablima,

imao je taj grad i jedan opsežni perivoj, kako to biva u svakom amerikanskom gradu. Pitke vode bilo je u izobilju iz spremišta, koje se opskrbljivalo iz najboljih vrela na ostrvu. Luka ima vrlo zgodan položaj i izvrsno se razvija, te joj je namijenjena lijepa budućnost. U luci je dovoljnih pomagala za popravak lađa, koje su dugim plovidbama postradale.

Kapetan »Ivinga« dobro je izvijestio Bourcarta. Cijene ribljemu ulju bile su u to vrijeme vrlo visoke i »Saint Enoch« došao je još u zgodan čas, da se okoristi time. Potražnja je bila velika ne samo u Vancouveru nego i u New-Westminsteru, znamenitom gradu Kolumbije u zatonu u Georgiji, nešto na sjeveroistok od Viktorije. Dva kitolovca, američki »Flower« i norveški »Fugg« već su prodali svoj tovar i otplovili, kako je i »Saint Enoch« namjeravao — na daljni lov u sjeverne krajeve »Tihoga oceana«.

Bourcart je brzo sklopio posao sa mešetarom Hopeom. Tovar je prodan bio uz tako povoljne cijene, koje »Saint Enoch« nije nikad prije postigao, niti bi ih na ikojem evropskom tržištu mogao postići. Sad se radilo o tome, da se bačve iskrcaju i otpreme u skladišta, gdje će se izručiti kupcu.

Bourcart se odmah vratio na lađu.

— Heurtaux, rekne nadkormilaru, — posao je sklopljen i mi si možemo samo čestitati, što smo poslušali savjet »Iwingova« kapetana.

— Ulje i riblja kost?

— Ulje i riblja kost, sve je prodano jednoj tvrtci u New-Westminsteru u Kolumbiji.

— Dakle naši ljudi mogu početi s istovarivanjem?

— Odmah danas; morat će se valjano latiti posla, jer naša lađa, koja se ima još pregledati i popraviti, mora za mjesec dana biti spremna da otplovi dalje.

— Sva momčad na palubu! vikne nadkormilar, koji je gazdi Olliveu dao daljnje zapovijedi.

Istovariti sedamnaeststotina bačava jest posao od najmanje osam dana, makar je dobro upravljan i brzo izvađan. Vitla su postavljena nad otvore, pa se polovica momčadi spustila u donje prostorije, dok je druga polovica ostala na palubi. Na dobru volju i revnost momčadi moglo se je računati, pa nije trebalo najmiti strane lučke radnike.

Pri tome je osobito bio zaposlen Jean Marie Cabidoulin. On nije dao dići ni jednu bačvu, a da ju prije nije dobro pretražio, pa se uvjerio, da je sasvim puna te ne će dati povoda naknadnom potraživanju. Ulje je bilo izvrsne kakvoće.

Tjedan dana se istovarivalo, a time nije dovršena bila Cabidoulinova zadaća. On se mora pobrinuti za prazne bačve mjesto prijašnjih punih, da budu spremne za drugi lov. Srećom je na jednome skladištu u Victoriji nađena dovoljna zaliha takovih uz primjerenu cijenu. Te bačve valjalo je popraviti. Bio je to težak posao, za koji nisu bile dovoljne samo dnevne ure, za kojih je gazda Cabidoulin znao i dosta žamoriti, ali se uz to ipak neprestano čulo nabijanje i udaranje kladiva, s kojima su radili Cabidoulin, kovač Thomas i tesar Ferut.

Kad je »Saint Enoch« bio ispražnjen, prešlo se na njegovo temeljito čišćenje. Zatim je lađa odvučena na pregledbu radi popravaka, koji nisu bili potrebni u velikom opsegu. Ozbiljnijih oštećenja nije bilo nađeno, pa su se imali izvesti samo laglji popravci i obojadisati vanjske stijene gornjeg dijela lađe. Ove radnje izvedene su bile najvećom brzinom. Prema tome je bilo vjerovatno, da se u Vancouveru ne će zadržati preko predviđenoga vremena.

Naravno, da je Bourcart radi toga opetovano izrazivao svoje zadovoljstvo, pa mu je doktor Filhiol znao reći:

— Vi ste sretan, vrlo sretan, kapetane ... pa ako tako dalje potraje ...

— To će i biti, dragi doktore; no znate, što bi se još moglo dogoditi ...

— Što ... molim vas?

— Da se »Saint Enoch« za dva mjeseca nakon drugoga lova povrati u Victoriju, pa novi jedan tovar proda uz isto tako povoljne cijene! ... Ne budu li kitovi oko Kurila i u Ohockom moru odveć divlji ...

Kako smo već spomenuli doktor Filhiol nije mogao svoje izlete znatno proširiti u okolicu, ali već u blizini obale namjerio se je na urođenike, koji nisu baš pripadali predstavnicima najljepših pasmina crvenokožaca. Bili su to nezgrapni stvorovi, budalasto su nastupali, imali ružna lica, koja su još i sami nagrđivali probadanjem nosova, proviđajući ih kovnim kolutima. Pri svečanim zgodama nagrđivali su si lica odvratnim drvenim krinkama, u kojima su se gnusno cerili.

U blizini Victorije i dalje u nutarnjosti obiluje ostrvo divnim šumama, koje su pune jela i cipresa. Bilo je dakle lako opskrbiti ladu sa potrebnim drvom, jer je trebalo drva samo posjeći i odvesti. I divljači je bilo mnogo. Heurtauxu i Allotteu pošlo je za rukom poubijati razne divljači i tako opskrbljivati časnike i momčad izvrsnim zalogajima. Bilo je tu vukova i lisica, pa i vrlo okretnih granostaja, na koje se je zbog skupocjenog krzna osobito držao lov. Napokon su po stablima obilato skakutale vjeverice sa bujnim repovima.

Podulji izlet odveo je doktora Filhiola u Nanaimo, kamo je otplovio na malom kuteru, koji je podržavao redovitu svezu između oba grada. Nanaimo bio je tad još trgovište sa lijepom lukom za usidrenje lađa. Trgovina ovoga grada napreduje. Izvaža većinom izvrstan kameni ugljen, koji se prodaje u San Francisco, te izvaža u sve luke na zapadu Tihoga oceana, pače u Kinu i Sandviška

ostrva. Kameni ugljen, više nego zlato, sačinjava baš neiscrpio bogatstvo ostrva Vancouvera.

Dobivanje zlata u okolišu Caribua u britanskoj Kolumbiji vrlo je skupo, tako da tamo kažu: hoćeš li dobiti za dolar zlata moraš potrošiti dva.

Kad se je doktor Filhiol povratio s toga izleta, bio je »Saint Enoch« na novo obojadisan, a izvedeni popravci na jedrima i konopima, kao i na čamcima, koji su od udaraca kitova dosta trpjeli. Odlazak lađe bio je urečen za 19. srpnja.

Dva dana prije toga roka uplovio je u luku jedan američki brod i usridrio se nedaleko »Saint Enocha«. Bio je to »Iwing«, koji se vratio iz Margueritskoga zatona. Između kapetana Bourcarta te »Iwingova« kapetana ostali su srdačni odnosi, kao između njihovoga časništva i momčadi.

Čim se »Iwing« usidrio, pošao je njegov kapetan Forth u posjete na »Saint Enoch«, gdje su ga vrlo srdačno primili radi prokušanih i izvrsnih savjeta. Bourcart je zadržao kapetana »Fortha« na objedu, a Forth je opet naumio, da Bourcartu sutra dan iskaže isto gostoljublje.

U časničkoj blagovaonici, gdje su se Bourcart, Heurtaux i oba poručnika te dr. Filhiol i američki kapetan sjedinili, zapodjenuo se doskora živahan razgovor. Ticao se najprije događaja za plovidbe obiju lađa od zatona Marguerite do Vancouvera. Pošto je Bourcart izvjestio o povoljnoj prodaji svoga tovara, zapitao je Fortha, da li je kitolov nakon odlaska »Saint Enocha« bio izdašan?

— Nipošto, odvrati Forth, — lov je bio osrednji te sam samo četvrtinu bačava mogao da napunim. Kitovi su sad ondje vrlo rijetki ...

— To će valjda biti za to, što mlade životinje ne trebaju u ovo doba više svoje majke, pa ostavljaju zaton i traže otvoreno more.

*

— To je uistinu jedan, ali samo pojedini razlog, — prihvati Forth. — No ja sam već često lovio u zatonu, pa se ne sjećam, da je pod konac lipnja bio tako napušten kao ove godine. Ljetos su prošli čitavi dani, a da nijesmo mogli slati čamce, iako je vrijeme bilo lijepo i more većinom mirno. Možete si čestitati, gosp. Bourcart, što ste sa lovom započeli već u novozelandijskim morima. U zatonu Marguerite ne bi ste dobili potpuni tovar.

— Zaista, pristade Bourcart, to manje što smo tamo nailazili samo na omanje kitove ...

— Zapravo posve malene, opazi Forth. Mi smo uhvatili takovih, od kojih smo jedva dobili trideset bačava ulja.

— Recite mi, kapetane, namjeravate li i vi svoj tovar prodati na tržištu u Victoriji?

— Svakako, ako su cijene povoljne.

— Još su povoljne i zbog lošeg lova u zatonu Marguerite ne će još pasti. Uostalom, ne očekuje se još dovoz od Kurila, iz Ohockoga mora ni iz Behrinskoga tijesna.

— Naravno, još za sad ne, reče Heurtaux, jer lov traje ondje još šest nedjelja ili dva mjeseca ...

— A od toga očekujemo i mi još neki dio, prihvati Romain Allotte.

— A jesu li, kapetane Forthe, progovori sad poručnik Coquebert, — ostali kitolovci u zatonu Marguerite bili bolje sreće od vas?

— O, ništa više nego i mi, uvjeravao je Forth. Kad je zatim »Iving« razapeo jedra, spremali su se i neki drugi brodovi također, da zaplove oceanom.

— Hoće li i ti zaploviti put obala Azije?

— Držim, da će tako biti.

— Tako će se u onim stranama sakupiti dosta znatno brodovlje! klikne poručnik Coquebert.

— O, tim bolje! poveseli se Romain Allotte. To je tek pravo veselje, kad smo u dvoje ili u troje u lovu za jednim kitom, kad veslamo iz petnih sila, da vesla pucaju. A onda koja čast za čamac, koji se prvi približi kitu ...

— Polako, dragi poručniče, polako! zakrči mu Bourcart riječ. Sad još ne vidimo a ma baš ni jednog kita.

— Vi ste dakle, preuze riječ Forth, — odlučili poduzeti drugi kitolov?

— Zaista.

— A kada ćete otploviti?

— Prekosutra.

— Već prekosutra?

— »Saint Enoch« treba samo još dići sidra.

— Onda mi je tim draže, reče Forth, da sam još pravodobno stigao, da obnovim naše poznanstvo, kapetane, i da se još jednoč izrukujemo.

— A mi sebi čestitamo također, što možemo obnoviti prijateljske odnose s vama, odgovori Bourcart. Vrlo bi nas žalostilo da je »Iving« upravo uplovio u luku Victorije, dok ju »Saint Enoch« ostavlja.

Na to kapetan Bourcart sa svojim časnicima nazdravi kapetanu Forthu srdačnim načinom, koji je svjedočio o njihovim živim simpatijama za američki narod.

— Da se nismo sastali u Victoriji, primjeti Heurtaux, — možda bi »Saint Enoch« i »Iving« ipak mogli ostati u svezi za drugoga kitolova i u vodama oko Kurila.

— Uistinu, kapetane! rekne Bourcart. Vi valjda namjeravate još jednom pokušati sreću na sjeveru Tihoga oceana?

— To će mi jedva biti moguće, draga gospodo, — odgovori Forth; — »Iving« bi zacijelo stigao prekasno na lovišta. Za dva mjeseca počinje već stvaranje leda u Behringovom tijesnu i u Ohockom moru, a ja, nažalost, nisam sposoban, da odmah zaplovim u more. Popravci mojega broda tražiti će najmanje tri sedmice.

— To nam je žao, gospodine Forthe, uvjeravao je kapetan Bourcart svoga druga. No želio bih, da se taknem

još jedne točke, koju ste spomenuli, pa bi ju trebalo razjasniti.

— Što mislite time, kapetane?

— Niste li primjetili u potonje doba našeg boravka u Margueritskom zatonu, da su kitovi bili neobično rijetki te se vrlo žurili, da pobjegnu na otvoreno more?

— Uistinu, kapetane. Životinje su bježale uz inače neobične okolnosti. Morao bih pomisliti, da su nanjušile neku izvanrednu opasnost, da su slijedile osjećaj nekoga straha, da ih je obuzela neka strava. Dizale su se visoko iznad površine i odavale glasove, kojih do sada nikad nisam čuo.

— To je vrlo čudnovato, oglasi se sad i Heurtaux, — a ne znate li si to nikako protumačiti?

— Nipošto, moja gospodo, odvrati Forth, ako se možda ne radi o nekakvoj bajoslovnoj nemani ...

— Oh, gospodine kapetane, molim vas, — uplete se poručnik Coquebert, da vas čuje majstor Cabidoulin, naš bačvar, odmah bi kliknuo: »Vidite ... velika zmija ...«

— Da dragi poručniče, odvrati Forth, da li je to bila zmija ili što drugo, što ih je uplašilo, ne znam, ali to stoji, da su se kitovi spasavali najvećom brzinom.

— Šteta, šteta, prihvati sad poručnik Allotte, da nismo mogli zatvoriti kanal, što vodi u zaton Marguerite, da pohvatamo bar desetak tih kitova!

— Moram priznati, na to svakako nitko nije mislio, odvrati Forth. Naši čamci ne bi pri tome jamačno prošli bez velikih oštećenja, a možda ni bez gubitaka ljudi. No ponavljam, nešto neobično bilo je tu u igri.

— No tu mi pada na um, — zapita Bourcart ... što se je dogodilo s engleskim brodom »Reptonom«. Je li imao bolju lovinu nego ostali?

— U koliko sam mogao primjetiti, nije također bio bolje sreće, kapetane.

— Držite li, da je taj brod još ostao u Margueritskom zatonu?

— Upravo se je pripravljao na odlazak, kad je »Iving« razapeo jedra ...

— A kamo da plovi?

— Po onome, što sam čuo, da nastavi lovinu u sjeverozapadnim krajevima Tihog oceana.

— Želio bih svakako, rekne Heurtaux, da nam bude ušteđeno, te se još jednom sastanemo s njime.

Kad je pao sumrak, vratio se je Forth na svoj brod, na kojem je sutradan gostoljubivo primio kapetana Bourcarta i njegove časnike. Za gozbe došlo je više put do razgovara o raznim predmetima i zgodama u Margueritskom zatonu. Kad su se naposljetku oba kapetana rastala, izražena je nada, da se »Saint Enoch« i »Iving« i u buduće nađu zajedno na lovištima.

VII. Drugi lov.

Kapetan Bourcart isplovio je 19. srpnja iz luke u Victoriji i to kanalom kraljice Charlotte. Drugoga dana, kad je iza sebe ostavio sjevernu obalu ostrva, zaplovio je zapadnim smjerom i još prije večeri izgubio kopno s vidika.

Kurilska ostrva udaljena su od Vancouvera po prilici tisuću petstotina lieueâ (oko 6000 kilometara). Uz povoljne okolnosti može brod na jedra prevaliti taj put za pet nedjela. I Bourcart se nadao, ostane li mu sreća sklona, da ne će upotrijebiti više vremena na prevoz.

I put je barem započeo uz povoljne prilike, jer je »Saint Enoch« mogao uz dobar vjetar ploviti punim jedrima. Jurio je njišući se lagano put sjeverozapada; iako mu je plovidba time bila nešto produljena, uklonio se je pacifičkoj struji, koja teče prema istoku te duž lanca Aleutskih ostrva.

Plovidba je tekla bez ikakve neugodnosti, samo je tu i tamo trebalo povući ili popustiti ustege. Momčad je dakle bila svježa i spremna za ovaj naporni lov, koji ju je čekao u Ohockom moru.

Najveći dio posla na lađi imao je obavljati gazda Cabidoulin. Morao se je pobrinuti, da bačve u skladištu budu dobro poredane, pomoćne sprave pregledati, te istražiti cijevi, pomoću kojih se riblja mast spušta u bačve. Jer ako se pruži prigoda, da ulove kojega kita i prije, nego »Saint Enoch« stigne u sibirske vode, ne će ju kapetan Bourcart propustiti.

— Bilo bi svakako poželjno, rekao je nekoga dana liječniku. Sezona je već prilično uznapredovala, pa lov u Ohockom moru ne ćemo moći produljiti nego na nekoliko tjedana. Doskora će se pojaviti ledene sante, koje jako oteščavaju brodarenje.

— Ja se vazda čudim, primjeti liječnik, — što kitolovci, kad im na raspolaganje stoji tako malo vremena, idu na posao uvijek starim načinom. Zašto ne upotrebljuju parobrode i parne čamce, a nada sve kakvo poboljšano oruđe za navalu i hvatanje? Time bi se mogao postići daleko veći dobitak.

— Imate pravo, dragi doktore, i vjerujte mi, da će do toga u buduće doći. Do sada smo, naravno, ostali u našem utreniku. No druga polovica stoljeća ne će proći, a da se ne priklonimo napretku, koji se nameće u svim stvarima.

— To i ja mislim, kapetane; tada će se kitolov obavljati s usavršenim pomagalima, ako se kod prorijeđenja kitova ne dođe i na to, da ih sami umjetno uzgajamo.

— Ograde za kitove! klikne Bourcart.

— Sad govorim u šali, priznade doktor Filhiol, pa ipak sam poznavao čovjeka, koji je tu misao ozbiljno izrazio.

— Je li moguće?

— Doista, ograditi kitove u kojem zatonu onako, kako se i krave gone u ogradu. Tu njihova prehrana ne bi mnogo stajala, pa bi se i njihovo mlijeko moglo s probitkom prodavati.

— Prodavati njihovo mlijeko, doktore!?

— Sigurno, jer ono je, kako se čini, isto tako dobro, kao i kravlje.

— No kako da se muzu te životinje?

— To moj znanac također nije znao, pa je stoga napustio svoju divnu osnovu.

— I pametno je učinio, reče Bourcart i srdačno se nasmije. No da se vratimo na »Saint Enoch«; već sam vam kazao, da naš brod ne će moći dugo tamo loviti, pa ćemo početkom listopada biti prisiljeni, da se vratimo.

— A gdje će »Saint Enoch« zimovati, kad napusti Ohocko more?

— To ni sam još ne znam.

— Što ... to vi ne znate?

— Ne, to je do okolnosti, doktore. Ako prerano načinimo osnovu, možemo se često gadno razočarati.

— A jeste li već ribarili u vodama s onu stranu Behringova tijesna?

— Dakako, ali tamo sam našao više tulanja, nego kitova. U sjevernim morima nastupa zima vrlo rano i već prvih tjedana u mjesecu rujnu otegoćena je plovidba radi leda. Ove godine ne mislim preći preko 60 stupnjeva širine.

— Vrlo dobro, kapetane; no ako se lov ukaže izdašan u Ohockom moru, plovit će se natrag u Evropu?

— Ne, dragi doktore; po mojem mišljenju biti će probitačnije, da riblje ulje prodamo u Vancouveru, jer ga tamo svakako vrlo dobro plaćaju.

— I tamo namjeravate provesti zimu?

— Po svoj prilici, i to već zato, da budemo bliže lovištima početkom nove sezone.

— No mora se sve uzeti na um, nastavi doktor Filhiol. Ne bude li »Saint Enoch« dobre sreće u Ohockom moru, kanite li tad lijepo godišnje doba ondje dočekati?

— Ne, to ne ... iako se u Nikolajevsku i Ohocku dade vrlo dobro prezimiti. U tom slučaju volio bih, da se vratim na obalu Amerike ili štaviše do Nove Zelandije.

— Ne možemo dakle ni u kojem slučaju računati, da se ove godine vratimo u Evropu?

— Naravno, doktore; no tome ne treba da se čudite. Rijetko je kada, da naša putovanja ne potraju četrdeset do pedeset mjeseci. Momčad znade već, na čemu je u tom pogledu.

— O, možete mi vjerovati, kapetane, da ni meni ne će biti dugočasno. Produljio se lov koliko mu drago, ne ću nikad požaliti, što sam se ukrcao na »Saint Enoch«.

Razumije se samo po sebi, da su straže od prvoga dana zauzele svoja mjesta i da se je oštro pazilo na more. Dva puta do podne i dva puta poslije podne pošao je i poručnik Allotte na motrilište u koševima. Pokadšto su opažali vodene stupove, koji su odavali, da ima kitova, no nažalost u velikim udaljenostima tako, da Bourcart nije mogao izašiljati čamce za njima.

Polovica puta bila je prevaljena za 17 dana bez ikakve upadice, a na 5. kolovoza ugledao je kapetan Bourcart Aleutska ostrva.

Ova ostrva, koja sada pripadaju Americi, sačinjavala su u ono vrijeme jedan dio ruskoga carstva, koje je za onda posjedovalo i veliku pokrajinu Aljašku, čiji prirodni nastavak sačinjavaju Aleuti. Dugački niz tih ostrva pruža se gotovo kroz deset stupnjeva širine i sadrži pedeset pojedinih članaka. Dijele ih općenito u tri skupine, u prave Aleute, u Andreanovljeva ostrva i Lizijska. Na najopsežnijim od tih ostrva živi nekoliko tisuća ljudi, koji se bave lovom i ribarenjem, pa trguju i sa krznom.

»Saint Enoch« prolazio je uz Umanak, jedan od velikih ostrva, u daljini od pet milja. Odatle se jasno vidio vulkan Čihaldinskoj, visok 3000 metara, koji je upravo rigao vatru. Bourcart nije smatrao uputnim, da se približi, jer se bojao, da uz vladajući zapadnjak ne nađe odveć uzburkano more.

Skupinu Aleuta završuje na jugu Behringovo more, koje od Amerike oplakuje obale Aljaške a od Azije obalu Kamčatke. Ova skupina pokazuje osobitost, što opisuje sa conveksnom stranom prema otvorenom moru ležeći, plosni lûk ... osobitost, koja se po geometričkom poređaju nahodi i kod Kurilâ, Liu-Khieua, Filipina i kod Japana.

Tokom plovidbe mogao je doktor Filhiol pogledom pratiti hirovite međe toga otočja, osutoga vulkanskim čunjevima, kamo je u najgorim godišbinama opasno ploviti.

Kad je »Saint Enoch« preplovio uz posljednje ostrvo Aleuta, namjerio se je na sjeveroistočni vjetar. To je vrlo probitačno za lađu, koja hoće da plovi jugozapadnim smjerom prema Kurilima, kad je prošao i tu skupinu, računao je Bourcart, da će za četrnaest dana stići do skrajnjega rta Kamčatke.

Na ulazu u Behringovo more digao se najednoč strašan vjetar, kojemu bi jedva odoljela lađa, građena manje čvrsto i nespretno vođena. Nije se dalo ni pomisliti na to, da se potraži zaštićenije mjesto u kojem zatonu Aleuta, jer bi sidro teško uhvatilo dno, pa bi se lađa razbila o grebeni. Bura, koju su pratile munje, dažd i grâd, potrajala je 48 sati. Prve noći umalo da brod nije bio prevaljen, a jer je bura sve bijesnije duvala, bila su sva jedra povezana.

Za ovoga strašnoga nevremena divio se je doktor Filhiol hladnokrvnosti kapetana Bourcarta i njegovih časnika i spretnosti momčadi. Gazdi Olliveu izrazio je svoje

priznanje nad brzinom i sigurnošću, kojom je rukovodio manevrima.

Naravno, da se »Saint Enoch« u tim okolnostima nije mogao uzdržati u svojem smjeru, naprotiv, morao je čitav dan bježati ispred oluje, što je također opasno, jer more može zalijati lađu. I »Saint Enoch« se ljuto borio s navaljujućim valovima, koji su opetovano preplavljivali palubu. No »Saint Enoch« prošao je i ovaj put bez znatnih oštećenja, tek jedan kosnjak je bio otkinut.

U noći od 10. na 11. kolovoza staložila se je polagano cluja i Olliver je mogao o svanuću razapeti nekoja jedra. Međutim se bilo bojati, da vjetar sad ne zaduva sa zapada, kad je »Saint Enoch« udaljen od azijske obale samo još osamsto morskih milja. U tom slučaju morala bi lađa ploviti proti vjetru i njezino napredovanje bilo bi usporeno. Uz brazdenje bila je opet opasnost, da lađa ne dođe u brzu struju Kuro-Sivatrift, pa bude poćerana prema sjeveroistoku, što bi lov u Ohockom moru uopće osujetilo.

To je najvećma zabrinjavalo kapetana. Iako je mogao, da se osloni na čvrstoću svoje lađe i valjanost svojih časnika, ipak ga je zaokupila zabrinutost, ne će li se dogoditi taj okret vjetra, što bi silno zategnulo njegov dolazak ka Kurilama.

— Zar će nam sreća zbilja okrenuti leđa, pa se obistiniti proroštva nesretnoga Cabidoulina? ponovio je više puta.

— O, taj sam ne zna, što čavrlja, odvrati Ollive, — i bolje bi bilo, da jezik drži za zubima! Ali to mu leti iz ustiju kao trak vode iz kitovih štrcala! Vazda izbacuje sve samo krvavo bojadisano, taj gavran zloglasnik!

Vrijedni prvi božman ćutio se vrlo zadovoljan ovim svojim odgovorom.

— Zakašnjenje, ako bi iznosilo samo četrnaest dana, bilo bi od velikoga značenja. Već početkom rujna po-

javljuju se u Ohockom moru prve ledene sante i obično se kitovi zadržavaju u njemu do nastupa zime.

Kad je bura prestala, zaboraviše svi, da je »Saint Enoch« jedan ili dva puta bio u opasnosti da propadne, pa su se sve više izrugivali Jean Marie Cabidoulinu.

— Vidiš, starkeljo, nagovorio ga je meštar Ollive, — ti si bio onaj, koji si nam navukao na vrat to pasje vrijeme, pa ako se naš lov sada izjalovi, ti ćeš jedino biti tome krivac.

— Oh, odvrati bačvar, — nije nitko trebao, da me izvlači iz moje radionice u Rue des Tourettes i dovuče na »Saint Enoch« ...

— Zaista, Cabidouline, napokon imaš pravo; ipak da sam kapetan Bourcart, znao bih posve tačno, što mi je činiti ...

— A šta bi ti učinio?

— No, svezao bih ti za svaku nogu jednu kuglju i bacio te s lađe ...

— Možda mi se ništa boljega ne bi moglo da dogodi, odvrati bačvar ozbiljnim glasom.

— Djavao bi ga opet izvukao napolje! Zato govori tako ozbiljno! klikne gazda Ollive!

— Nipošto, već što je to posve ozbiljno, i ti ćeš još vidjeti, kako će svršiti ovaj novi lov!

Imao, ne imao pravo Jean Marie Cabidoulin, no stalno je, da momčad »Saint Enocha« nije imala prigode, da tečajem plovidbe put Kurila ma samo jedan put grije peći za talenje ulja. Straže su se uzalud trsile, da uvrebaju kojega kita, jer su se ovi pojavljivali vrlo rijetko i vazda u velikoj daljini. Zapravo su se životinje u ovo doba godine rado zadržavale na pristupima u Behringovo more; ovdje tumarahu inače orijaške balenoptere, trideset metara dugački jubarti, kulamaki i umguliki, koji bivaju i po pedeset metara dugački. No s kojega razloga sad manjkaju ovdje? Ni Bourcart ni Heurtaux nisu

mogli da na to pitanje odgovore. Možda su te životinje odveć žestoko proganjali u arktičkim područjima mora, pa su, kako bi to inače istom poslije bilo, već prije potražile utočište u antarktičkim morima.

— Ne, ne! ... klikne poručnik Allotte. Što ne nalazimo ovdje pred Kurilama, to ćemo naći iza njih. Tamo preko, u Ohockom moru, očekuje nas toliko kitova, da bi se čitav onaj morski predjel mogao napuniti s njihovim uljem.

Kad bi se prećerane poručnikove nade i ispunile, bilo je ne manje sigurno, da do sada nije bilo a ma ni jedne prigode, da se izašalju čamci za lov. Štaviše, ondje nije bilo ni druge koje lađe kitolovke, iako ih je u kolovozu svake godine znalo tu mnogo biti. No možda se već nalaze u Ohockom moru, gdje, po mišljenju pomoćnika Allottea, vrvi kitovima? Možda se medju njima nalazi i »Repton«, koji je po onome, što je kapetan Forth čuo, otplovio iz Margueritskoga zatona u sjeverozapadni dio Tihoga oceana?

— Možda, rekoše mornari, — pa ako je učinio i dobru lovinu, sigurno nije sve ugrabio, da ne bi ostalo nešto i za »Saint Enoch«.

Zabrinutost o promjeni vjetra srećom se nije obistinila. Nakon tišine od 24 sata pojavio se opet jugoistočnjak, koji je potrajao više dana jednolično. Već su se počele pojavljivati i ptice, koje znadu poletjeti i koju stotinu milja od kopna na more, pa pokadšto sjesti na vrške okrižica, da se odmore. Plovidba je zadovoljavala kapetana. Na 21. kolovoza ustanovili su, nakon dvokratnoga opažanja, da se lađa nalazi na 165 stupnjeva i 97 minuta duljine i 49 stupnjeva i 13 minuta širine.

Oko jednog sata iza podneva stajao je kapetan sa svojim časnicima na zapalublju.

Najednoč vikne drugi časnik:

— Što je ono, što vidim tamo vani? ...

Svi pogledi krenuli su označenim smjerom prema nekom dugačkom tamnom traku, koji je odavao čudnovato puzavo gibanje.

Pomoću dalekozora dalo se je razabrati, da je onaj trak dugačak 250 do 300 stopa.

— Uh! klikne poručnik Allotte, šaleći se: — da to nije možda glasovita zmija gazde Cabidoulina?

U isto vrijeme stajao je na prednjem kaštelu, stavljajući ruku nad oči, i nesretni prorok, bačvar Cabidoulin, te ne govoreći ni riječi, zurio označenim pravcem.

Sad je došao i doktor Filhiol na zapalublje i kapetan Bourcart rekne, pružajući mu dalekozor:

— Molim vas ... pogledajte jednoč onamo ...

— To naliči grebeni, na koju se sjatilo nebrojeno mnoštvo ptica, reče doktor Filhiol iza pozornoga promatranja toga predmeta.

— Na tom mjestu nisu mi poznate nikakve grebeni, reče Bourcart.

— Uostalom, prihvati poručnik Coquebert, — nema nikakve dvojbe, da se onaj trak pomiče.

Pet šest mornara okruži bačvara, koji je još uvijek šutio.

U to ga zapita prvi božman sa smiješkom.

— No stari ... nije li to možda ta zmija?

Mjesto odgovora učini bačvar kretnju, koja je očito značila »možda«.

Neman — ako je to bila; — zmija, ako je bila zmija — micala se gotovo tri milje daleko od »Saint Enocha« površinom mora. Glava — ako je bila glava, — kao da je providjena gustom grivom, kako se u norveškim i drugim pričama pripisuje kalmarima (vrsti golemih hobotnica) i drugim čudesnim stvorovima mora.

Jamačno ni najjači kit ne bi mogao odoljeti ovakovoj morskoj nemani. Možda baš pojav te nemani razjašnjuje, što su odavle nestali kitovi. I brod od pet do šest

stotina tona jedva bi se mogao osloboditi takve gorostasne životinje.

U to momčad, kao iz jednoga grla, prestrašeno zavikne:

— Morska zmija! ... Velika morska zmija!

I svi su nepomično gledali za tom tobožnjom nemani.

— Kapetane, zapita sad poručnik Allotte, — ne bi ste li željeli znati, da li ta životinja ondje daje isto toliko ribljega ulja, kao i kakav kit? ... Kladio bih se na dvijesto bačava, kad bi smo tu neman mogli uloviti!

Od trenutka, kad je ta »životinja« prvi put zapažena, približila se lađi nedvojbeno za dobre pol milje. Sad su se jasnije razabirali njezini kolobari, koji su se pomicali naprijed kao crvi, pa rep, koji se dizao i spuštao i silna glava s čupavom grivom, iz koje nije štrcao nikakav trak vode, kao iz kitove glave.

Na poručnikov upit, bili da opreme čamce, nije kapetan ništa odgovorio.

No pošto su se Heurtaux i Coquebert priključili poručnikovoj molbi, dade Bourcart, nakon lako shvatljivoga oklijevanja, zapovijed, da se spuste dva čamca, ali nipošto, da se navali na neman, nego da ju samo iz bližega promatraju, jer »Saint Enoch« može da joj se samo polagano približi.

Kad je bačvar vidio, da je momčad zaposlena oko čamaca, pristupi kapetanu i reče silno uzbuđen:

— Kapetane ... kapetane Bourcarte ... Zar zbilja želite? ...

— Pa naravno, gazda Cabidouline, — hoću da znam, na čemu smo.

— A je li to mudro i razborito?

— Sve jedno, ali neka se izvrši!

— Ne ideš li i ti s nama? zapita gazda Ollive bačvara.

No ovaj, ne odgovorivši ništa, vrati se na prednju palubu. Drugi su se već toli često rugali njegovoj »morskoj

Neman je ostala nepomična.

zmiji« da ovaj događaj, koji će mu, po njegovom mišljenju, pravo dati, možda ni ne žali.

Oba čamca, svaki sa četiri mornara uz vesla, u jednom poručnik Allotte sa ostvinarom Ducrestom, u drugom nadkormilar Heurtaux s ostvinarom Kardekom, kormanila su prema zagonetnoj »životinji«. Kapetan im je medjutim zapovjedio, da postupaju s najvećim oprezom. Bourcart, Coquebert, doktor Filhiol i gazda Ollive ostali su na zapalublju kao promatrači. Bačvar, kovač. tesar oba druga ostvinara, živežar, kuhar i svi ostali mornari stajali su na prednjoj palubi. Pomoćni mornari, koji su se naslonili na prsobran, gledali su sa znaličnošću, kojoj se doduše ipak pridruživalo nešto malo straha i zabrinutosti.

Svi pogledi pratili su čamce. Ovi su veslali polagano naprijed, ali su za malo dospjeli na daljinu od samo pol kabela toj čudnovatoj nemani i svatko je očekivao, da će se ova najednoč uzdići.

Ali nemam je ostala nepomična, ni rep joj nije šibao vodu. Zatim su vidjeli, kako su se čamci posve približili tome čudovištu i mornari prebacili konope preko njega, a da nije učinilo ni najmanju kretnju; na posljetku su tu grdosiju vukli za sobom, da ju doprema do lađe.

To nije bila nikakva morska životinja, već jednostavno golema alga, kojoj je tobožnju glavu sačinjavalo korjenje. Alga je pako naličila onomu golemomu biljevnomu traku, što ga je godine 1848. lađa »Peking« susrela na Tihom oceanu.

Tada će gazda Ollive posprdno bačvaru ... No eto sad tvoje nemani ... tvoje glasovite morske zmije! ... Gromada biljki, jedna gromada sargassa! ... Ne ćeš li se napokon okaniti tvoga glupoga vjerovanja?

— Ja vjerujem, što vjerujem, odvrati bačvar Jean Marie Cabidoulin hladno i otresito, i vi ćete prije ili poslije isto to vjerovati.

VIII. Ohocko more.

Kurili, koji po broju zaostaju za Aleutima, većim su dijelom nenastanjene puste grebeni. Tri ili četiri između njih mogu se smatrati ostrvima, naime Paramuhir, Ovekotan, Uhišir i možda još Mutva. Prilično pošumljeni imadu i plodna tla. Ostali su hridoviti i pjeskoviti, nesposobni ni za kakovu kulturu, pa stoga posve neplodni i pusti.

Jedan dio tih ostrva pripada japanskome carstvu, kao prirodni nastavak njegovoga područja, sjeverniji dio spada k ruskoj pokrajini Kamčatki, a njihovi mali, jako dlakavi žitelji poznati su pod imenom Kamčadala.

Bourcart nije kanio, da se zadržava kod te skupine, gdje nije imao ništa da čini, već je silno žudio, da se nadje za onim lancem ostrva, koji zatvaraju Ohocko more s juga i s jugoistoka, da uzmogne započeti svoj drugi lov.

Kad je »Saint Enoch« oplovljivao rt Lopatku na koncu kamčatskoga poluostrva, ostavljajući Paramuhir o lijevom boku, dospio je na 23. kolovoza kroz tijesno Kurila, nakon vožnje od 36 dana od Vancouvera, u sibirske vode. Prolazeći kroz tijesno, dogodila se mala nezgoda, koja je mogla imati mnogo ozbiljnijih posljedica. Brod se nalazio upravo na mjestu najuže ceste, kad njegov prednji dio zape, pod utjecajem struje, o jedan greben. Odmah su poduzete mjere, da se brod makne, i da se pretraži, je li oštećen. Pošto je sudar bio sasvim lahak, nije se ništa dogodilo solidno građenoj lađi, pa je odgovarajućim mjerama i pomoću plime bila dignuta sa pličine i jedan sat poslije uplovila u Ohocko more.

Sada su straže opet zauzele svoja mjesta na koševima i jarbolima, da javljaju svakoga kita, koji se pojavi u zgodnoj blizini. Nitko nije dvojio, da će ovdje biti sličan uspjeh, kako je bio i oko Nove Zelandije i u Marguerit-skom zatonu. Svi su se nadali, da će »Saint Enoch« za

*

dva mjeseca opet stići u Vancouver, pa svoj drugi tovar prodati uz jednako visoke cijene, kao i prvi put.

Nebo je bilo prilično bistro. S jugoistoka duvao je povjetarac. More se talasalo umjerenim valovima tako, da plovidba lađe ni u kojem pravcu nije bila spriječavana. Tu i tamo vidio se je gdjekoji brod, većinom kitolovci, koji su valjda već više tjedana iskorišćivali ovaj predjel, te nastavljali lov do nastupa zime. Drugi brodovi plovili su ili u Nikolajevsk, u Ohock ili Ajan, najznamenitiju od tamošnjih luka, ili su dolazili odanle, zaplovivši u more.

Već u ono vrijeme sačinjavao je Nikolajevsk, glavni grad pokrajine, blizu ušća istoimene rijeke, važno trgovačko mjesto, čiji su se trgovački odnosi od godine do godine proširivali. Imade dobro zaštićenu luku na tatarskom tijesnu, koje rastavlja kopno od ostrva Sahalina.

Možda se ova mala nezgoda »Saint Enocha« učinila bačvaru kao početak daljnjih nezgoda. Ni početak lova u Ohockom moru nije se zaista mogao označiti sretnim. Već prvoga jutra opazili su jednoga kita u udaljenosti od dvije milje, pa je Bourcart dao opremiti sva četiri čamca, da ga uhvate. Ali proganjanje je bilo promašeno, jer je kit tri put uronio, a poslije se uopće više nije pojavio.

Momčad je to ozlovoljilo, a osobito poručnika Allottea, pa se kapetan pobojao, da se smioni časnik ne upusti u nerazboritosti. Zato kapetan odluči sa »Saint Enochom« otploviti do Hantarskih ostrva, gdje je već dva puta lovio s izvrsnim uspjehom.

Prije tri mjeseca našli bi kitolovci u Ohockom moru još posljednje ledene sante od prošle zime, koje bi plovidbu znatno priječile. U kolovozu naprotiv more jest ovdje potpuno slobodno od leda, no bojati se bilo, da »Saint Enoch« ne bude prisiljen ostati tu do stvaranja novoga leda. Na 29. ugledali su ostrva. Leže prilično u pozadini jednoga zatona u uskom urezu, koji prodire

duboko kroz obalu amurske pokrajine. Nešto podalje otvara se zaton Finisto, ali tu nema dovoljno tla za usidrenje. U to se zbila daljnja, na žalost, mnogo ozbiljnija nesreća.

Kad je sidro taknulo tlo, bila su dva mornara upravo zabavljena time, da se popnu na okrižicu malog skelnoga jedra, da jedan konop na prednjoj katarci, koji se nešto zamrsio, spreme u red. Kad se zatim sidreni konop čvrto napeo, zapovjedjeno bi gazdi Olliveu, da uvuče vrhovno jedrilo. Nažalost zaboravili su pri tome doviknuti mornarima, da paze, te se čvrsto drže, pa kad je Ollive obavljao svoj nalog, jedan mornari nije više dospio, da se uhvati za konope, izgubio je uporište i sunovratio se na palubu, a s ove u more.

Ovaj put mornar, koga je ova nezgoda zadesila, nije bio tako sretan, kao njegov drug, koji je pao kod Nove Zelandije; ovaj mornar po imenu Rollat — nije mu bilo još 30 godina, — potonuo je odmah. Čamac bude smjesta spušten, no Rollat se jamačno zadobavio teških ozleda, pa je potonuo i drugovi su ga uzalud tražili.

To je bila prva žrtva sadašnje plovidbe »Saint Enocha«, prvi od onih, koji se ne vraćaju uvijek u luku, iz koje su isplovili.

Ova se nesreća bolno kosnula svih, jer je Rollat bio valjan, sposoban mornar, kojega su predpostavljeni visoko cijenili i iskreno voljeli.

Tim povodom izjavi tesar prvomu božmanu:

— Zar će nam u buduće zbilja biti loše?

Minulo je još nekoliko dana, pa iako su se pojavljivali tu i tamo kitovi, nije pošlo za rukom uhvatiti ni jednoga. Kapetan jedne norveške lađe, koji je također lovio u zatonu Finisto, izjavio je, da se ne sjeća tako lošeg lova. Po njegovom mišljenju morat će se Ohocko more skoro napustiti kao lovište.

Toga jutra i upravo, kad se je jedan brod pojavio na ulazu u zaton, vikne najednoč poručnik Coquebert:

— Eto — gledajte samo ... tu je!

— Tko to?

— Ta »Repton«!

I zaista pojavio se je ploveći sa svim jedrima put sjeveroistoka, engleski kitolovac u daljini od najviše dvije morske milje.

Bit će, da je i on upoznao francuski trojedrenjak, kako je i ovaj njega prepoznao. No kapetan King propustio je i ovaj put, kao i kod prijašnjih susreta, da dođe u doticaj s kapetanom Bourcartom.

— Pa nek ide do vraga! izvali Romain Allotte.

— Čini se, da nema prave sreće ni u Ohockom moru, kao ni u Margueritskom zatonu, prihvati Heurtaux.

— Zbilja, i čudio bih se, da je napunio četvrtinu svojih bačava ...

— Ni drugi nisu bolje sreće, pa bi smo po tome mogli zaključivati, da kitovi s nekog uzroka izbjegavaju ovo more, primijeti Bourcart.

Svakako je dvojbeno, hoće li »Saint Enoch« još prije leda štogod uloviti.

Na tom mjestu nije obala sasvim nenapučena. Ljudi dolaze često iz nutarnjosti na obalu, ali zbog njih nije se trebalo zabrinjivati, momčad se imala više bojati četveronožaca, kad se iskrcala na obalu po drva. Medvjedi dolaze često rpimice na obalu, namamljeni ostancima kitova, koje osobito vole. I momčad s »Saint Enocha« oboružala se sa kopljima, da odbije možebitne navale tih plantigrada. U sličnim slučajevima postupaju Rusi drukčije i pokazuju osobitu spretnost prema medvjedima. Čim se životinja približi, čekaju ju žitelji čvrstom nogom klečeći na zemlji i držeći obim rukama oštar nož nad glavom tako, da si životinja, zaskočivši na čovjeka, o njegovom nožu sama raspara trbuh pa se sruši mrtva do svoga srčanoga protivnika.

Gotovo svaki dan krstario je »Saint Enoch« pred zatonom Finisto, da uvreba kojega kita, ali se svake večeri vraćao bez uspjeha. Često je brod zaplovljivao i dalje na pučinu, pokadšto je ugledao i kojeg kita, no u takovoj udaljenosti, da se nije moglo ni pomisliti na proganjanje. Prigodom jednog takvog izleta približio se »Saint Enoch« maloj luci na zapadnoj obali, zvanoj Ajan, gdje se je već mnogo trgovalo s krznom. Momčadi je pošlo za rukom, da uhvate jednog mladog kita srednje veličine — one vrsti, koju Amerikanci nazivaju krampses, i dovuku do lađe. Životinja je bila već mrtva, pa je dala samo šest bačava ulja, sličnoga onome, što ga daje vrvanj.

Dosadanje iskustvo poučilo je kapetana Bourcarta, da će posljetci lova na sjeveru tihoga oceana biti ravni ništici.

— Da je sada zima, rekne Heurtaux doktoru Filhiolu, mogli bismo loviti barem tulanje. Od listopada pojavljuju se u velikim množinama u Ohockom moru, a za njihovu kožu dobiva se uvijek dobra cijena.

— Nažalost zima počinje tekar iza nekoliko tjedana, a tada će »Saint Enoch« već otploviti.

— I mi ćemo se vratiti s praznim brodom, baš kao s paznim želucem.

Čim se uhvati prvi led, nadođu razni vrlo vrijedni vodozemci, kao tulanji, mroževi i drugi na stotine pa i na tisuće ovamo na snježna polja. Dok se sunčaju, lako ih je ubiti, ako su zatečeni u snu. Čamci doveslaju do njih po mogućnosti nečujno. Nekoliko mornara dođe na led, pograbe životinju za kratke otražnje noge i odvuku ju u čamac. Uostalom, tulanji, koji daju krzna, vrlo su plahi te imadu vanredno fin sluh i vid. Čim jedan od njih zakriči na uzbunu, čitavo se društvo uzbuni i strijelohitro pobjegne pod led.

Na 4. rujna našao je poručnik Coquebert još jednog mrtvog kita, privezao ga je za rep i dovukao do lađe, gdje je sutra dan bio čišćen. Peć je opet bila naložena i čitav dan su talili slaninu. Napadno je bilo, što je ova životinja očito tek nedavno ranjena sa strane, nije udarena ostvinom. Ujed je slutio, da ga je ugrizao, koji kučak ili slična morska neman. Taj je kit, uostalom, dao samo četrdesetipet bačava ribljega ulja.

U Ohockom moru lovi se malo drukčije, nego u ostalim dijelovima mora. Čamci, što ih lađa izašalje, vraćaju se često tek nakon pet šest dana k lađi, no za to se ne smije zaključivati, da su možda cijelo to vrijeme sproveli na moru. Kad se naime uvečer približe kojoj obali, potisnu mornari čamce na obalu, da ih plima ne zahvati i ne odvuče. Na obali si načine kolibu od pruća, večeraju, počivaju do drugoga dana, naravno, misleći vazda na zaštitu od medvjeda — pa konačno nastavljaju lov.

»Saint Enoch« je izostao nekoliko dana od svoga mjesta u zatonu Finisto i zaplovio put Ohocka, ali nije uplovio u luku. Bourcart je htio prema poluostrvu Kamčatki, misleći, da su se kitovi onamo povukli.

Ista nakana dovela je amo i lađu »Repton«, koja je dosele imala samo nekoliko stotina bačava ulja na skladištu.

Gonjen svježim jugozapadnim povjetarcem, plovio je »Saint Enoch« prema uskome dijelu Ohockoga mora, koji leži između poluostrva i sibirske obale.

Kad je brod bio od prilike dvije tri morske milje udaljen od obale, nedaleko luke Jamski, usidri se kapetan Bourcart i odluči otpraviti tri čamca, da traže kitove, ne davši im određeni rok za povratak, no pod uvjetom, da se ne dijele daleko jedan od drugoga.

Nadkormilarev čamac i čamci obojice poručnika, imali su dakle isploviti zajedno, pa uzeti sobom ostvinare Kardeka i Ducresta, četiri prava i dva laka mornara. Naravno

da su bili proviđeni i potrebnim materijalom za hvatanje, ostvinama, kopljima, sjekirama i t. d.

U osam sati ujutro otisnuli su se čamci i plovili sjeverozapadnim smjerom duž obale. Laki povjetarac gonio ih je brzo naprijed tako, da su skoro izgubili s vida sidrište. No čitavoga jutra nisu nigdje opazili ni jednoga kita, pa se sad namitalo pitanje, nisu li kitovi napustili i ovaj dio Ohockoga mora, s istoga uzroka, s kojega su ostavili i zaton Margueritte?

No oko tri sata poslije podne pojavila se je, tri milje sjeveroistočnim pravcem, više trakova vode, koji su se u pravilnim razmacima dizali u zrak. Tamo je dakle bilo stjecište kitova. Na žalost bilo je već prekasno, da se nastavi s proganjanjem. Noć bi prije pala, nego bi se bacila ma samo jedna ostvina, a opreznost je iziskivala, da noću ne ostanu na moru.

I ako bi poručnik Allotte najvolio, da nastavi lov, morao je ipak da se pokori zapovjedi nadkormilara, koji je pozvao sve čamce, da se vrate na obalu a drugog jutra, da rano pođu na more. I povukli su čamce na kopno, pod jednim su hrastom večerali, zatim postavili straže, a ujutro rano opet rinuli čamce u more i otisnuli se od obale, pa krenuli sjeveroistočnim pravcem. Allotte bio je ispred svih te doskora ugleda jednog kita; sad su sva tri čamca zajedničkim silama krenula za kitom, koji je čas zaronjivao pa se opet pomaljao.

Kad je konačno bio udaljen jedva sto i dvadeset hvati, mogao je poručnik Coquebert započeti s navalom. Ostvinar Durut spremio se da baci ostvinu. Veliki kit, čija je glava bila okrenuta prema moru, nije još slutio opasnost, pa kad se zatim okrenuo, došao je tako blizu čamcu, da ga je Durut ranio ispod prsnih peraja sa dvije ostvine. No kit kao da ne ćuti ubode, plovio je dalje i skoro zaronio. To je bila sreća, jer bi jedan jedini udarac njegovoga repa razmrskao čamac.

Kad je životinja opet isplovila, bio je Heurtaux više u njegovoj blizini. Kardek baci sad također svoju ostvinu i ovaj put nije trebalo pustiti mnogo konopa.

Oba druga čamca jurnula su bliže. Sad su se poslužili kopljima. Sa sjekirama su odsjekli kitu jednu plovku, uslijed čega se pojavio krvav trak i životinja je bez osobitih trzaja uginula.

Sad se radilo o tome, da se plijen odvuče do »Saint Enocha«, a taj je bio udaljen dobrih pet morskih milja. Teško je bilo vući kita, jer se s takvom gromadom jedva moglo jednu milju naprijed. Za to je Heurtaux otpravio jedan čamac k usidrenome »Saint Enochu« s porukom, da kapetan Bourcart zaplovi sjeveroistočnim pravcem u susret. U to se spustila magla, koja je znatno stegnula vidokrug.

— Ova će magla dakako priječiti kapetanu Bourcartu, da zaplovi k nama, rekne Heurtaux.

— Onda nam ne preostaje drugo, nego da ostanemo ovdje uz kita, — prihvati poručnik Allotte

Na to su povadili živež i piće, okrijepili se jelom pa ispružili na čamce, da do jutra spavaju. Ali noć nije bila mirna. Oko jedan sat iza polnoći nešto je tako silno podbacilo čamac, da su se pobojali, da se ne otrgnu konopi, pa su ih morali podvostručiti.

Otkud je to burkanje mora nastalo, nisu znali. Heurtaux pomisli, da se u blizini pojavio kakav parobrod. Odmah su dali znakove rogom, ali se nitko ne odazove. Ovo talasanje trajalo je čitavih 40 minuta i Heurtaux je već htio napustiti kita. No more se malo po malo smirilo i noć je prošla bez daljnje upadice.

Čim se razdanilo, digla se magla, a tek oko 9 sati ugledali su »Saint Enoch«, gdje plovi sa jugozapadne strane. Kad se je primakao čamcima na šezdeset hvati, dao je Bourcart poravnati jedra a čamci su dovukli kita do

prove, gdje su mu omotali konop oko repa i privezali ga uz lađu.

Životinja je bila vrlo velika, pa je rezanje slanine trajalo gotovo cijeli dan. Drugoga dana naložili su peći, i nakon daljeg rada od 48 sati mogao je bačvar Cabidoulin javiti, da su dobili 125 bačava ribljega ulja.

Nekoliko dana poslije potražio je »Saint Enoch« drugo sidrište nedaleko obale Kamčatke. Čamci su opet zaplovili na izvide, ali sa slabim uspjehom: dvije male životinje, koje su već bile mrtve te imale jako ozlijeđene slabine i razderan drob. Jesu li podlegle prežestokim navalama? Stvar se učinila vanredno zagonetnom.

Očito, sreća nije više bila sklona »Saint Enochu«, pa iako nisu mnogo marili za loša proročanstva Cabidoulinova, ipak su svi naslućivali, da ovaj drugi lov ne će biti uspješan. Lovna sezona primicala se kraju. U sibirskim vodama ne love se kitovi nikad preko mjeseca rujna. Već se osjećala studen, pa je momčad morala obući zimske haljine. Toplomjer se kretao oko ništice. Čim se snizi toplina, započinje u Ohockom moru redovito loše vrijeme. Uz obalu se već hvatao led, koji se sve više i više širio u prave ledene poljane, a uz takove okolnosti ribarenje je vrlo teško. Osim toga »Saint Enoch« nije bio sretne ruke kao ni drugi kitolovci, kako je kapetan čuo kod Santari ostrva, u Ayu pa u Jamsku. I većina lađa spremala se već na zimovanje.

To je bilo i s »Reptonom«. Još uvijek bez većega tovara, plovio je svim jedrima put istoka. Po svoj prilici je »Saint Enoch« imao ostati posljednji u Ohockom moru, pa je i za njega kucnuo čas, da isplovi.

»Saint Enoch« jedva je skupio 550 bačava ulja.

— Meni se čini, rekne Heurtaux, da se ovdje ne može više ništa poduzeti, pa ne trebamo, da se dulje zadržavamo ovdje.

— To i ja mislim, pristade Bourcart, upotrijebimo svakako još vrijeme, dok je plovidba otvorena do Kurilâ.

— Kanite li se vratiti u Vancouver? zapita dr. Filhiol.

— Po svoj ćemo prilici to učiniti, — odvrati Bourcart. No prije negoli krenemo na tu dugačku plovidbu, morati će se »Saint Enoch« još prije zaustaviti u Kamčatki.

Ovo je bilo potrebno radi toga, da se obnovi zaliha mesa. U nuždi mogli bi da prezime i u Petropavlovsku.

»Saint Enoch« otplovi dakle jugoistočnim smjerom duž obale Kamčatke. Poslije oplovljenja rta Lopatke, krenuo je sjevernim pravcem, i poslije podne 4. listopada ugledao Petropavlovsk.

IX. Na Kamčatki.

Kamčatka, kojom protiče istoimena rijeka, pruža se izmedju Ohockoga mora i ledenoga oceana. Taj poluotok dugačak je oko 1350 kilometara, dok je širok oko 400 kilometara. Pokrajina pripada Rusiji od 1808. godine, i slabo je napučena, jedva dolazi jedan čovjek na četvorni kilometar, a pučanstvo se ni ne umnaža. Tlo nije prikladno za poljodjelstvo, iako temperatura nije niža od nekih drugih cvatućih krajeva Sibirije. No zemlja je pokrivena komadima lave sa šupljikavim kamenjem i pepelom, što sve potječe od vukaničkih provala. Od sjevera prema jugu i više u blizini istočne obale proteže se lanac brdina sa pojedinim vrlo visokim vrhovima. Ovaj gorski lanac ne svršava na južnom vršku kod rta Lopatke, jer se skupina kurilskih ostrva, sve tamo do Japana, ima smatrati njihovim naravnim nastavkom.

Na istočnoj obali Kamčatke ima više luka, kao što su Karajinsk, Svašing, Ozernovsk a najznamenitija među njima jest luka Petropavlovšk. »Saint Enoch« usidrio se je u potonjoj luci i to u zatonu Arača, u kojem bi se mogle smjestiti mornarice čitavoga svijeta.

Amo je stigao već i »Repton«.

Doktor Filhiol našao se uz vrlo povoljne prilike u glavnom gradu Kamčatke. Tu je vrlo zdravo podneblje sa čistim, vlažnim zrakom pa se iz luke može dobro razabrati dugački profil divne gorske panorame. Taj gorski lanac ima mnogobrojne vulkane, kao što su: Šiveluš, Šivele, Kronosker, Kortacker, Ajačinsk i napokon iza gradića, koji je tako slikovito okružen, snijegom pokriveni vulkan Koriatski, čije ždrijelo izbacuje oblake dima, izmiješane sa plamenom.

Sam grad sastojao je u vrijeme ove pripovijesti od samih drvenih kuća podno brdâ. Kuće su građene bez poretka. Isticala se crveno oličena pravoslavna crkva sa visokim tornjem.

U Petropavlovsku dva su spomenika stranim pomorcima i to Dancu Behringu i Francuzu Lapérouseu. Poljodjelstva tu nema, ali je za to mnogo livada, koje se mogu tri puta u godini kositi. Žito slabo uspijeva kao i povrće, izuzamši vrzinu (kelj), koji se ovdje razvija do goleme veličine. Ima tek malo njiva, zasijanih ječmom i zobi.

Bourcart ja naumio ovdje ostati samo dotle, dok se opskrbi sa svježim mesom. Gdje će brod zimovati, nije još odlučio.

O tom je kazao:

— Ne mislim, da zimujemo u luci Petropavlovska, iako se lađa ovdje ne treba bojati leda, jer se zaton Avača ne smrzava ni za najstrože zime.

— Ne bi li radije da se vratimo u Vancouver? — prihvati Heurtaux.

— Da, pa makar samo zato, da prodamo do sada dobiveno riblje ulje.

— Jedva trećinu našeg očekivanoga uspjeha! reče nadkormilar.

— To znam, Heurtaux, no zašto da se ne okoristimo visokom cijenom, pogotovo kad ne znamo, hoće li tako biti do godine.

— O, cijena ne će pasti, osobito ako ne stane kitova u ovim dijelovima mora.

— To je uistinu nerazjašnjiv pojav, rekne Bourcart, — pa kitolovci možda doskora ne će imati povoda, da posjećuju Ohocko more.

— No ako otplovimo natrag u Viktoriju, hoće li »Saint Enoch« ostati tamo kroz zimu?

— To ćemo tek poslije odlučiti. Plovidba će trajati, bude li bez zapreka, do sedam tjedana, i tko zna, ne će li nam se putem pružiti zgoda, da dva tri kita ulovimo. Negdje ih mora biti, kad su se povukli iz Ohockoga mora i zatona Marguerite.

— Možda su se povukli u Behringovo tijesno?

— Nemoguće, no sezona je odveć napredovala, nego da se usudimo u tako visoke širine. Radije ćemo za plovidbe pokušati, da bacimo koju ostvinu.

— A ne bi li bilo uputnije, da se vratimo u Novu Zelandiju, mjesto u Victoriju?

— Na to sam i ja mislio. No svakako moramo pričekati s odlukom, dok »Saint Enoch« stigne u Vancouver.

— O povratku u Evropu nema dakle ni govora?

— Ne prije, dok ne dočekamo sezonu kitova dojduće godine.

— Dakle ćemo skoro iz Petropavlovska? upita Heurtaux.

— Čim se opskrbimo sa živežem.

Momčad se je vidno zadovoljila s tom odlukom, izuzamši bačvara.

Kad je meštar Ollive zapitao, što misli o kapetanovoj odluci, — odgovorio je:

— Držim, da bi bolje bilo, da »Saint Enoch« ne plovi u Vancouver.

— A zašto?

— Jer put onamo nije siguran.

— Ti bi dakle volio prezimiti u Petropavlovsku?

— Ne, ni to ne bih. Najbolje bi bilo, da plovimo prema jugu i vratimo se u Evropu.

— Dakle tako misliš?

— Dà, tako i to je dobra i prava misao.

»Saint Enoch« imao je osim opskrbe sa živežem popraviti i neke male štete na lađi, a zatim se providiti gorivim drvom, pa se momčad odmah latila toga posla. Opazili su međutim, da i »Repton« isto čini, pa je izgledalo, da i kapetan King kani otploviti, samo Bourcart nije mogao doznati kamo?

Doktor Filhiol upotrijebio je dokolicu kao i u Viktoriji, da razgleda i prouči okolicu. Mogao je to međutim ovdje činiti u mnogo manjem opsegu, jer su na Kamčatki prometne prilike daleko gore nego na Vancouveru.

Pučanstvo se tu znatno razlikuje od Indijanaca, koji nastavaju Aljašku i britansku Kolumbiju. Urođenici Kamčatke vrlo su plećati, imadu izbuljene oči, oštre čeljusti, krupne usnice i crnu kosu. To su vrlo krepki ljudi, ali vrlo ružni, malih noseva. Muževi su žućkasto smeđe boje lica, žene pak — u koliko su se o tome mogli uvjeriti, — bijele boje, ali se rado liče nekom crvenom bojom. Odjeću im sačinjavaju kože, bojadisane žuto sa korom od vrba, pa platnene košulje, uvezene iz Rusije ili Buhare. Kamčatčani naliče u tom pogledu žiteljima najsjevernije Azije. Pučanstvo živi pod strogom carističkom vladom, te je pravoslavne vjere. Zdravo je i bolesti su vrlo rijetke. Ljudi su, uostalom, prijazni, gostoljubivi i rado se zabavljaju.

Ne umaraju se teškim radom, jer žive gotovo isključivo od riba, kojih je tu takovo obilje, da se i psi hrane samo ribama. Krepki psi upotrebljavaju se za teglenje saonica. Seljaci se bave osim ribarstvom također lovom, te hva-

taju mnogobrojne četveronožce, kao sobove, granostaje, sjeverne jelene, vukove i divlje ovce.

U brdovitim predjelima imade mnogo crnih medvjeda, koji su opasni, pa ako se samo nešto malo udaljiš iz Petropavlovska, možeš se vazda bojati napadaja od zvjeradi.

U ono je doba glavni grad Kamčatke imao tek 1100 žitelja. Za Nikole I. opasan bje utvrdama, koje je godine 1855. djelomice razorilo englesko-francusko brodovlje, no poslije su uspostavljene, jer je trebalo, da se divni zaton Avanče zaštiti od navala.

Drva su se ovdje teže dobavljala nego na obalama Ohochoga mora; valjalo je poći više milja pod vulkan Kuroatski i udesiti promet sa saonicama, koje su vukli psi. U šumi je sama crnogorica, ali ne baš tako obilato, kako bi se moglo pomisliti. Meštar Cabidoulin kazao je pače, da je suvišno opskrbljivati se sa toliko drva, jer da se peći za talenje masti i onako ne će ložiti, kad nema kitova.

No tesar mu je odgovorio, da ima još nade na lovinu za obratne plovidbe.

U šumi su našli momčad »Reptona« koja je već dan prije, pod vodstvom svoga nadkormilara Stocka, sjekla drva. No momčad »Saint Enocha«, koja je dobila strogu zapovjed, da se ne približuje momčadi engleskoga kitolovca, držala se podalje od »Reptonovih« mornara. Ipak je posljednjega dana došlo do sukoba radi jednoga stabla i došlo bi do krvoprolića, da Cabidoulin i Thomas nisu umirili svoju momčad, pa je ostalo samo kod međusobnih pogrda i psovaka.

Dva sata poslije vratila se momčad na brod, a kapetan Bourcart izdao je zapovijed, da se momčad ne udaljuje s broda u grad, da tamo ne dođe do sukoba s momčadi engleske lađe, jer bi se lako umiješalo rusko redarstvo pa pohvatalo mornare. Bilo je dakle najrazboritije, da se poduzmu priprave za što skoriji odlazak.

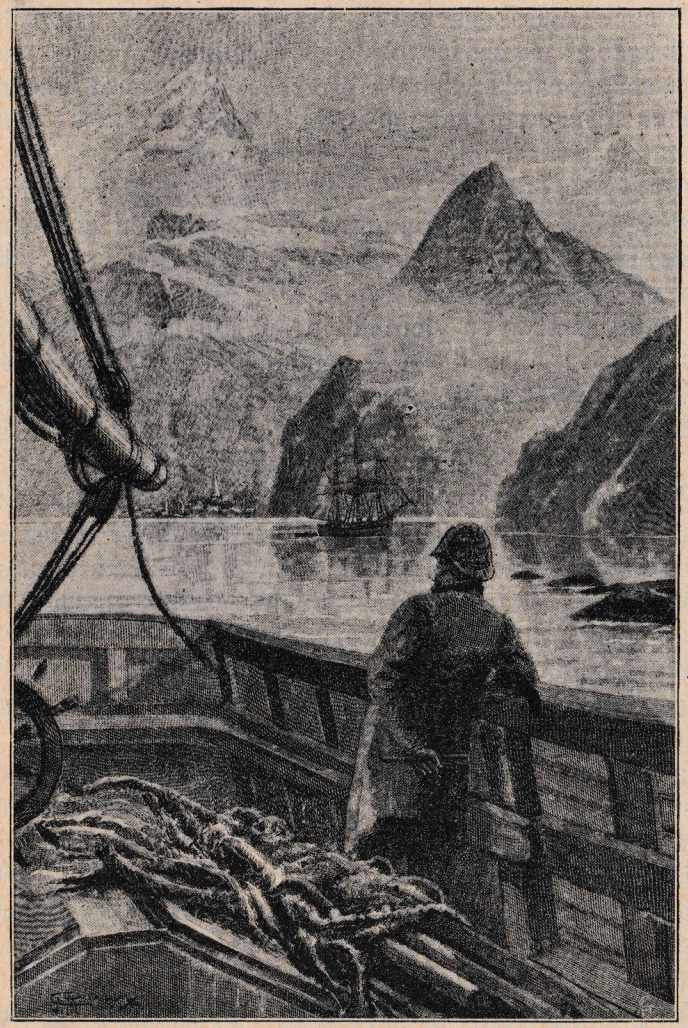

»Saint Enoch« usidrio se u luci Petropavlovska...

No u to se nešto dogodilo, što je zadržalo odlazak francuskoga i engleskoga broda. Poslije podne 8. listopada, za morskog vjetrića, povoljnoga za ribarenje, vidjeli su, da su se kamčatske ribarske brodice na vrat na nos žurile u luku. Bijeg je bio tako nagal, da su mnogi ostavili i svoje mreže na ulazu u zaton.

Doskora se doznalo i za uzrok ovoj stravi. Pol milje od ulaza u zaton, na otvorenom moru, prestrašila je sve ribare neka golema morska neman. Ova orijaška morska životinja šibala je svojim repom silnom snagom po površini vode. Moralo se vjerovati uzbuđenoj uobrazilji onih ljudi, koji su govorili, da je neman barem 300 stopa dugačka, a debela 15 do 20 stopa; glava da joj je obrasla gustom grivom a tijelo u sredini kao nabreklo, dok su neki tvrdili, da je životinja proviđena i groznim škarama.

Ako to nije morska zmija, o kojoj je bajao meštar Cabidoulin, ili ako sve to nije samo opsjena, onda se zaista pojavila nekakva morska neman, na ulazu u zaton Avanču i nije se moglo proglasiti ju bajkom. Jedva je to bila orijaška alga, na kakvu se »Saint Enoch« namjerio s onu stranu Aleuta. Radilo se o živom biću, kako je to jednodušno tvrdilo ono šezdesetak ribara, koji su se sklonili u luku.

Sad su se Bourcart i njegovi časnici stali pitati, nije li prisutnost ove nemani u vodama sjevernog dijela Tihog oceana prouzrokovala bijeg kitova; nije li ih taj oceanski orijaš proćerao iz Ohockoga mora? Ne bi li po tome imao pravo Jean Marie Cabidoulin, da ima takovih orijaških morskih zmija ili drugih strašnih životinja te ruke? O tome su se sad povele mnogobrojne prepirke: jesu li ribari pod utjecajem straha možda samo mislili, da nešto vide, čemu nije bilo ni traga?

Kapetan Bourcart, nadkormilar, doktor Filhiol i gazda Ollive zastupali su to mišljenje. Oba poručnika izrazivala su se nešto manje određeno, a što se momčadi tiče, ova

nije htjela ni da čuje, da bi se ribari prevarili o pojavu nemani.

— Sve u svemu, — rekne Heurtaux, ja držim, bila stvar istinita ili lažna, postojala ta životinja ili ne postojala, — mi ne smijemo odgađati s našim odlaskom.

— To i ja mislim, prihvati Bourcart, naše osnove ne trebamo mijenjati.

— Do bijesa! klikne Romain Allotte, ta neman, bila koliko joj drago velika, ne će valjda progutati »Saint Enoch«, kako kučak progutava komad slanine!

— Osim toga je u probitku sveukupnosti, da znamo, na čemu smo, primijeti doktor Filhiol.

— Tako i ja mislim, reče Bourcart, prekosutra ćemo otploviti.

Svi su odobrili kapetanovu odluku. Kakva čast bi pripala onoj momčadi, kojoj bi pošlo za rukom, da ove vode oslobodi takve nemani!

— No, starče, progovori meštar Ollive bačvaru, mi ćemo usprkos svemu otploviti, pa budemo li se radi toga morali pokajati ...

— Biti će prekasno, — zakrči mu riječ Jean Marie Cabidoulin.

— Onda uopće ne bi smjeli više ploviti po ovim morima?

— Nikad više!

— Meni se čini, stari moj, da u tvojoj tikvi nije baš sve u redu!

— Hoćeš li priznati, da sam ja onaj od nas dvojice, koji je imao pravo?

— Molim te ... odvrati Ollive i slegne ramenima.

— Ja sam imao pravo, kažem ti ... jer ta neman zbilja postoji tamo vani na moru ... ona golema morska zmija ...

— To ćemo vidjeti.

— Ne, to nije više nužno!

Bačvar je zapravo lebdio između straha, da ne ugleda tu neman i zadovoljstva, što je vazda vjerovao, da postoji takva golema životinja.

Pučanstvo Petropavlovska pako nije a ma ni časka podvojilo o opstanku takove životinje, pa je neprestance bdilo nad ulazom u zaton Avaču, da ta morska neman, bila ofidija ili sarijac, ne provali u grad, gdje će sigurno biti tako opasna kao i na moru.

Međutim su »Saint Enoch« i »Repton« činili sve moguće priprave za odlazak. I tako se desilo, da su u jutro 10. listopada oba broda digla sidra, skoro u isto vrijeme pa izvjesivši svoje zastave, zaplovila put istoka kroz zaton, kao da sjedinjeni žele nastaviti plovidbu.

Pučanstvo u gradu Petropavlovsku, koje se još uvijek bojalo, gojilo je sad jednu jedinu nadu, da će se neman, kad iskali svoj gnjev na obim lađama, što su upravo ostavile luku, povući iz sibirskih voda.

X. Dvojaka navala.

Kad su obije lađe isplovile iz luke i izašle na otvoreno more, promatrana je površina pozorno i s nemirom. Momčad ni jednoga broda nije opazila ništa sumnjivo. Neprestance se more promatralo sa dalekozorima, ali nemani nigdje traga.

»Saint Enoch« se nešto malo udaljio od »Reptona«, pretekao ga je, bi reći. Izvan zatona bilo je more sasvim pusto, nigdje traga dimu kojeg parobroda, nigdje traga kakovome jedru. Minula su tri dana a plovidbu nije prekidala nikakva osobita zgoda, nikakva nesreća. Straže na »Saint Enochu« nisu primijetile ništa, što bi slutilo na prisuće kakve morske nemani, pa ipak je momčad oštro pazila, a tri ostvinara bila su postavljena na jarbolima, da budu vazda spremni, ustreba li baciti ostvinu. No pošto se morska zmija nije htjela da pokaže, to Bourcart

nije imao prigode, da izašalje svoje čamce. Tu nije bilo ni kitova, ni vrvanja. Sama momčad bila je vrlo zlovoljna, što je morala sebi priznati, da je ovaj drugi kitolov slabo uspio.

— Zaista, — kazao je Bourcart opetovano, — stvar je vrlo neobjašnjiva! Ovdje mora da postoji neki razlog, o kojemu nemamo još pojma! U sadašnje godišnje doba susrećemo se obično kitovi u sjevernim stranama Tihoga oceana u velikoj množini, pa se lov na nje drži i do polovice mjeseca studenoga, a mi eto ne vidimo baš nijednoga i baš kao da su svi pobjegli: nema ni kitolovaca kao ni kitova.

— No ako cetacejâ nema ovdje, — prihvati doktor Filhiol, — onda mora da ih ima negdje drugdje, jer valjda ni vi ne mislite, da su te životinje nenadano iščeznule.

— Ako ih ta morska neman nije do posljednjega progutala! odgovori poručnik Allotte.

— Tako mi poštene riječi, nastavi doktor Filhiol, — kad smo isplovili iz luke u Petropavlovsku, vrlo sam malo vjerovao na opstanak te izvanredne nemani, a sada ne vjerujem pogotovo. Ribari su bili žrtva neke varke; vidjeli su valjda kakvoga polipa, pa su ga u strahu strašno povećali. Morska zmija od tristo stopa duljine bajka je.

To uvjerenje nije međutim općenito vladalo na »Saint Enochu«. Mladi mornari i neki stariji slušali su bačvara, koji nije prestao, da ih počašćuje sa strahovitim pričama o raznovrsnim morskim nemanima.

Jean Marie Cabidolin nije promijenio svojih nazora i po njegovome mišljenju ribari u Petropavlovsku nisu bili u bludnji. Morska neman da uistinu postoji a ne samo u uobrazilji onih siromašnih ljudi. Na razne šaljive primjedbe odgovarao je:

— Ako »Saint Enoch« i ne ugleda tu morsku golemu životinju, jer ju na ovoj plovidbi ne sretne, ne mijenja to ništa na stvari. Kamčatčani su ju vidjeli, drugi će ju opet

vidjeti i po svoj prilici na svoju štetu. Vjerujem čvrsto, da ćemo i mi sami ...

— A kada? upita meštar Ollive.

— O daleko prije, nego misliš, reče bačvar, — i to će biti naša nesreća.

— Okladimo se za bocu dobra vina, da ne ćemo vidjeti ni repa tvoje zmije prije, nego »Saint Enoch« stigne u Vancouver.

— Ti bi se mogao okladiti odmah za dvije, tri ... štaviše, za čitavih desetak boca ...

— Kako to?

— Jer ih ne ćeš trebati platiti ni u Victoriji ni nigdje drugdje.

Za tvrdoglavog Jeana Marie Cabidoulina značio je ovaj odgovor, da će »Saint Enoch« na sadašnjem svojem posljednjem putovanju propasti.

Prije podne 13. listopada izgubila su se s vida oba broda. Već kroz 24 sata nisu slijedili isti smjer, pa se »Repton« nalazio uz vjetar u nešto višoj sjevernoj širini.

Lijepo vrijeme neprestano je trajalo uz mirno more. Vjetar je izmjenice duvao sa jugozapada i sjeverozapada te po tom bio povoljan za vožnju put zapadne obale Amerike. Prema promatranjima nalazio se je »Saint Enoch« već četiri stotine milja od obale Azije, dakle je prevalio gotovo trećinu čitavoga puta.

Tihi ocean bio je potpuno prazan, otkad se je udaljio engleski kitolovac nešto sjevernije. Dokle je sizao pogled, nije se pokazivalo upravo ništa na površini vode. Ni ptica, koje se kadšto udaljuju od obale, nije bilo nigdje vidjeti. Bude li vjetar sveudilj ovako povoljan »Saint Enoch« će doskora ugledati Aleute.

Ovdje valja primijetiti, da se na udice, koje su se vukle za lađom, nije uhvatila a ma nijedna riba, dakle su morali hranu uzimati od zalihe. Ribolov na moru u tim krajevima pruža inače bogat plijen. Znalo se nahvatati po

stotine riba razne vrsti. Lađe su u ovim dijelovima mora pokadšto plovile kroz čitave skupine kučaka, pliskavica, zamorčeta i jagluna. A sada — zaista neobično opažanje — činilo se, kao da su se sva živa bića uklonila iz toga kraja.

Ni straže nisu najavljivale pojav kakve goleme ribe. Takva sigurno ne bi umakla oštrome oku Jeana Cabidoulina. Bačvar je sjedio na košnjaku i da bolje vidi, stavljao je ruku nad oči i zurio u more, pa kad bi ga tko što zapitao, ne bi odgovarao.

Na 13. listopada, oko tri sata poslije podne, začuo se najednoč, na veliko čudo časnika i posade, s velikog jarbola krik:

— Kit iza nas!

Ostvinar Durut ugledao je jednog kita sa strane »Saint Enocha« no u znatnoj udaljenosti. I zaista, sjeveroistočno valjala se tmasta gromada po ustalasanome moru.

Odmah su svi uperili durbine onamo.

No nije li se ostvinar prevario? Je li to kit ili možda ruševina prostadaloga broda? Nagadjalo se amo tamo.

— Da, kit je, rekne poručnik Allotte i taj leži posve mirno.

— Možda bi baš da zaroni, primijeti poručnik Coquebert.

— Ako možda ne spava, — doda Heurtaux.

— Svakako moramo doznati, o čemu se radi, nastavi Allotte, pa ako kapetan zapovjedi ...

Bourcart ne odgovori odmah, već promatraše na durbin spomenuti predmet.

Do njega stajao je dr. Filhiol na prednjem kaštelu, te također pozorno motrio:

— Možda je to mrtav kit, kakvih smo već više našli, rekne doktor.

— Mrtav? klikne Allotte.

— Ako je uopće kit, — opazi kapetan Bourcart.

— A što bi moglo biti? prihvati poručnik Coquebert.

— Možda ... napuštena lađa ...

Bilo je teško kazati nešto određeno, jer je gromada bila udaljena još dobrih šest milja od lađe.

— No, kapetane? zapita Allotte još jedan put.

— Kako vam drago, — odvrati Bourcart, koji je poznavao nestrpljivost mladoga časnika.

Odmah je izdao potrebne zapovjedi, pa lađu upravio nešto prema sjeveroistoku. U četiri sata nalazio se »Saint Enoch« samo još pol milje od svoga cilja. Sad više nije bila moguća nikakva varka: to nije bila ruševina kakve lađe, već veliki kit, o kojem je samo trebalo još ustanoviti, je li mrtav ili živ.

Heurtaux spusti durbin i reče:

— Ako taj kit slučajno spava, lako ćemo ga uloviti.

Nadkormilar i obojica poručnika zaplove sad u čamcima put životinje. Ako je kit živ, bit će progonjen, ako je mrtav, dovući će ga »Saint Enochu«. Morao bi dati barem sto bačava ulja, jer se Bourcart rijetko kad namjerio na kita takove veličine.

Čamci su se otisnuli, a časnici nisu puštali maha svome samoljublju pa nisu gledali, da jedan drugoga pretekne. Sa razvijenim jedrima plovili su čamci jedan uz drugi i poslužili se veslima tek kad su se približili kitu na četvrt milje. Onda su se rastavili, da kitu presijeku put, ako pokuša pobjeći.

Sve te mjere opreznosti ukazale su se nepotrebnima, jer je nadkormilar doviknuo:

— Ne treba se bojati! Taj ne će utećí!

— A ne će se ni probuditi, — prihvati poručnik Coquebert; mrtav je!

— Zaista, ovdje uopće nema drugih kitova no uginulih, izrazi se poručnik Allotte.

— No svezat ćemo ga ipak, odvrati Heurtaux, — trud će se isplatiti.

Bio je to uistinu silan kit, čije rastvaranje, na oko, nije jako uznapredovalo, pa je valjda pred jedan dan uginuo, jer još ne rasprostire trulog vonja ...

No u to se pokazalo, kad su čamci bili već uz truplo životinje, da imade široku ranu s lijeve strane. Drob je plivao kraj trupla, a jedan dio repa manjkao je posvema. Glava je pokazivala tragove jakog sukoba a širom razvaljene ralje bile su bez ribljih kosti. Slanina nije ništa više vrijedila, jer se rastvarala i raskvasila.

— Koja šteta, progovori Heurtaux, da se od tog klipana ne može baš više ništa dobiti!

— Dakle se ne isplati, da ga vučemo do lađe? upita Allotte.

— Zaista ne, odvrati ostvinar Kardek, — kit je u takovom stanju, da bismo putem još polovicu mogli izgubiti.

— Dakle naprijed! K »Saint Enochu«! zapovijedi Heurtaux.

Čamci se brzo primaknu lađi i pomorci budu primljeni na brod.

Kad je Bourcart saslušao izvještaj nadkormilarev rekne:

— Dakle je bila balenoptera?

— Jest, kapetane.

— I nije ozlijeđena ostvinom? ...

— Zaista ne, uvjeravao je Heurtaux, jer ostvine ne prave takovih rana. Izgleda više, kao da je životinja smrvljena.

— Smrvljena? ... Tko ili što bi ju smrvilo?

Jeana Cabidoulina nisu trebali pitati; njegov se je odgovor mogao unaprijed naslućivati. Ne ima li pravo, kad tvrdi, da je ovaj morski predjel opustošila neka orijaška morska neman nevjerojatne veličine i nenatkriljive tjelesne snage? ...

Vrijeme je potrajalo povoljno i rijetko kad je vjetar tako dugo pogodovao Bourcartovoj plovidbi, kao sada.

Ostane li tako povoljan vjetar, to će »Saint Enoch« trebati da dospije na Vancouver samo tri četvrtine onog vremena, što ga je trebao odanle do Kurilâ. Da je u lovu bio bolje sreće, mogao bi bio i riblje ulje za vremena prodati uz dobre cijene u Viktoriji.

Nažalost, lov je u Ohockom moru bio vrlo slab a tako i na povratku iz Petropavlovska. Valjalo se dakle utješiti, da će se iza nekoliko mjeseci odštetiti u vodama oko Nove Zelandije.

A gazda Ollive tješi ovako mlade mornare, kojima još manjka iskustvo starijih:

— Eto, momci, posao je, kako već biva. Jedne godine imademo uspjeh, druge opet ne, no tomu se nije čuditi, a još je manje razloga, da gubimo povjerenje. Kitovi ne trče za lađama, već ove za njima, pa kad kitovi otiđu na otvoreno more, treba da imaš dobar nos, da te klipane uvrebaš. Budite dakle strpljivi i čekajte mirno!

To je razborita riječ i bolje je slušati gazdu Ollivea, nego majstora Cabidoulina, s kojim je Ollive svaki razgovor svršavao s riječima:

— No boca tafije vrijedi li još?

— Sada i uvijeke! odvratio bi bačvar.

Plovidba se nastavljala, a uz put je »Saint Enoch« sretao podrtine čamaca i lađi i sve se činilo, da su lađe oštećene u sudarima.

Na 20. listopada najednoč bje prekinuta jednoličnost plovidbe. Napokon se opet pružila zgoda, da »Saint Enoch« napuni dio svojih bačvi. Iza podneva bili su kapetan i doktor s časnicima pod natkrovljem zapalublja u živom razgovoru, kad najednoč zamnije krič:

— Kit ... jedan kit!

To je viknuo ostvinar Ducrest s koša na velikom jarbolu.

— Kojim pravcem? zapita ga odmah prvi božman.

— Tri milje od nas pod vjetrom.

Sada nije moglo biti ni najmanje dvojbe, jer se jasno razabirao vodeni trak, što ga ištrcava kit.

— Napokon! klikne poručnik Allotte ... Ovaj barem nije mrtav!

— Nipošto! potvrdi Heurtaux, — pa nije ni ranjen, kad ne ištrcava krvavi trak!

— Spustite tri čamca! zapovjedi kapetan.

Jedva su ikad bile povoljnije prilike za lov nego danas, jer je more bilo gotovo glatko a bilo je vedro, te još više sati svijetla na raspolaganje za proganjanje kita.

Čamci su se brzo spustili s potrebnom opremom, s nadkormilarom, obim poručnicima, uz svakoga po jedan mornar i četiri veslača, sa ostvinarima Kardekom, Durutom i Ducrestom, pak zaplovili sjeveroistočnim pravcem.

Heurtaux preporuči poručnicima najveću opreznost, da se kit ne ustraši, već da bude iznenađen. Izgledao je vrlo velik, jer je napadno visoko štrcao vodu.

»Saint Enoch« plovio je polaganije za njima. Sva tri čamca u jednoj crti jedan uz drugoga, na izričitu želju nadkormilara, da sva tri čamca budu na okupu za navale. I Heurtaux je često morao suprezati nestrpljivoga poručnika Allottea. Kad su kita prvi put ugledali, bio je udaljen od lađe od prilike tri milje, što su čamci mogli udobno prevaliti za pol sata.

Sad su skinuli jedra i jarbole povalili preko čamaca, da ne smetaju kod posla. Svaki ostvinar imao je pri ruci dvije ostvine, isto tako su tu bila u pripravi dobro zašiljena koplja i oštre sjekire. Pregledali su konope, nisu li se zamrsili, da se mogu nesmetano odmatati pa onda opet namatati, kad ustreba.

Ovdje se radilo o balenopteri dugačkoj 28 do 29 metara, vrsti kulamakâ. Sa tri metra dugačkim prsnim perajima i šest do sedam metara dugačkim trouglastim repom mogla je ova veleriba vagati oko stotinu tona.

Jean Cabidoulin ustvrdio je, da će ova grdosija dati do 200 bačava riblje masti. Čamci su se približili životinji, a da ova o svemu tomu nije ništa zamjetila.

Durut i Ducrest stajali su već na maloj palubi na vršku čamca i zavitlali svojim ostvinama, da ih bace kitu pod prsne peraje, što bi ga odmah smrtno ranilo. Pogode li ga ostvine s obije strane, moći će ga to sigurnije uloviti.

No u trenutku, kad se je poručnik Allotte htio približiti kulamaku, okrenuo se je ovaj, još prije nego li je ostvinar uzmogao da baci svoje oružje, takovom brzinom, da je čamac dospio u ozbiljnu opasnost, a kulamak zaronio s takovim udarcem repa po vodi, da je ova štrcnula kojih dvadesetak metara visoko.

— Prokleti kit! kliknuli mornari.

— Eto, uteći će nam!

— A da nije udaren ni jednom ostvinom ni kopljem!

— Kad li će opet isploviti?

— I gdje ćemo ga tad ugledati?

Sigurno je bilo samo to, da će dotle proteći barem pol sata.

More se doskora smirilo. Sad nije preostalo ništa drugo, nego da se čeka, dok se kit opet pomoli. Na daleko i široko nigdje traga drugome kakvome kitu.

Oko četiri sata pojavio se kit opet. Heurtaux izdao brzo potrebne zapovjedi.

Minutu poslije plovili su čamci brzo prema kitu, koji se udaljivao na sjeveroistok. No čamci su mu se pod povoljnim vjetrom ipak sve više približavali.

Kapetan »Saint Enocha«, bojeći se, da njegovi ljudi ne izgube s vida lađu, dao je razapeti više jedara i brže ploviti put sjeveroistoka, što je bilo i u probitku čamaca.

Lov se međutim nastavljao. Kit je još sveudilj bježao. Čamci su se uz povoljan vjetar natjecali za njim. Ako ga još za dana ne rane ni neprivežu konopima, morati će se odreći daljnjega proganjanja. Već je bilo polak sedam, kad Durut vikne s male palube:

— Jedan brod ispred nas!

Heurtaux skoči se brzo. Trojedrenjak se ukazao sjeveroistočno koje četiri morske milje daleko.

— Ta to je »Repton«! klikne poručnik Allotte.

— Uistinu ... »Repton«, potvrdi Heurtaux i kao da nam hoće presjeći put.

Osam je dana minulo, što su se francuski i engleski brod rastali. »Repton« je plovio više sjeverno, kao da hoće u Behringovo tijesno, a sad se eto pomolio ovdje, o da nije oplovio najbliže aleutske otoke. Da kapetan King također ne zapodijeva sad lov na kita, kojega čamci »Saint Enocha« već puna tri sata proganjaju?

Ova se slutnja obistinila, jer je ostvinar Kardek javio nadkormilaru:

— Eto, sada spuštaju čamce u more!

— Jasno je, oni bi da uhvate kita, — rekne poručnik Coquebert.

— Ali ga ne će dobiti! Odvrati Romain Allotte odlučno.

Ostali mornari pristali su uz poručnika. Čamci »Reptona« jurili su najvećom brzinom prema kitu, koji je ležao nepomično, ne znajući, bi li utekao na istok ili zapad. Mornari »Saint Enocha« prihvate se sad svom snagom vesala.

Heurtaux ih je požurivao, a oni su mu odgovarali:

— Ne, ne će ga dobiti ... ne će ga oni uhvatiti!

Čamci jedne i druge lađe bili su gotovo ojednako udaljeni od kita i činilo se, da će mu se u isto vrijeme primaći.

Sad se nije mogao više uzdržati poredak istodobnoga približavanja. Allotte se požurio naprijed i bodrio veslače. No i Englezi su se brzo približavali, a kit kao da će krenuti proti njima. Za desetak časaka mora se stvar

odlučiti, jer tad će kit biti udaren ostvinom ili će ponovno zaroniti.

Za malo časaka bili su obostrani čamci jedva kojih stotinu hvati blizu, pa je bilo vrlo dvojbeno, što bi se moglo dogoditi kraj razdraženoga raspoloženja momčadi.

— Taj klipan kao da i sâm želi svoje ulje odnijeti Englezima? klikne jedan mornar s Coquebertova čamca, kad je vidio, da se životinja okreće prema »Reptonu«.

No ne, kit se zaustavio, kad su se čamci našli prema njemu u udaljenosti od stotinu stopa. Valjda je htio da baš zaroni. U to Ducrest s Allotteovog čamca zavitla svojom ostvinom i baci ju u kita. Odmah zatim bacio je svoju ostvinu i ostvinar »Reptona«. Obojica su pogodila kita. Iz njegovih štrcnica štrcala je krvava pjena, kit je još jednoč udario repom po moru, okrenuo se poledjice i ostao ležeći.

Koji je ostvinar zadao kitu smrtonosnu ozledu?

XI. Među Englezima i Francuzima.

Ako se ikad imalo pojaviti neprijateljsko raspoloženje, što je vladalo između momčadi »Reptona« i »Saint Enocha«, sad je moralo da provali.

Bilo je nedvojbeno, da su Francuzi prvi ugledali kita i prvi krenuli za njim u potjeru. Da su ga francuski kitolovci mogli za prvoga susreta pogoditi, oni bi ga bili već i odvukli, a engleski brod, koji se onda nije još ni pojavio, ne bi ga uopće ni zamjetio. No kit je umakao prema sjeveroistoku, gdje se je dva sata poslije pojavio »Repton«. Kad su francuski časnici već proganjali kita, tek tada je kapetan King dao spustiti svoje čamce u more.

Iako je engleski ostvinar u isto vrijeme bacio harpunu, ipak ga je pogodio samo po otražnjem dijelu tijela, na početku repa, dočim je Ducrestova ostvina pogodila kita

sprijeda, te prodrla životinji gotovo do srca, našto je kit odmah i zakrvario.

Uzmimo, da bi pravednije bilo, da se svakome brodu prepusti polovica kita, i u tom slučaju mogli bi si jedan i drugi čestitati, jer ni »Repton« ni »Saint Enoch« nisu u posljednjoj sezoni ulovili kita, koji bi se s ovim mogao da mjeri.

Razumije se samo po sebi, da ni kod Francuza ni kod Engleza nikome nije palo na um, da predloži diobu. Nedvojbeno je, da je jedna ostvina zadala kitu takovu ranu, da je od nje uginuo — bio je to veoma sretan i neobično rijedak udarac — no i druga je ostvina također pogodila životinju.

I kad su Heurtauxovi ljudi upravo činili priprave, da svežu oko kitova repa konop, kojim će ga vući, pripravljali su se Strokovi mornari također, da to isto čine. Nekom čudnom mješavinom, koju su Francuzi ipak dovoljno shvatili, doviknuli su Englezi:

— Otale s čamcima »Saint Enocha!«

No poručnik Allotte odvrati odmah:

— Nipošto, nosite se vi odavle!

— Ovaj kit pripada nama, — izjavi nadkormilar »Reptona«.

— Ne ... ne ... već nama, to je naša lovina! izjavi Heurtaux.

— Privežite ga! ... Privežite! zapovjedio je Strok, pa je isto zapovjedio odmah i nadkormilar »Saint Enocha«.

U isti mah pristao je poručnik Allotte sa svojim čamcem tik uz golemu životinju i prebacio preko nje konop; to isto učini i momčad sa »Reptona«.

Pa ako sad zaplove tri čamca Engleza na jednu stranu, a tri francuska na drugu, ne će kit prispjeti ni do »Reptona« ni do »Saint Enocha«; naprotiv, uz zamjenito vučenje protivnim smjerom, lako mogu popucati konopi.

Nakon raznih uzaludnih pokušaja to se je i desilo.

Osvjedočeni, da daljnja naprezanja ne mogu ništa koristiti, napustili su čamci taj pokušaj; naprotiv zaveslali su jedni prema drugima i doskora su se našli u neposrednoj blizini.

U duševnom raspoloženju, u kojemu su se nalazili, bilo se je bojati, da se momčad ne potuče. Oružje joj nije manjkalo; ta imali su u pričuvi više ostvina, koplja i sjekira, a da ne spominjemo žepne noževe, jer svaki mornar ima takav uza se. Spor je dakle mogao da se pretvori u tučnjavu, a onda ne će proći bez krvoprolića, osobito, ako se i lađe zauzmu svaka za svoje ljude.

Prijetećom kretnjom obratio se Englez Strok na Heurtauxa, čiji je jezik dobro znao, ovim riječima:

— Usuđujete li se poricati, da taj kit pripada nama? To mi nikad ne ćemo dopustiti ...

— Na čemu osnivate vaš zahtjev? zakrči mu riječ Hertaux, davši obim poručnicima znak, da prepuste njemu, da razgovara s Englezo.m

— Pitate, na čemu osnivamo naš zahtjev? odvrati Englez.

— Da, to bih želio da znadem.

— No, na tome, da je kit došao na našu stranu i da ga vi ne biste mogli stići, da mu nismo presjekli put.

— A ja vama kažem, da su ga naši čamci progonili već više nego dva sata.

— O, i naši su čamci već dugo spušteni.

— Ipak tekar poslije naših, gospodine ... odvrati Heurtaux.

— Ne! klikne Strok uporno.

— Svakako je kit najprije bio javljen sa »Saint Enocha«, jer vaš brod u onom času nije uopće bio na vidiku.

— Što to smeta, kad se vi niste mogli približiti kitu, da ga udarite ostvinama?

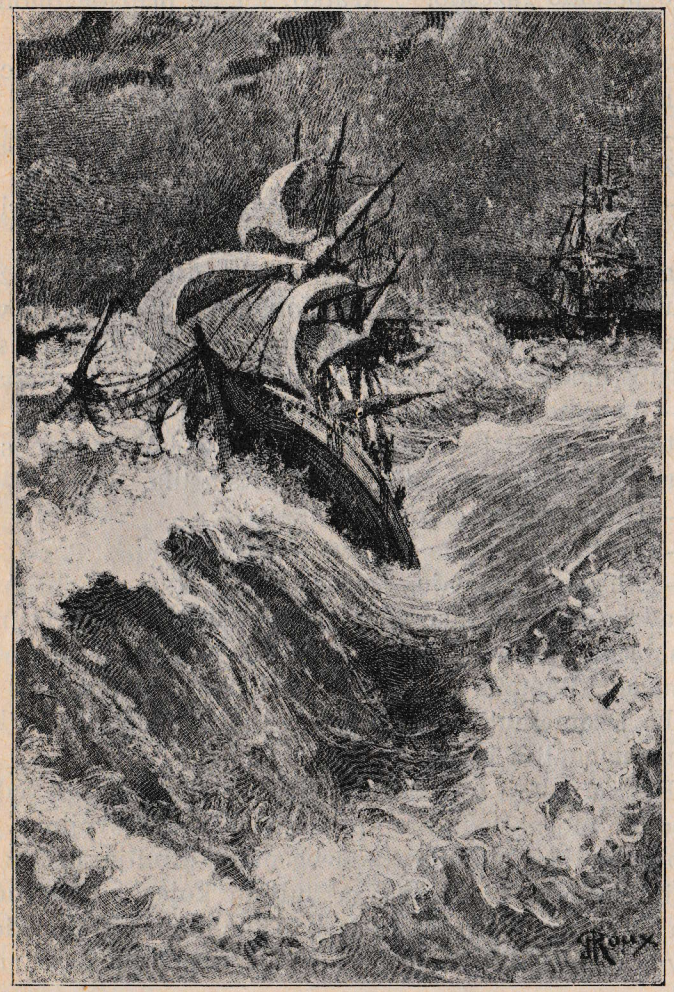

More je uzavrelo i prekrilo se bijelom pjenom ...

— To su prazne riječi! odvrati Heurtaux, koji se je malo pomalo ražestio. U kratko: kit ne pripada onome, koji ga je tek vidio, nego onome, koji ga je usmrtio.

— Ne zaboravite, da smo mi našu ostvinu prvi bacili, poviče Strok.

— Tako je! Tako je! zaurlali su Englezi, mašući svojim oružjem.

— Nipošto ... nipošto! protuslovili su Francuzi, prijeteći ljudima »Reptona«.

Sada ih Heurtaux ne bi više mogao ušutkati, a možda ni uzdržati od navale. I zaista obije stranke bile su već spremne, da se obori jedna na drugu. No nastojeći, da sve moguće pokuša, reče Heurtaux nadkormilaru »Reptona«:

— Uzmimo, da je vaša ostvina bačena prva — što nipošto ne stoji, — to ona ipak kitu nije zadala smrtonosnu ranu, naprotiv ga je naša ostvina usmrtila.

— To je laglje reći, nego dokazati.

— Vi dakle ne ćete da uzmaknete?

— Nipošto! zaurlaju Englezi.

Sad je momčad tako silno planula srdžbom, da je preostala samo još odluka silom. No jedna okolnost bila je za momčad »Reptona« tako nepovoljna, da bi oni, kad bi borbu i zametnuti, morali prestati, a Francuzi bi ih konačno nagnali u bijeg.

»Repton«, koji se nalazio u nepovoljnom vjetru, jedva bi se bio mogao tako brzo približiti u pomoć svojima, jer je bio udaljen još dobre podrug morske milje, dočim je »Saint Enoch« bio jedva za duljinu kojeg kabla udaljen od čamaca. Uostalom je kapetan Bourcart spustio i četvrti čamac, čime se je primicala pomoć od deset momaka.

Opazivši to, zapovijedi Strok svojim mornarima:

— Natrag na brod!

No prije neg što je prepustio kita, dodao je srditim i bijesnim glasom:

— Vidjeti ćemo se opet!

— Kad god vam se svidi, — odgovori Heurtaux.

No njegovi ljudi nisu prestali vikati:

— Potopite te Engleze, potopite te klipane!

Pomoću vesala otplovili su Strokovi čamci k »Reptonu«, koji je bio udaljen preko jedne morske milje.

Sad je trebalo doznati, je li Strok izrekao tek puku praznu prijetnju, ili će se stvar mirnim putem riješiti između obadva broda.

Kapetan Bourcart, koji se i sam ukrcao u četvrti čamac, upravo je nadošao. Odmah su ga izvijestili o svemu, što se je dogodilo i pošto je čuo, kako se je držao Heurtaux, rekao je samo ovo:

— Hoće li »Repton«, da što čuje od »Saint Enocha«, ne će mu ovaj ostati odgovor dužan! A međutim vucite kita do broda.

To je potpuno odgovaralo sveopćoj želji, pa je momčad udarila u veselo klicanje, koje su Englezi morali još čuti. ... »Repton« nije pozdravio njihov brod, sad su oni njega pozdravljali takovim doskočicama, koje su bile slane kao i voda Tihog oceana.

Kita su dakle odvukli, no kit je bio tako težak, da su mornari svijuh čamaca morali živo uprti, da ga dopreme do »Saint Enocha«.

Meštar Ollive, tesar Ferut i kovač Thomas stajali su ovdje na prednjem kaštelu. Po računu Jeana Cabidoulina iamo je ovaj kit dati do 200 bačava ribljega ulja. S onim, što je »Saint Enoch« već imao u skladištu, to bi bila polovica tovara.

— No starče, što kažeš sada? upita Ollive bačvara.

— Ja ... kažem, da će nam to ulje dobro doći, kod slijedeće oluje, da s njime bar donekle izgladimo valove, — odvrati Cabidoulin.

— Ah, molim te, nama ne će baš ni jedna bačva od toga uzmanjkati, kad stignemo u Vancouver ... Boca tafije vrijedi li još uvijek?

— Pa naravno!

Upravo je bilo sedam i po sati uvečer. Bilo je dakle prekasno već, da kita istom okreću, pa su se stoga zadovoljili, da ga čvrsto pritegnu uz bok lađe. Drugoga jutra imala je momčad početi rano ujutro sa paranjem kita i talenjem masti, a to je rad, koji je imao potrajati puna dva dana.

U svemu mogli su si čestitati. Prevoz od Petropavlovska u Viktoriju ima ipak taj posljedak, da Bourcart plovi barem sa polovicom tovara. To je više, nego što su se, uz postojeće prilike, mogli nadati. Pošto se je osim toga moglo uzeti, da cijene u Viktoriji nisu pale, dao bi ovaj drugi lov ipak lijep dobitak.

Uostalom ušteđena bje »Saint Enochu« do sada svaka nemila upadica. Mjesto grozne nemani, o kojoj su bajali kamčatski ribari, namjerili su se na ovog divnog kulamaka.

Nastala je noć, jedra su povezali i lađa je imala da samo čeka na izlaz sunca.

Uvečer se vjetar jedva i osjećao, a more je ležalo glatko i gotovo mirno. Lako talasanje bilo je tako neznatno, da su mogli biti umireni radi konopa, koji su podržavali kita, dok bi bila golema neprilika i veliki gubitak, da im slučajno noću izgine plijen.

No nisu smjeli smetnuti s uma potrebne mjere opreznosti, barem gledom na strogu budnost. Nitko nije mogao znati, ne će li kapetan King oživotvoriti prijetnje svoga nadkormilara, po noću pokušati navalu na »Saint Enoch«, da mu otme kita.

— Bili takav neopravdani napadaj uistinu mogao uslijediti? zapita dr. Filhiol.

— Vjere mi, odvrati poručnik Coquebert, kod Engleza ne znamo nikada, na čemu smo ...

— A sigurno je, da su se veoma ljutito povukli.

— To pojmim, reče poručnik Allotte, jer im je ispred nosa ugrabljen mastan zalogaj.

— I ja se zaista ne bih čudio, da dođu.

— Neka samo dođu! izjavi kapetan Bourcart. Toplo ćemo ih primiti.

Kapetan je mogao mirne duše tako odlučno govoriti, jer je bio siguran za svoju momčad. Pa to ne bi bilo ni prvi put, da se je među kitolovcima zametnula svada radi kita, kojega su obije strane svojatale za sebe ... svađe, koje su često dovele do žalosnih sukoba.

Na »Saint Enochu« bila je dakle uređena posebna stroga straža i dotična momčad dobro je pazila. Iako »Repton« radi pomanjkanja vjetra ne bi mogao, da se približi »Saint Enochu«, može odaslati sve svoje čamce, pa se je radilo o tomu, da se ne dadu iznenaditi noću.

Sigurnost francuskoga broda bila je uvećana i time, što se je oko deset sati noću spustila gusta magla tako, da bi bilo vrlo teško pronaći mjesto, gdje se nalazi »Saint Enoch«.

Satovi su prolazili, a da se nitko nije uznemirivao. Kad je sunce izašlo, ne bi uslijed magle, koja se još nije digla, mogli naći »Reptona« ni u slučaju, da se nalazi ma samo pol milje daleko. Možda se Englezi ipak nisu odrekli svoje nakane, da navale, pa čekaju, dok se digne magla, da svoju prijetnju izvedu? No vjetar im ni u tom slučaju ne bi bio u pomoć, jer je još uvijek vladala tišina. Momčad »Saint Enocha« mogla je da nesmetano započne svoj rad.

O svanuću zapovjedio je Bourcart, da se počne sa razudbom kita, no da se posao po mogućnosti požuri. Za to su bila postavljena odmah dva vitla, kod kojih se momčad u kratkim razmacima vremena izmijenjivala. Već prije je meštar Ollive sa nekoliko mornara ovio lance oko kita, pa su ga lako okrenuli. Najprije su odsjekli glavu, ali je trebalo mnogo napora, dok su ovu digli na palubu. Zatim

su mu odrezali usnice i jezik te izvadili riblje kosti, što se olakšalo time, što su glavu rasjekli u četvero.

Sad su naložili vatru pod pećima za talenje ulja i najprije rascvrli mast iz glave, usnica i jezika, što daje izvrsnu vrst ribljega ulja. Zatim su gulili trupinu i rezali u dugačke trakove, koje su opet razrezivali u komade po dvije stope dugačke.

Cijelo jutro i jedan dio poslije podneva posvetili su tome poslu. Tek oko tri sata poslije podne raspršila se nešto malo magla. Još uvijek se je ipak moglo vidjeti samo pol milje uokrugu.

»Reptonu« nije bilo traga. No Bourcart nije popustio u budnosti, štaviše, otpravio je čamac poručnika Allottea, da se obazre po sjeveroistoku. Čamac se vratio, a da nije imao što da javi, iako je označenim smjerom plovio barem pol milje daleko.

Momčad možda ne bi imala ništa proti tome, da se sukobi s Englezima. To je već u krvi Francuza, a više manje mornara svega svijeta.

Posao na brodu napredovao je povoljno. Bourcart je računao na to, da će polovica masti još istoga dana biti rastopljena, pa je mislio, da će prekosutra, uz razapeta jedra, moći otploviti sa 200 bačava ribljega ulja više.

No oko četiri sata poslije podne došlo je do male uzbune. Kovaču Thomasu, koji je baš popravljao malu štetu na kormilu, učinilo se, da čuje slabo pljackanje valova zapadno od broda. To je moglo biti od vesala engleskih čamaca. Kovač se povrati na palubu, na kojoj su obustavili svaki posao pa utrnuli i vatre pod talionicama, da bude tišina. Ali nigdje traga čamcima, iako je meštar Ollive neprestance gunđao, da se ne bi čudio nikakvoj psini od strane Engleza.

No doskora se razabralo, da je uzbuna neosnovana. Ovo pljackanje valova moglo je nastati od samog daška vjetra, kakav se često pojavljuje za magle. I zbilja se opa-

žalo, kao da se diže neki vjetar, ali s prekidima i s promjenljivim smjerom. No u ovo doba godine moglo je poslije ovakove tišine nastupiti vrlo loše vrijeme, pak bi plovidba mogla biti vrlo neugodna. No jer je lađa izdržala već mnogu buru i oluju, a da nije ozbiljno, oštećena, nadao se kapetan, da će ista sreća i sada pratiti brod, a poslije nevremena možda se »Saint Enoch« namjeri i na još kojega kita pa u Vancouver stigne s upotpunjenim tovarom. Da se obave svi potrebni poslovi, bilo bi poželjno, da lađa uživa barem još jedan dan potpuni mir.

Ali najednoč, oko pet sati, sjekne zrakom žestok zvižduk i more se silno uskomešalo. Površina je rek bi kuhala i pokrila se bijelom pjenom. »Saint Enoch« bačen na hrbat orijaškoga vala, stao je strašno škripati, i zibati se. Momčad se već pobojala, da će se jarboli srušiti preko palube. Srećom se kit, koji je bio čvrsto lancima pripet o bok lađe, nije otkinuo.

— Šta je? klikne Bourcart, koji je sav uzbuđen skočio iz svoje kajite. I odmah je pošao na povišeno zapalublje, gdje mu se pridružiše oba poručnika i nadkormilar.

— To mora da je visoka plima.

— Biti će tako.

— No jer može da nastupi jaka bura, — nastavi kapetan Bourcart, dajte sva jedra povezati. Ne smijemo se dati iznenaditi!

To ne samo da je bila pametna i svrsishodna mjera, nego i prešno potrebna. Već iza nekoliko minuta porasla je jakost vjetra tako, da je mogla lađu djelomično potisnuti prema jugu.

— Lađa iza boka broda! klikne u to mornar, koji je bio na prednjoj katarci i svi pogledi odmah krenuše označenim pravcem.

Nije li onaj brod, što se tamo pojavio, možda »Repton«? Doista, doskora su prepoznali englesku lađu u daljini od prilike tri milje.

— Još uvijek na svom starom mjestu! primjeti poručnik Coquebert.

— Kao što smo i mi na našem, odgovori Bourcart.

— Izgleda, kao da želi razapeti jedra, prihvati poručnik Allotte.

— Nedvojbeno ... sprema se na odlazak, rekne Heurtaux.

— Da ne namjerava navaliti na nas? upita dr. Filhiol.

— Svaka mahnitost može se očekivati od njega! klikne Ollive.

— No to će se pokazati, primijeti kapetan i uzme dalekozor, pa ga uperi u engleski brod.

Sudeći po pripravama na »Reptonu«, moglo bi se uzeti, da engleski brod želi otploviti ili presjeći put »Saint Enochu« te na nj navaliti.

— Aha, »Repton« kani da zahtijeva od nas svoj dio kita! No čekaj malo, ni komadića repa ne ćeš dobiti!

Tako je mislila i svekolika momčad, »Saint Enocha«. Odgovor »Reptonu«, bude li potrebno, ne će manjkati ni puškama, ni pištoljama ni sjekirama.

Bilo je nekoliko minuta poslije šest. Sunce je naglo padalo na zapad. Pošto navala nije isključena, dane su zapovjedi, da se spremi oružje. Oba topa, što ih kitolovci obično imadu na svojim lađama, napunili su. »Repton« se zaista približavao »Saint Enochu«. Bio je udaljen od njega samo još tri četvrta milje.

No najednoč se stanje mora promijenilo, a da u gibanju zraka nije nastala nikakva promjena. Vjetar se nije pojačao, nebo nije bilo naoblačeno. Prijetećih oblaka nije bilo ni na obzorju; u višim i nižim slojevima zraka vladao je potpuni mir.

Nastavši izvanredni pojav ograničio se je očito na taj dio oceana.

Najednoč, uz strašnu lomljavu, kojoj narav i uzrok nitko na »Saint Enochu« nije mogao da razabere, uzavrelo

je more najednoč, pokrilo se bijelom pjenom i dizalo se, kao da je provalio kakav podmorski vulkan. Najveće gibanje uslijedilo je ondje, gdje se nalazio engleski kitolovac, dok je francuski brod osjetio tako reci samo izdanke te nerazjašnjive uzbune vode.

Kapetan Bourcart i njegovi promatrali su iznenađeni, kako valovi bacaju amo tamo lađu »Repton«, no njihovo začuđenje pretvorilo se za čas u užas.

»Repton« se pojavio na šljemu jednog orijaškog vala i onda najednoč iščeznuo iza njega. Iz vala skakali su još orijaški traci vode, kao da ih ištrcava neka neizmjerna neman, čija se glava nalazi pod lađom, a čiji je rep uskomešao more u daljini od koje stotine metara uokrug.

Kad se lađa opet pokazala, bila je u velikom opsegu razorena, jarboli su joj prekinuti, konopi potrgani, a preko palube valjalo se more grohoćući. Jedan minut poslije, nakon što je lađa opet bila dignuta u vis, pa se opet sunovratila, potonula je u dubinu oceana.

Bourcart, njegovi časnici i momčad kriknuše od strave i kao da ih je munja ošinula, stajali su ustobočeni nad tom nerazjašnjivom i strašnom nesrećom.

Možda nisu svi ljudi »Reptona« potonuli, možda su neki još u pravi čas u čamcima pobjegli, da ih klokoćući bezdan ne proguta skupa s lađom? Možda bi se moglo još nekoliko njih spasiti prije, nego li se noć spusti na ocean? Na očigled takve katastrofe mora da prestane svako neprijateljstvo. Sad je valjalo izvršiti dužnost čovječnosti.

— Čamci brzo na vodu! klikne kapetan Bourcart.

Tek prije dvije minute potonuo je »Repton« pa su se još mogli nadati, da spase gdjekoga od brodolomaca.

Najednoč, još prije nego li su čamci bili spušteni, uslijedi udarac, iako baš nije bio jak. Na otražnjem dijelu dignut sedam osam palaca, slegnuo se »Saint Enoch« kod krme na stranu i onda, kao da se nasukao na neki greben, ostao je nepomično stojeći.

XII. »Saint Enoch« se nasukao.

Vjetar, što je oko pet sati zaduvao s istoka i kojeg je »Repton« htio da upotrijebi, nije dugo potrajao. Nakon sunčanoga zapada sasvim je prestao. Gibanje vode smanjilo se do lakog talasanja na površini. Zatim se spustila gusta magla, što već dva dana prekriva ovaj dio oceana.

»Saint Enoch« nasjeo je baš u onom času, kad je momčad htjela da spusti čamce. Nije li ova nezgoda iste prirode kao i ona »Reptonova« i je li engleski brod manje sretan od »Saint Enocha« — te se nasukao na pravom grebenu?

No sve jedno: ako »Saint Enoch« i nije potonuo, ipak se je nasukao. A jer je opasnost, da ipak propadne, ne mogu da spuste čamce za spasavanje engleske momčadi.

Prvi dojam bila je beskrajna prepast. Kako je uopće došlo do nesreće? ... »Saint Enoch« jedva još ćuti vjetar. Na greben bi mogao pasti samo, da je zapao u neku struju, o kojoj nitko nije ništa slutio. Ovdje su radili nerazjašnjivi odnošaji, ali sad nije vrijeme, da se to istražuje.

Udarac je bio, kako je već rečeno, veoma blag. Nakon opetovanog udara, pri čem kormilo nije oštećeno, prevalila se množina vode preko lađe. Srećom jarboli nisu bili rasklimani ni konopi povrijeđeni. A jer ni dno nije bilo nigdje probušeno, čini se, da »Saint Enochu« ne prijeti takva propast, kakva je snašla »Repton«. Možda lađi manjka samo nekoliko stopa vode, da se opet digne, pa bi nastupom plime to moglo da se i dogodi.

Uslijed udaraca popucali su samo lanci, s kojima je kit bio privezan za brod, pa je struja otplavila ostatak plijena.

Sad su međutim imali drugoga posla, nego da se uznemiruju radi gubitka stotine bačava ribljega ulja. Pošto je

brod nasjeo, radilo se o tome, da se opet učini plovnim t. j. da se oslobodi jadnoga položaja.

Za ove nezgode čuvao se meštar Ollive mudro, da nadraži Jeana Cabidoulina. Ta bačvar bi mu samo odvratio:

— Pusti to, — — — ovo je samo početak kraja!

Bourcart i nadkormilar vijećali su o položaju.

— U ovom dijelu oceana nema pličina, rekne Heurtaux.

— I ja ne bih znao ni za kakvo razjašnjenje, odvrati Bourcart; no jedno je sigurno, da između Kurilâ i Aleuta nijedna takva pličina nije zabilježena na kartama.

I zaista, ni najnovije pomorske karte ne bilježe kakve pličine ili klisure u tom dijelu oceana, gdje stodvadeseti i stošezdeseti meridijan presijecaju pedeseti stupanj širine. Već šezdeset sati nije Bourcart, naravno, zbog magle, mogao da preduzme mjerenje. Po njegovom posljednjem promatranju nalazio se je preko dvijesto milja od Aleuta, pa se je jedva moglo uzeti, da bi ga vjetar ili koja struja, od posljednjega ustanovljenja na 19. listopada, mogla tako daleko zanijeti natrag. Prema tomu mogao je nasjesti na onim grebenima Aleuta, koji se najdalje pružaju.

U časničkoj blagovaonici raširi Bourcard zemljovidne karte; proučavao ih je te ustanovljivao od prilike, gdje se nalazi brod.

Dr. Filhiol napomenuo je, da se je možda tlo diglo uslijed eruptivnih podmorskih sila, jer se nalaze u vulkaničkom predjelu. No i ovu predmnijevu zabace kao neosnovanu.

Mjerenjem ispostavila se tu dubina do pet stopa. Bourcart dade odmah izviditi prostor skladišta, pa su se uvjerili, da uslijed udarca nije nastala nikakva pukotina. Trebalo je dakle čekati do drugoga dana, dok se uzmogne odrediti narav te do sele nepoznate klisure u Tihom oceanu, pa možda pođe za rukom, da se »Saint Enoch« još prije nastupa lošijeg vremena makne s klisure.

Slijedila je dugačka noć, za koje nitko na lađi nije spavao iz zabrinutosti za sudbinu lađe, koja bi noću mogla da se otisne s klisure i nastavi plovidbu.

Iz opreznosti dade Bourcart spustiti čamce u more i obilno ih opskrbiti živežom za slučaj, bude li ustrebalo, da se »Saint Enoch« napusti. Mogli su lako doći u neugodan položaj, da na ovim čamcima potraže najbližu zemlju, a to bi bili Aleuti, ako lađa iz nerazjašnjivih uzroka nije sasvim izbačena iz svoga toka.

Kapetan Bourcart računao je na plimu. Tko bi znao, ne će li porast vode za koji palac maknuti lađu s klisure? Nije izgledalo, da se je lađa jako nasukala.

Oko jedanast sati započela je plima a u dva sata poslije pol noći morala je voda doseći najveću visinu. Kapetan i časnici s najvećom su napetošću pratili porast vode, što se zamjećivalo po lakom udaranju struje o bokove »Saint Enocha«.

Na žalost, uslijed porasta vode, nije nastala nikakva promjena. Lađa se doduše malo sresla i dno se malo kliznulo na klisuri amo tamo, no to je bilo sve. Sad se jako smanjila nada, da će se lađa maknuti sa svoga mjesta. Nastupi li duboka osjeka, može se stvar još i pogoršati. Lađa će se nagnuti još više, što jače spadne voda, pa nije isključeno, da se prevali. Ovo ih je zabrinjivalo do četiri sata ujutro. Kapetan Bourcart, kao da je pripravan na sve, pa je dao skinuti ragna skelnih vesela, dao ih je upotrijebiti kao potpornje. Malo prije sedam sati prodro je kroz maglu rumenkasti sjaj s istoka. Sunce, koje je bilo nad obzorjem, nije još moglo da raspr̀ši tu maglu, a konopâ se uhvatila vlaga.

— Naravno je, da su časnici i mornari kušali da i kroz maglu razaberu nešto s one strane, na koju se lađa nagnula, ne bi li mogli s čamcima ploviti oko lađe. Svatko je želio da sazna, je li greben velik ili sačinjava tek ravnu

plitčinu, koja će možda uz nisku vodu otkriti gornji dio hridi.

No sad se nekoliko metara dalje od broda nije moglo još ništa razabrati, pa je trebalo čekati, kad će moći da pomoću sekstanta i kronometra ustanove položaj lađe.

Prostor za robu pretraživali su još uvijek gazda Cabidoulin i tesar Ferut i ustanovili su, da voda nije nigdje prodrla u lađu, dakle ne može biti govora o ozbiljnijem oštećenju broda. No bačvar je kazao, premećući bačve s uljem, da će možda biti potrebno da bačve izvuku na palubu pa ih pobacaju u more, da se olakša breme lađe.

No još se uvijek nije dalo ustanoviti, gdje su nasjeli: je li to negdje u blizini kakove zemlje i gdje bi se mogli iskrcati čamci, bude li potrebno. Bourcart nije vjerovao da se u blizini nalazi kakvo otočje ili kopno. Istome dru. Filhiolu kazao je, da se nalaze od prilike 200 morskih milja od krajnjega vrška Kurilâ.

— Tada bih se usudio naslutiti, da se je valjda diglo morsko tlo, pa se »Saint Enoch« na njemu nasukao.

— To bi moglo biti, — pristade Bourcart, — jer mi se ne da vjerovati, da nas je kakva pogreška u kormilarenju bacila na sjever.

Bilo je zlo, što se nikakav vjetar nije digao, da raspr̀ši maglu, pa možda i samu lađu, kad razapne sva jedra, potisne s grebeni na more.

— Čekajte djeco, čekajte! — ponavljao je često Bourcart, koji je primjetio, da raste nestrpljivost i nemir njegovih ljudi. Nadam se, da se poslije podne magla podigne, a tada ćemo doskora biti na čistu o našem položaju.

No kad su mornari pogledali gazdu Cabidoulina, razabrali su po njegovom držanju, da ne dijeli njegovo mišljenje.

Kapetan Bourcart htio je, da baci još jedno sidro, da osigura lađu od nagle plime, da ova ne zanese lađu jače

na greben i u tu svrhu otpravi čamac s jednim sidrom pod zapovjedništvom poručnika Allottea, da u daljini od pedeset koračaja baci sidro. Ovaj je kušao da izvrši tu zadaću, pa u tu svrhu stao sa gruzilom ispitivati dubinu, no gruzilo nigdje nije došlo do dna, dakle se ni sidro nije moglo baciti.

— Kapetane, predloži Heurtaux, — najbolje bi bilo, da istražimo samo tlo oko trupine broda.

— To je i moje mišljenje, odvrati Bourcart.

Sad je Ollive vodio čamac tako, da je kružio jedva pet do šest stopa od broda. Na svaka tri metra daljine spušteno je gruzilo, ali nigdje nije doprlo na dno, iako je bilo na vrpci preko 200 stopa dugačkoj. Greben je dakle vrlo ograničenog opsega. To znači, da se je »Saint Enoch« nasukao na vrhunac do sele nepoznatog hridovitog čunja.

Vrijeme je prolazilo i ništa nije odavalo, da će nestati magle. Bourcart pokuša, da za najveće plime odvuče brod s čamcima s klisure. Svih šest čamaca sjedinilo se na zajednički rad i mornari su veslali svim silama. Brod se malko pomaknuo natrag ... za jednu stopu jedva ... to je sve, što je pri tome postignuto i konačno momčad izgubi svaku nadu, da će brod moći maknuti sa klisure.

Što će biti od »Saint Enocha« pri prvom jačem nevremenu? Bit će bacan amo tamo po hridi i tad lako da od njega ostanu puke ruševine. U ovo doba godine skoro će nadoći bure, što tako bijesne na Tihom oceanu. Napokon se Bourcart morao odlučiti, da pokuša na svaki način maknuti lađu s grebeni. U tu svrhu valjalo je žrtvovati i sav tovar t. j. kojih 900 bačava, napunjenih ribljim uljem, baciti u more. Ovo se činilo neophodno i zbog toga, što bi »Saint Enoch« mogao nasjesti i na koji drugi greben u blizini, kako je to bilo s »Reptonom«, koji je bio tako nesretan, da je odmah i potonuo. Da se dakle laglje ukloni takovoj nesreći, treba da bude olakšan i ne roni odveć duboko.

Ovo mišljenje dozvalo im je opet na pamet englesku lađu. Možda se je ipak netko od posade spasio; možda se koji čamac još uvijek trsi, da nađe »Saint Enoch« i za to su Bourcart i momčad osluškivali svakome šumu. No jer nisu čuli nikakav glas ni poziv, držali su, da su s propašću lađe zaglavili i svi mornari.

Opet su minula tri sata. Pošto je nastupila osjeka, nisu mogli očekivati, da će se lađa sama maknuti s grebeni. Uostalom je tu vrlo neznatna razlika između visokog i niskog vodostaja. To je ustanovio Heurtaux svojim mjerenjem, jer je uvijek bilo pet do šest stopa vode iznad površine klisure.

Takovo stanje ne može se dugo podnositi. Hoće li »Saint Enoch«, da još jednom zaplovi ili da ga ljudi napuste prije nego ga razmrska bura? Na lađi su 33 čovjeka, koji se mogu smjestiti u čamce, proviđene živežom za više dana. Ali kako je daleko do najbliže obale? Do iste valja prevaliti više stotina milja!

Sad Bourcart odluči žrtvovati tovar, jer se nadao, da se lađa, lišena tereta od 900 bačava, možda ipak na toliko digne, da ju momčad uzmogne povući s klisure. Mornari se latiše posla, iako su žamorili, videći se prikraćeni za svoj dio kod ovog drugog lova.

Gazda Ollive rukovodio je tim žalosnim poslom. Bio je to težak rad. Bačve su dizali na palubu i bacali u more; nekoje su se rasprsnule i prekrile uljem more, koje je bilo vrlo mirno, iako je Heurtaux mogao da dokaže, da postoji struja sa sjeveroistoka.

Skoro je imala opet doći plima. Rasterećenje lađe moglo je, naravno, djelovati tek onda, kad voda dosegne najviše stanje. Pošto su dotle imala proći još tri sata, trebalo je da posao dovrše do toga vremena. Nije se dakle smjelo dangubiti, jer je Saint Enoch još u pet sati čvrsto sjedio, kad je tek polovica radnje bila obavljena. No »Saint

Enoch« nije se ni maknuo, iako je narasla već plima tri do četiri stope.

— Nek sam đavo znade, — grmio je gazda Ollive, — izgleda uistinu, kao da je naš brod pribijen čavlima na ovo mjesto.

— I te čavle ne ćeš izvući, gunđao je Jean Cabidoulin.

— Što kažeš, starče?

— Ništa — posve ništa! odvrati bačvar, bacivši upravo jednu praznu bačvu u more.

Ni nada, da se magla rasprši, nije se obistinila. Od magluštine tama se činila još većom. Ne pođe li za rukom da kod slijedeće plime dignu lađu, ne zna kapetan Bourcart, kako će umaći iz ovog opasnoga dijela oceana.

Malo iza šest sati, još za polutame, začulo se od zapada, gdje je bilo nešto malo svijetlije, glasno dozivanje. Ollive se približi kapetanu, koji je bio na zapalublju.

— Kapetane, čujete li ... čujete li?

— Da, da, to dozivaju ljudi — prihvati poručnik Coquebert.

Momčad se malko uskomešala.

— Mir! zapovijedi Bourcart.

Svi su napeto slušali.

Uistinu, sad su iz podaleka doprli ponovni glasovi do lađe. Bez dvojbe se tiču »Saint Enocha«.

Na kapetanov znak, odgovorilo se je

— Ohe! Ohe! ... Ovamo!

Jesu li to urođenici, koji su se s kojeg obližnjeg ostrva približili na svojim čamcima ili se radi o spašenima s »Reptona«, čiji se čamci trse, da unatoč magli, potraže francuske kitolovce?

Ovo najvjerojatnije mišljenje potvrdilo se je.

Nekoliko minuta poslije, zaustave se dva čamca do »Saint Enocha«, koji su dozivanjem i hicima iz pušaka upozoravani, našli pravi put.

Bili su to čamci »Reptona«, a u njima su sjedili kapetan King i dvadesetidva mornara njegove posade.

Od napora iscrpljeni ljudi gotovo su pogibali od glada, jer uslijed nagle katastrofe nisu mogli ponijeti živežnih namirnica. Nakon lutanja od dvadesetičetiri sata umalo te nisu skapali od gladi i žeđe.

Ove bijednike s »Reptona« primio je Bourcart učtivo, kako je već bio vičan, iako se je radi prijašnih susreta imao pravo da potuži. Prije no što se je upustio u ma kakvo ispitivanje o propasti »Reptona« ili izvješćivanje o nevolji svoje lađe, dao je nahraniti i pićem okrijepiti spašene.

Kapetana Kinga odveli su u kajitu, njegove ljude u blagovaonicu za momčad.

Trinaest momaka s Kingove lađe našlo je smrt u valovima oceana.

XIII. Pomična klisura.

Kad je kapetan King sa svojom momčadi stigao do »Saint Enocha«, bio je brod okružen takovom maglom, da bi mornari sigurno proveslali uz klisuru, da se nije čula njihova vika. Da su Englezi plovili dalje na jug, ne bi stigli ni na američku ni na azijsku obalu. Bez živeža i vode mornari »Reptona« bili bi bezuvjetno poginuli. Sa ova dvadesetitri engleska mornara povećala se posada »Saint Enocha« na 56 ljudi. Ako sad kapetanu ne pođe za rukom, da makne lađu s klisure, što ih čeka sve? Da se u blizini nađe kakvo kopno ili ostrvo, čamci ih ne mogu sve prevesti, a nadođu li u ovim dijelovim oceana toli česte bure, biti će i »Saint Enoch« doskora ruševina. Morali su dakle biti spremni, da svaki čas napuste lađu. Živež će se brzo smanjiti, jer imadu prehranjivati malo ne dvostruki broj ljudi.

Satovi na lađi pokazivali su osam. Još ništa ne navješta vjetar. Noć je imala biti mirna i mračna. Teško se je nadati, da buduća plima digne lađu, koju nisu mogli odteretiti, ne će li da žrtvuju sve konope i jarbole.

To su oba kapetana i njihovi časnici uvidjeli, razgovarajući noću u Bourcartovoj kajiti. King i njegovi ljudi nisu dakle bili sigurni za svoje spasenje, jer u skoroj budućnosti moglo se je i »Saint Enochu« desiti ono, što je snašlo »Repton«.

Bilo je od neke važnosti, da se dozna, uz kakve je okolnosti propao engleski brod. Kapetan King izvijesti o tome, kako slijedi:

»Repton« je bio u magli, kad li mala progalina u magli omogući ugledati »Saint Enoch« tri milje daleko. Zašto se je »Repton« kanio približiti »Saint Enochu«, da li možda u neprijateljskom smislu ili da se riješi pitanje o kitu, koga je momčad s obije lađe udarila ostvinama, o tome kapetan King nije ništa kazao. Sad nije bilo vrijeme za žalbe i zahtjeve; dovoljno je bilo da se izvijesti, da je »Repton« udaljen samo još jednu milju od »Saint Enocha«, očutio strahovit udarac. Lađa je bila sa strane probušena i voda silnom snagom provalila u nutarnjost. Nadkormilar Strok i desetak momaka bačeno bje u more, neki su pak bili ubijeni od pada jarbola; ni King ni ostala momčad ne bi se mogli spasiti, da slučajno već prije nisu bila spuštena dva čamca, u koje su poskakala ova dvadesetdvojica i sad pokušali, da na sreću nađu »Saint Enoch«,

— Ne mogu si nikako protumačiti, — nastavi kapetan King, koji je prilično glatko govorio francuski, — da se ovdje nalazi kakova klisura. Bio sam prilično pouzdano upućen o duljini i širini moga položaja ...

— Tako i ja o svojem, prihvati Bourcart, pa ako ovdje nije nastalo neko podmorsko povišenje tla ...

— To je jedino moguća hipoteza, uplete se ovdje Heurtaux.

— Svakako, kapetane, nastavi King, — »Saint Enoch« je manje nesretan od »Reptona«.

— Dopuštam, reče Bourcart, ali hoće li moći, da opet zaplovi dalje?

— Nije valjda zadobio teških oštećenja?

— Ne, trupina mu je potpuno neoštećena. No izgleda, kao da je ovdje čvrsto zakovan na klisuru, jer se ni kod visoke vode nije maknuo, iako smo žrtvovali sav naš tovar.

— Što će sada biti? zapita kapetan King, pogledavši redom Bourcarta i njegove časnike.

Na ovo pitanje nije bilo odgovora. Sve što je momčad do sada pokušala, da ladu makne s grebena, ostalo je bezuspješno. Hoće li možda elementi učiniti, što ljudi nisu mogli? Ako se ukrcaju u čamce, to se izlažu sigurnoj propasti. Prema sjeveru kao i prema istoku i zapadu stere se vodena pustinja, koja siže do Kurila i do Aleuta. Već se primiče konac listopadu, a ovdje doskora započinje običajno nevrijeme. Slabi, nenadkriveni čamci izvrgnuti su na milost i nemilost, prva će ih bura uništiti. A svih 56 ljudi ne će se ni moći smjestiti na njima. Kakvu nadu u spasenje imadu ovi ljudi, ako ih ne primi koja lađa, što možda slučajno lovi ovim vodama?

U to zapita dr. Filhiol kapetana:

— Kad smo zajedno ostavili Petropavlovsk, bez dvojbe ste čuli, da su ribari, koji su se vratili s mora, govorili o nekoj strahovitoj morskoj nemani, pred kojom su silnom brzinom pobjegli?

— Zaista, odvrati kapetan King, na žalost moram priznati, da je taj glas silno zastrašio i momčad »Reptona«.

— Ljudi su dakle vjerovali, da postoji takova neman? upita Heurtaux.

— Mislili su, da se radi o kalmaru, jednom polipu, orijaškom octopusu, pa ne uvidam, zašto u takovo što ne bi vjerovali?

— No jednostavno zato ne, što tako golemih polipa i octopusa nema, gosp. kapetane, progovori dr. Filhiol.

— Ne govorite s takovom sigurnošću, gospodine doktore, prihvati Romain Allotte.

— Da se sporazumimo, dragi poručniče. Zaista su o takovim nemanima pripovijedali, neke su i progonili pa i na brod dovukli. Ali te nisu nikad bile tako ogromne, kako se pričalo. Moguće su morske životinje, koje dogodice mogu da razore i unište koji oveći čamac, ali takovih, koje bi velike lađe mogle povući u more, takovih nema ... zaista nema.

— Tako i ja mislim, pristane Bourcart. Nemani, proviđene takovom snagom, spadaju u carstvo priča.

— No ribari iz Petropavlovska govorili su o orijaškoj morskoj zmiji, koju da su sami vidjeli, — uplete se poručnik Coquebert ...

— Uistinu, i to ih je tako ustrašilo, da su glavom bez obzira bježali u luku!

— No kažite mi, zapita dalje dr. Filhiol, — jeste li nakon svoga odlaska iz Petropavlovska ugledali onu neman sa pedeset glava i stotinu ruku, tog potomka zloglasnoga orijaša starine, koji je ugrožavao nebo pa Neptuna zatvorio u Etnu?

— Ne, gospodine doktore, prizna kapetan King. No svakako je i »Saint Enoch« kao i »Repton« sreo morskih čomora, kao razvalina čamaca i mrtvih kitova, koji kao da nisu bili pogođeni ostvinama. Ne bi li dakle bilo moguće, da je ova opustošenja počinila onakova morska neman, o kojoj govore ribari iz Petropavlovska?

— To ne samo da je moguće, nego i više nego vjerojatno, izjavi poručnik Allotte, iako to ne dopuštaju naš kapetan i liječnik.

— Molim vas, gospodine poručniče! odvrati liječnik, — dok ne ugledam vlastitim očima, ne mogu u to vjerovati!

— Dakle, nagovori Bourcart opet kapetana Kinga, vi ne pripisujete propast »Reptona« navali nikakvoga polipa, kalmara ili kakove morske zmije?

— Naravno, da ne pripisujem, odvrati kapetan King. Pa ipak nekoliko mojih mornara tvrde, da je naš brod zahvatila neka orijaška neman svojim kracima, pa ga prevalila. Ljudi su o tom govorili na čamcima, kad smo tražili »Saint Enocha«.

— Ah, prihvati Bourcart, pripovijedanja vaših mornara odjeknuti će i kod naših ljudi, kojima bačvar danomice puni uši pričanjima o takvim nemanima. I on tvrdi, da se propast »Reptona« ima pripisati izvanrednoj nekoj orijaškoj morskoj životinji, na polak octopusu, napolak zmiji. Ja pako tvrdim, da su naše lađe nasjele na novo nastavše grebeni, koje još nisu označene na zemljovidima Tihoga oceana.

— O tom, po mojem mišljenju, ne može biti ni najmanje dvojbe, prihvati dr. Filhioll, — pa govorio i bajao gazda Cabidoulin što mu drago.

U to je udario i deveti sat uvečer. Nije bilo nade, da će plima maknuti brod s klisure, pa ma žrtvovali i sve konope i jarbole. No čim svane i sunce grane, moći će ustanoviti, gdje se nalaze, pa udesiti daljnje mjere.

Međutim si ni momčad ni kapetan Bourcart, ne priuštiše mira, već su čitavu noć bdili i pazili na more. Nemir i uzbuđenje držali su ih budnima.

U kajiti su se poručnik Allotte i doktor Filhiol još uvijek nadmudrivali o morskim nemanima, kad li njihov spor bude ujedared neočekivano svršen.

— Pazite! ... Pazite! klikne Heurtaux i strjelohitro skoči na noge.

— Brod se je digao, prihvati poručnik Coquebert.

— Maknut će se sa klisure ... već pliva! uvjeravao je sad i Romain Allotte.

Trupina »Saint Enocha« uzdrmala se je od više udaraca i kao da se dno, što se klizalo po površini klisure, diglo. Lađa se opetovano maknula na stranu i prema krmi i nije više bila tako sagnuta kao prije.

U tren oka skočiše Bourcart i ostali iz kajite.

Posred crne noći i magle nigdje nikakve zvijezde. Ni dašak ne dira zrak. More se jedva zamjetivo diže i spušta, a rub klisure ne zapljuskuju valovi.

Još prije nego je Bourcart došao na palubu, digli su se brzo i mornari. I ovi su govorili, zamjetivši udarce, da će se lađa dići! Nakon opetovanih kolebanja »Saint Enoch« se lagano uspravio. Kormilo se tako brzo stalo micati, da je gazda Ollive morao točak kormila čvrsto svezati.

U to se izmiješali poklici momčadi sa poklikom poručnika Allottea:

— Plovi! ... Plovi! ... orilo se sa svih strana.

Sagnuvši se nad prsobran, promatrali su Bourcart i King tamnu površinu mora. Najviše su se pak čudili tome, što sad vlada osjeka. Nije se dakle moglo pripisivati stanju vode, što se lađa uspravila.

— Što se je dogodilo? upita Heurtaux meštra Ollivea.

— Lađa je očito uslijed svoga odterećenja došla u gibanje, odvrati ovaj i bojim se, da će izgubiti kormilo ...

— A sada?

— Sada, gosp. Heurtaux, — sjedimo opet isto onako čvrsto, kako smo i prije sjedili!

Bourcart, Filhiol i poručnici pođu sad na povišeni dio krme, a jedan mornar donese nekoliko napaljenih svjetiljki tako, da su se mogli barem međusobno vidjeti.

Trebalo je čekati do drugoga dana i paziti na plimu, pa ako se trešnje ponove, pokušati, da se lađa odvuče s klisure.

S kojih su uzroka nastali prvi udarci i s kojim će posljedicama to biti skopčano, ostalo je za sad potpuno nerazjašnjeno. Isto tako nije nitko znao, da li se je trupina

lađe malo digla s klisure ili je sad još sa krmom jače sjela, o čemu svjedoči kormilo, kojemu sad prijeti slom.

— Biti će, da se je potonje dogodilo, reče Bourcart nadkormilaru, jer znamo, da je more oko klisure vrlo duboko.

— Možda bi, kapetane, dovoljna bila kretnja za nekoliko stopa natraške, da lađa opet krene, proizusti Heurtaux. No kako da tu kretnju izvedemo?

— Sigurno je samo jedno, — odvrati Bourcart, da se je položaj lađe promijenio, pa tko bi znao, ne će li se još ove noći ili sutra, za plime, maknuti s mjesta.

— Na to ne bih računao, kapetane, jer sad opada visina plime. No počekamo li na mladi mjesec ...

— Morali bi smo osam dana ostati pod sadašnjim odnošajima. Da je more mirno, ne bi »Saint Enochu« prijetila nikakva opasnost. No vrijeme će se promijeniti, jer iza ovakova razdoblja magle, obično slijede jake oluje.

— A najgore, što ne znamo, gdje se zapravo nalazimo.

— Javi li se sutra prije podne sunce, pa makar samo na jedan sat, poduzet ću mjerenje, te označiti mjesto našega boravišta. No možete se osloniti na to, dragi Heurtaux, da smo se nalazili na pravom putu, kad smo se sukobili. Nije moguće, da su nas struje bacile predaleko na sjever. Za to se vazda vraćam prvobitnom razjašnjenju. Jer je isključeno, da su morski zemljovidi previdjeli ovu klisuru, mora da je tek nedavno nastala.

— To i ja mislim, kapetane. Nesreća je samo, što je »Saint Enoch« sjeo na nju.

— Baš kao i »Repton« na sličnu klisuru, zaključi Bourcart. Bogu hvala naša lađa pri tom nije propala, i ja se još uvijek nadam, da ćemo ju moći maknuti.

Ovako je Bourcart protumačio stvar a tomu mišljenju rado su se priključili Heurtaux, dr. Filhiol, božman a valjda i kapetan King. Oba poručnika nisu kazala svoje mišljenje. Momčad je međutim sudila drugačije.

Sakupivši se oko velikog jarbola, ljudi su razgovarali. Oni su vidjeli samo jedno: da udarci ne dolaze od mora, jer je ovo posve mirno, a ni za plime ni osjeke, jer je za osjeke bilo još manje vode nad plitčinom. Osim toga udarci se nisu više ponavljali, pa ako se je »Saint Enoch« nešto malo digao bokom, sad ipak nepomično leži. Ove primjedbe stavio je ostvinar Pierre Kardek, koji konačno reče:

— Onda se mora micati sama klisura.

— Klisura? kliknu dva tri njegova druga.

— Sto mu gromova, Kardek, odvrati kovač Gile Thomas, smatraš li nas benama, da nam takvo što kažeš?

Ovaj odgovor kao da je upalio. Klisura koja se miče, koja luta po ustalasanom moru kao lađa! ... Ne, takovo što ne smije se tvrditi razboritim pomorcima, koji dobro poznadu more.

— To pripovijedaj drugima! vikne tesar Ferut. Kao negdašnji strojar, doživio sam kojekakvih čudesa, ali mi nismo ovdje na pozornici velike opere ili u kazalištu Chatelet. Neka mi tko dokaže, da se klisura može amo tamo micati, ako nije od ljepenke ili slikarskoga platna!

— Dobro rečeno, javi se sad i ostvinar Louis Thiébaud, ni mornarski novajlija ne će toj bajci povjerovati.

Možda je Thiébaud imao pravo, no mjesto da prihvate ovo još uvijek ponešto naravno tumačenje, bili su mornari pristupačniji najnevjerojatnijemu.

U to rekne ostvinar Jean Durut i to dosta glasno, da je to mogao čuti i Bourcart, koji se je nalazio na zapalublju:

— To nije još najvažnije. Sad je li se klisura tresla ili ne, nama je do toga, da saznamo, hoćemo li se s nje osloboditi?

Durut je time kazao nešto, što je kopalo po svim glavama; no dakako, na to se nije moglo odgovoriti.

— Do bijesa, nastavi Ferut, smiješeći se posprdno, — ne govorite svi u jedan glas! Pitanje je, hoće li »Saint Enoch« uvijek ostati na ovoj klisuri kao kakva oštriga.

— Nipošto, oglasi se mornarima dobro poznati glas.

— Jeste li vi to, gazda Cabidouline, kazali sada »nipošto«.

— Da, ja sam to rekao.

— Vi dakle tvrdite, da će se naš brod konačno ipak maknuti sa svoga mjesta?

— Tvrdim.

— A kada će to biti?

— Kad to neman ushtije.

— Kakva neman? vikne ujedared više mornara.

— Pa nemam, koja je pograbila »Saint Enoch« pa ga čvrsto drži u svojim ticalima ili škarama ... neman, koja će ga naposljetku odvući dalje, ako ga ne povuče u dubinu Tihoga oceana.

U ovom trenutku nije mornarima bilo ni na kraj pameti, da se podruguju Jean Marie Cabidoulinu radi njegovih morskih zmija ili nemani. Činilo im se, naprotiv, da bačvar imade pravo, a ne kapetan Bourcart, doktor Filhiol i svi drugi, koji do sele nisu pristajali uz njega.

No gazda Olive klikne ipak:

— Jesi li gotov ... stari brbljavče?

To je bilo dočekano sa žamorom ... momčad je očito pristajala uz bačvara.

Svima, koji su ga čuli, činila se njegova tvrdnja dokazom. Strahovita neman opustošuje ovaj kraj mora i svakako je to ona ista neman, koja je zastrašila mornare u Petropavlovsku. Ova neman razmrsala je čamac i razbila trupine lađa, čije su podrtine vidjeli tumarati po moru. Ona je rasporila i one kitove, što su tu i tamo mrtvi tumarali po moru. Ista neman oborila se i na »Repton«, te ga povukla u bezdan, pograbila je i »Saint Enoch«, kojega drži u svojim pandama.

Bourcart, koji je čuo Cabidoulinove riječi, pitao se je, ne će li njegove tvrdnje izazvati stravu. Nadkormilar i časnici sišli su sad s njim s povišenoga dijela palublja.

Bilo je skrajnje vrijeme ... možda već i prekasno.

Strava kao da mornarima otimlje ravnodušnost. Misao, da se nalaze u vlasti neke nepoznate, strahovite životinje, tako ih je zaokupila, da više nisu marili za kapetanove riječi. Ništa više nisu htjeli da čuju, pa su već stali odrješavati čamce, da poskaču u nje te se spase.

— Stante! ... Stante! dovikne im kapetan Bourcart. Prvome, koji se usudi napustiti brod, razmrskati ću glavu.

Heurtaux i poručnici Coquebert i Allotte priključe se kapetanu. Gazda Ollive umiješao se je među mornare, da uspostavi red. Kapetana Kinga nisu uopće slušali njegovi ljudi.

Kako da držiš na uzdi ljude, koji misle, da ih nekakva neman može svaki trenutak povući u more!

Uslijedili su novi udarci, koji su lađu tako uzdrmali, da se je zanjihala s jedne strane na drugu. Jarboli su jecali i škripali. Nekoliko pardunâ se raspolovilo, razbila se nekoja vesla, puknuo konop okrižice, a kotač se stao kretati takovom snagom, da ga dva krepka muža nisu mogla zaustaviti.

— U čamce! ... U čamce! zaori opći krič, iako u čamcima ne bi bilo mjesta za sve.

Bourcart opazi, da više ne će moći zapovijedati na brodu, ne bude li postupao svom strogošću proti začetniku nemira. Pristupi dakle k bačvaru, koji je stajao do glavnoga jarbola.

— Vas, Cabidouline, činim odgovornim za sve, što će se unaprijed dogoditi.

— Mene ... kapetane?

— Dakako! Vas jedinoga!

Onda se okrene k meštru Olliveu:

— Stavite ga u gvožđe i s njim u podpalublje.

Tu i tamo čulo se tiho protuslovlje. No bačvar odgovori mirnim glasom:

— Mene u gvožđe ... kapetane? Zar zato, što sam istinu govorio?

— Istinu? klikne Bourcart.

— Da, istinu! ponovi Jean Marie Cabidoulin.

I kao da se njegove riječi imadu potvrditi, digao se brod jakim uvinutim okretom po svoj duljini. Istodobno začulo se u nekoj daljini prema jugu užasno duvanje, a onda se silan val digao na »Saint Enocha« i s neproračunjivom brzinom bacio lađu dalje na more.

XIV. Prema sjeveru.

Kamo sad plovi »Saint Enoch« okrećući pleće sad prema sjeveroistoku, sad opet prema sjeverozapadu djelovanjem nekog motora nevjerojatne snage, prikopčanog uz njega?

Po dubokoj tami ništa se ne može razabrati. Kapetan Bourcart i njegovi časnici uzalud se trse, da budu na čistu barem glede pravca! Momčad je prestravljena. Nijedan čamac nije više na svojem mjestu, jer su im se konopi potrgali u onom trenutku, kad se lađa stavila u gibanje. »Saint Enoch« letio je međutim takovom brzinom dalje, da je tlak zraka obarao ljude. Morali su se dakle pružiti, duž prsobrana i pograbiti za jarbole, na povišem zapalublju nitko nije mogao ostati, a da ne zapane u opasnost te bude bačen s palube. Većina mornara pobjegla je u kajitu za momčad ili se zaklonila pod prednjim kaštelom. Bourcart, kapetan King, doktor Filhiol i nadkormilar povukli su se u kajite. Bilo je opasno ostati na palubi, jer su jarboli svaki čas mogli da se sruše.

A što da se sad i čini drugo? ... Posred crne noći nisu više vidjeli ni sami sebe. Neprekidno je ozvanjalo gadno duvanje i frkanje, izmiješano sa oštrim zviždanjem zraka

u konopima, iako vani nije bilo nikakvoga vjetra. Da bane vjetar, raspršio bi maglu, pa bi se kroz progaline oblaka tu i tamo mogla ugledati i po koja zvijezda.

— Ne, ne, progovori Heurtaux, vrijeme je tako tiho, kao što je bilo i malo prije, a silno gibanje zraka potječe samo od brzine lađe.

— U tom slučaju, mora da ta neman posjeduje nevjerojatnu snagu!

— Neman ... neman! promrmlja Bourcart u sebi.

I unatoč gotovoj očevidnosti, nije htio kao ni dr. Filhiol, nadkormilar i gazda Ollive, da vjeruje u opstanak takove nemani, takove morske zmije ili golemoga dinosaura, a ni to, da bi ikakvo stvorenje moglo tako strijelohitro za sobom vući lađu od pet stotina tona.

— Nije li ovdje u igri ogroman val, proizveden nekim podmorskim gibanjem? Ne juri li val plime nevjerojatnom snagom dalje? — Sve, sve to vjerujem prije, nego bezumne pripovijesti Jean Marie Cabidoulina.

Noć je protekla u jednakim odnošajima. Nije se promijenio ni pravac, ni položaj lađe. O svanuću htjeli su se kapetan Bourcart i njegovi drugovi uputiti o stanju mora. Imade li bačvar možda pravo, onda bi se mogli vidjeti bar prvi dijelovi nemani pa možda i sama neman usmrtiti. Pripada li onoj vrsti cephalopoda, koje poznajemo pod imenom octopa, osmonožaca, a imaju konjsku glavu sa jastrebljim kljunom i lovkama, koje su se ovile oko trupine »Saint Enocha«? Ili je možda iz vrsti onih zglobara, pokrivenih jakim oklopom, od ihtiosaura, plesiosaura ili orijaških krokodila? A možda je kakav kalmar ili »mantas« koje da su vidjeli u nekim dijelovima Atlantskoga i Tihoga oceana, te kojima pripisuju nevjerojatnu veličinu?

Svanuo je dan, blijed dan s gustom maglom. Nije se moglo razabrati, hoće li se ta magla raspršiti ili bar razrediti.

Brzina »Saint Enocha« bila je još uvijek tako velika, da je zrak šibao po licima kao tuča, tako da se nije moglo ni pomisliti na boravak na palubi. Bourcart i njegovi časnici morali su se povratiti u kajitu. Gazda Ollive, koji je htio prodrijeti do prsobrana na palubi, morao je to napustiti, jer je takovom silom bačen natrag, da zamalo te nije postradao na stubama do povišenoga zapalublja.

— Sto mu djavola! klikne Ollive, kad su ga oba poručnika digla, ja sam već mislio, da ne ću moći platiti okladenu bocu starome tvrdoglavcu Cabidoulinu.

U to kapetan Bourcart primijeti, da je »Saint Enoch« pograbljen popreko i tako sagnut, da je u opasnosti te se ne prevali. Momčad nije još izašla iz svojih kajita. Kraj guste magle teško je bilo doći s prednjega broda lađe na strašnji. Srećom je na brodu bilo dovoljno dvopeka i konzerva, da se barem osigura prehrana.

— Što ćemo sad? upita nadkormilar.

— To ćemo vidjeti, Heurtaux, odvrati Bourcart. Ovo stanje ne može valjda vječno potrajati!

— Samo da nas ne odvuče do ledenoga mora, prihvati poručnik Allotte.

— I da »Saint Enoch« ostane cijel! — dometne Coquebert.

K strašnom duvanju, što je dopiralo s oceana, pridružilo se i užasno praskanje. Gazda Ollive, koji se teškom mukom dovukao na vrata kajite, vikne:

— Jarboli se ruše!

Sad se nitko nije usudio na palubu. Jedrilje se poderalo i sa svim okrižicama stropoštalo. Brod je lišen gotovo svega potrebnoga nad trupinom, ali sveudilj još leti bjesnom brzinom prema sjeveru Tihoga oceana.

— Oh, ubogi moj »Saint Enoch« uzdahne kapetan Bourcart.

Do sada je još uvijek gojio nadu, da će njegova lađa moći nastaviti prekinutu plovidbu, nastupe li normalni

odnošaji. Pa ako ga i neka neman vuče, morat će ga zamorena napokon pustiti, jer ga, kako se vidi, ne može potopiti, a ne će ga valjda ni baciti na američku ili azijatsku obalu, da ga razbije.

Da, Bourcart se je do sele još nadao, da će mu brod iz ovog nemilog položaja izaći neoštećen, ali što sad još vrijedi, kad nema više ni jarbola ni jedara, koji se sad ne mogu nadomjestiti? Zaista, izvanredan položaj i Jean Marie Cabidoulin imao je pravo, kad je jednoč rekao:

— Na moru i u moru nismo nikad sve vidjeli, tu uvijek još ima nešto novo da nadođe.

No Bourcart ni njegovi časnici nisu ljudi, koji odmah očajavaju. Dok god je još pod njihovim nogama trupina lađe, nadaju se u spasenje. Samo kad bi mogli utješiti momčad, koju je obuzeo strah smrti.

Kronometar pokazuje sad osam sati ujutro; minulo je dakle već kojih 12 sati, da »Saint Enoch« plovi. Sila, koja ga vuče, očito je golema kao i brzina kojom juri. Uostalom, mnogi su učenjaci proračunali — (a što ti sve nisu proračunali i što još ne će proračunati!) koli je velika snaga cetacija. Kit dugačak dvadesetitri metra, a težak, kojih sedamdeset tona, imade snage do 400 konjskih sila, dakle više nego najusavršenija lokomotiva. Doktor Filhiol primjeti, da će danas sutra možda kitovi vući lađe kao konji kola, a orlovi, kondori ili jastrebi zrakoplove. Ako te brojke uzmemo temeljem, možemo lako prosuditi, kako bi mogla biti velika mehanička snaga koje morske nemani, velike četiri do pet stotina stopa.

Kad je dr. Filhiol zapitao kapetana Bourcarta, kolikom brzinom leti »Saint Enoch«, odvratio je ovaj:

— Nije moguće, da je manje od četrdeset liueâ u satu.

— Onda bi smo u ovo dvanaest sati prevalili već oko pet stotina liueâ.

Iako se to čini iznenadljivo, ipak je sigurno, da su zamjećene takve brzine pa i veće. Upravo iz Tihoga oceana izvijestio je zapovjednik neke mornaričke stanice pred nekoliko godina o ovome pojavu:

Uslijed silnoga potresa na obali Perua, odvaljao se ogroman morski val otuda do obale Australije. Dugačak oko dvije milje, taj je val prevalio gotovo trećinu opsega zemaljske kruglje nevjerojatnom brzinom, koju su izmjerili sa 685 kilometara u satu. Taj se val gromornom bukom odbijao od otoka, i dalje još bijesnije jurio. Bourcart je saznao za taj pojav iz lista »Journal du Havre« i spomenuvši ga sad svojim prijateljima, nadoda:

— Ne bih se dakle ni najmanje začudio, kad bi bili svjedoci i žrtve nekog takovog događaja. Na dnu oceana moguće da je provalio kakav vulkan, uslijed čega je nastala i nepoznata klisura, na kojoj se nasukao »Saint Enoch«. Nadalje je moguće, da je, baš kao i za potresa u Peruu, nastao golem val, koji nas je rinuo s klisure, pa nas sad nosi prema sjeveru ...

— Po mojem mišljenju, izjavi Heurtax, — nešto se takova dade daleko prije zamisliti nego kakva morska neman.

Ovim riječima odobravao je i kapetan King.

— Pa još k tome neman, koja bi nas sobom vukla brzinom od četrdeset milja u satu!

— Sve je to vrlo lijepo, oglasi se sad i gazda Ollive, no kažite to Jean Marie Cabidoulinu, pa ćete vidjeti, da ne odustaje od svojih nemani, bile to kalmari, velike morske zmije ili što mu drago.

No bilo je malo do toga, hoće li bačvar ostati kod svojih nazora o čudesnim morskim nemanima ili ne. Puno, važnije je, da se razjasni, do koje je sjeverne širine odvučen »Saint Enoch« toga dana?

Bourcart uzme u ruke morski zemljovid i pokuša ustanoviti položaj lađe. Po svoj prilici bijesna plovidba kreće prema sjeveru. Prema tomu je brod, prošavši uz posljednji najsjeverniji otok Kurila, zatjeran valjda u

Behringovo more, jer bi inače morao proći uz Aleute. U Behringovom moru ne ističu nikakve zemlje, koje bi sačinjavale zapreku. Uz sadašnju brzinu morala bi lađa već proći i kroz Behrinško tijesno, a tada je trebao golemi val da lađu ponese koju milju na istok ili zapad, da dođe do Istočnoga rta u Aziji ili do rta princa Gallasa na američkoj strani, a pošto se to nije dogodilo, valjda se lađa nalazi već u Sjevernom ledenom moru.

Zato zapita dr. Filhiol kapetana Bourcarta:

— U kojoj udaljenost od klisure moglo bi biti Ledeno more?

— Kojih sedam stupnjeva širine, odvrati kapetan, ili 425 milja.

— Onda ne bismo bili više daleko od 70 stupnja širine!

Sedamdesetim stupnjem širine počinje po općem mišljenju Sjeverno more, a u ovo godišnje doba mora sjeverni led biti već prilično u blizini.

« Pedesetišest muškaraca, koji se nalaze na »Saint Enochu«, idu očito u susret strašnoj katastrofi i lađa se po svoj prilici gubi u hiperborejskoj vodenoj pustinji; a s onu stranu Behringova tijesna mora da se je nagomilao već neprodiran led. Što će biti od žitelja lađe, ako već kod žestokog sukoba ne bude progutana? Što će biti, ako im pođe za rukom, da se sklonu na koji ledenjak ili prispiju na koju skupinu ostrva, kao na pr. Wrangelovu zemlju i koje drugo otočje, udaljeno više stotina milja od azijske ili američke obale, pa tu od strašne studeni i oskudice poginu? Nije moguće, da prezime u tako nezaštićenom položaju, jer na koji bi način mogli da stignu u sjeveroistočnu Sibiriju ili na Aljašku?

U sjevernom dijelu Behringova tijesna, gdje se oceanski val može raširiti, morati će pasti njegova snaga i brzina. Osim toga je i tlakomjer stao jako padati. Ako uslijed burnoga vjetra dođe more u vlastito gibanje, možda se iscrpi snaga pojava, pa »Saint Enoch« ipak

Ledeno polje pružalo se preko vidokruga...

stekne vlastitu snagu kretanja? No pita se, kako će daleko dospjeti, ovako lišen jarbola, kako će se odupirati burama u početku arktičke zime? Što će napokon biti s njim? Koli strašni izgledi za kapetana Bourcarta i sve ostale, budu li se morali ograničiti na brod, kojemu više nisu gospodari pa se lako može izgubiti u toj velikoj pustoši? — Tu ne pomaže više ni djelatnost ni razmišljanje; tu ne hasni srčanost ni vratolomstvo. »Saint Enoch« juri još uvijek naprijed, kao neka gromada bez kormila. Položaj pogoršava gusta magla, radi koje se ne može vidjeti. Pošto se ne može obastati na palubi, mogu Bourcart i njegovi časnici promatrati stanje mora samo kroz mali prozorčić svojih kajita. Ne znadu dakle, da li njihov brod juri uz koje kopno s ovu ili s onu stranu Behringova tijesna, ili se primiče kakvome ostrvu sjevernoga ledenoga mora, gdje će se razbiti val, a š njim valjda i »Saint Enoch«.

Svakako je vjerojatan strahovit brodolom, kojeg po svoj prilici ne će preživjeti nijedan od žitelja na ovoj lađi.

— Idi do bijesa, prokleta maglo! klikne poručnik Allotte.

Pod pritiskom niskoga zračnoga tlaka iščeznula je magla poslije podne, pa se sad moglo vidjeti do obzorja.

Poslije podne oko četiri sata kao da se smanjila brzina »Saint Enocha«. Hoće li se napokon osloboditi? Biti će, naravno, uvijek još lađa bez jarbola, no ako kapetanu pođe za rukom izvjesiti jedra za nuždu, može se ponadati, da opet prispije u južnije dijelove oceana.

— Sve, sve na svijetu radije, nego da budemo razmrskani o gromade polarnoga leda!

Meštar Ollive htio je da izađe iz kajite, pa mu je to i pošlo za rukom, jer tlak zraka nije više bio tako jak. Bourcart, kapetan King, doktor Fillhiol i oba poručnika slijedili su ga, držeći se za paranke, do prsobrana kod kormila.

Jean Marie Cabidoulin, tesar, kovač, ostvinari i desetak mornara, Engleza i Francuza, izašlo je iz svojih kajita, pa se smjestiše na prostoru oko talionica.

»Saint Enoch« nošen je na leđima velikoga vala, koji sad leti usporavanom brzinom.

Nigdje traga kopnu.

Morska neman, koja da tobože drži lađu već preko dvadeset sati, govorio bačvar što mu drago, ne pokazuje se nigdje. Sad su se opet nakon bodrenja Bourcartova svi počeli nadati. Gazda Ollive nije više mogao da se uspregne, da malo ne bocne Jean Marie Cabidoulina radi njegovih pripovijesti o krokodilima, octopusima i krakokracima.

— Ej ... starkelja, izgubio si okladu! — rekne mu Ollive, potreptavši ga po ramenu.

— Dobio sam ju, odvrati meštar Cabidoulin, ali ni ja ni ti ne ćemo doći u prigodu, da ju ispijemo.

— Što? ... Valjda ne tvrdiš, da je tvoja neman ...

— Još uvijek tu ... pače, ako se dobro pogleda vidi joj se sad glava, sad rep.

— Oh, puko utvaranje tvoje lude lubanje!

— Još nas drži u svojim pandama ... ne će nas pustiti i znadem vrlo dobro, kamo nas odvlači.

— Onamo, odakle ćemo se i povratiti, starkeljo! odvrati gazda Ollive. Poslije boce tafije još da se kladimo i za bocu ruma, da ćemo spasiti glave.

Jean Marie Cabidoulin slegne ramenima i dobaci svome drugu na polak sućutan, na polak preziran pogled. Kad se sagnuo preko prsobrana, njemu se uistinu učinilo, da vidi konjsku glavu sa strašnim kljunom, koji istupa iz guste grive, a zatim nekoliko stotina stopa dalje, strašan rep koji bijesno udara po vodi. Mornari su bačvarevim očima vidjeli isto.

Iako se na sjeveru nije vidjela nikakva zemlja, to su ipak po vodi već tumarale ledene sante. Nedvojbeno se

»Saint Enoch« nalazi u polarnom području s onu stranu morskoga tijesna, a koliko preko sedamdesetoga stupnja sjeverne širine ... to se je moglo ustanoviti samo promatranjem, koje je za sad nemoguće, jer se primiče večer.

Deset minuta poslije klikne mornar Gallinet, koji se popeo po okrnjku prednje katarke:

— Ledeno polje o boku broda!

Jedno ledeno polje protezalo se barem tri milje prema sjeveru. Ravno i glatko kao zrcalo, odrazivalo je posljednje zrake sunca. Dalje otraga vidio se prvi zid stisnutoga leda, kojega su najveći vrhunci nadvisivali morsku površinu za 100 hvati. Po ledenom polju švrljalo je mnoštvo ptica, galebova, guski tučnica i bazana, dok je mnogo parova tulanja ležalo po rubovima leda.

Ledeno polje moglo je biti udaljeno još tri do četiri milje, a vjetar, koji je polagano duvao, tjerao je lađu baš onamo. Sad se i more jače talasalo a to zato, što se orijaški val još uvijeke kotrljao ispod površine leda. Svakako će se val slomiti posvema tekar na nepokolebivoj stijeni ledene gromade.

Opetovano se koji moćni vodeni trak prebacio preko trupine »Saint Enocha«, kojemu je prsobran na jednom mjestu bio skršen padom katarke. Jednoč se je brod štaviše nagnuo na stranu tako, da je voda doprla i do kajita. Da kapci na otvorima nisu bili dobro zatvoreni, lađa bi sad propala.

Vrijeme je bivalo sve burnije, vjetar je gonio sniježnu mećavu preko lađe. Oko sedam sati uvečer bio je »Saint Enoch« još jednom podignut, a zatim bačen na ledeno polje, preko čije se je glatke površine dalje kliznuo, dok se nije zaustavio kod prvih gromada nagomilanoga leda.

XV. Konac.

U koji je dio arktičkoga mora ponešen »Saint Enoch«, otkad je od prilike ispred 24 sata otkinut sa klisure?

Kad se je magla digla, zamijetio je Bourcart, da njegova ladja plovi put sjeverozapada! Ako od prolaza kroz Berinško tijesno nije brod potisnut iz toga pravca, to bi sa svojim drugovima mogao stići na koju zemlju, bilo na sibirskoj obali, bilo na kojem ostrvu. Povratak odanle bio bi manje naporan i ne tako opasan, kako kroz američku Aljašku.

Nadošla je noć ... mračna ledena noć sa temperaturom od 10 stupnjeva ispod ništice. Kod jakog sudara o led polomili su se i okrnjci jarbola, a tjelesina lađe je napukla.

Pravo je čudo, što pritom, izuzamši nekoliko omečina, nitko nije bitno ozlijeden. Momčad, bačena o stijene bokova lađe, doskora se digla na ledu, kamo su ih brzo slijedili Bourcart i njegovi časnici. Sad je valjalo samo pričekati dan. Mjesto da se noć provađa pod vedrim nebom, bilo je ipak uputnije povratiti se na lađu, što je kapetan i zapovjedio. Iako se nije moglo ložiti, barem je momčad bila zaštićena od bijesne sniježne mećave. Kad svane, Bourcart će razgledati, dade li se što učiniti.

»Saint Enoch«, zaštićen ledenim gromadama, stajao je doduše prilično uspravno, ali je tako oštećen, da su popravci isključeni. Tjelesina je na više mjesta ispod plovne linije ugnječena, daske palube raspršene ili rasklimane, a i nutarnje pregrade pomaknute sa svojih mjesta. No časnici su se za nuždu mogli još skloniti u svoje kajite, momčad u skladišne prostorije ili u zajedničku stanicu.

To je dakle završetak jedne nečuvene pustolovine. Što će biti sa brodolomcima sa »Saint Enocha« i »Reptona«?

Bourcart i nadkormilar našli su u razvalinama kajite

zemljovide. Pri sjaju jedne svjetiljke kušali su, da odrede sadašnji položaj »Saint Enocha«.

— Od uvečer dvadesetidrugoga listopada do uvečer dvadesetitrećega, poče Bourcart, nosio nas je val prema sjeverozapadu polarnoga mora.

— I sa brzinom, koja se mora uzeti najmanje sa 40 lieueâ u satu, pridometne Heurtaux.

— Ne bih se dakle čudio, nastavi kapetan, kad bismo bili nagnani u vode Vrangelove zemlje.

Ako se Bourcart u tome ne vara i led siže do najbližeg dijela sibirske obale, to se ima prekoračiti samo nevelika daljina, da se dođe do zemlje Čukča, koja svršava sa Sjevernim rtom u ledenom moru. No žalosno je, što »Saint Enoch« nije bačen dalje na istok, u arhipelag Nove Sibirije. S ušća rijeke Lene bio bi povratak u domovinu moguć uz povoljnije odnošaje, jer u polarnim krajevima Jakuta imade mjesta i sela.

U svemu se činilo, da položaj nije baš očajan. Očito su se brodolomci nadali još spasenju, iako će biti spojeno s najvećim naporima i oskudijevanjima. Nije baš zamamno hodati pješke više stotina milja i biti pri tom izvrgnut nepogodama zimskoga vremena.

— Najveća je nesreća, izjavi Heurtaux, što se potrhe »Saint Enocha« ne mogu popraviti! Možda bi mogli, da kroz led prosiječemo kanal, a tada bismo po vodi mogli dalje dospjeti.

— Ali zato ne imamo ni jednog jedinog čamca na raspoloženje, doda Bourcart. Kad bismo htjeli, da ih toliko sagradimo od razvalina »Saint Enocha« potrošili bi naša živežna sredstva možda još prije, no što bi dogotovili čamce.

Napokon se opet rasvijetlilo, blijedi kolobar sunca, gotovo bez svijetla i topline, digao se tek nešto malo nad obzorje. Ledeno polje pružalo se preko vidokruga na istok i zapad. Na jugu je Longov put, pun ledenih santi; studen

još nije načinila neprekidni ledeni pokrov do sibirske obale, a prije dok ti predjeli nisu u čvrstom protegu potpuno smrznuti, ne mogu Bourcart ni njegovi drugovi stići na kopno.

Svi ostave brod i kapetan Bourcart odredi potanko pregledavanje lađe.

Nisu se smjeli podavati nikakvoj iluziji. Ustanovljene su takove silne potrhe »Saint Enocha«, da se na popravak nije moglo ni pomisliti.

Samo dva su izlaza preostala:

Ili još istoga dana krenuti na put sa živežnim namirnicama, pa potražiti na zapadu mjesto, gdje se pod utjecajem polarne struje već uhvatio led; ili da se na ledu udari logor i čeka, dok se Longov tijesnac toliko smrzne, da ga mogu i pješaci prekoračiti.

Obije osnove imale su nešto za se, a i proti. Svakako je isključeno, da se ovdje prezimi i pričeka toplije vrijeme tako, da se u gromadama leda izdube špilja, kako su to već neki kitolovci uistinu činili; no čime da se prehrane kroz osam mjeseci? Pritom ne valja zaboraviti, da se ovdje radi o preko pedeset ljudi, koji imadu živeža za kojih četrnaest dana tako, da uz velika ograničenja mogu izaći samo još tri tjedna. Nesigurno je računati, na lov ili ribolov. Nešto malo mogli bi se nesretnici grijati spaljivanjem razvalina »Saint Enocha«; no kad ovo potroše, što onda?

Ni o tome nije moglo biti govora, da se koja lađa približi ledu, jer će sigurno potrajati osam mjeseci, dok se uzmogne opet ploviti ovim krajevima.

Kapetan Bourcart odluči dakle poći, čim priugotove nekoliko saonica, koje će, naravno, u pomanjkanju pasa, sami mornari vući. Ovu osnovu odobrila je i momčad »Saint Enocha«, a nije joj se usprotivila ni momčad »Reptona«.

Englezi bi valjda najvoljeli sami otići, ali kapetan Bourcart ne bi nikako pristao, da im u ovim okolnostima ustupi dio živeža. Osim toga nije ni ustanovljeno, gdje se nalaze zapravo: jesu li zbilja u susjedstvu Vrangelove zemlje. Doktor Filhiol upravi o tome upit na kapetana.

— Doista, posve pouzdano ne mogu da odgovorim na to pitanje. Sa svojim spravama, da nisu uništene, mogao bih to ustanoviti. Ipak držim, da nismo daleko od Vrangelove zemlje, ako se uslijed struje ne pomičemo na istok ili zapad.

To je svakako moguće. No kako da to ustanove?

No bilo tome kako mu drago, zaključeno je, da se odavle krene. Odmah se je po kapetanovoj zapovjedi pristupilo radu. Od greda i dasaka sa »Saint Enocha« imale su se načiniti saonice. To je imalo biti gotovo u tri dana. I engleska momčad se ponudila za saradnju.

Kapetan Bourcart i King, poručnici i doktor Filhiol popeli su se opetovano na vrhunce ledenih gromada, koje su za 300 stopa nadvisivale površinu mora i omogućivale vidik u daljinu od 50 kilometara; ali ni s dalekozorima nisu mogli otkriti nikakvo kopno. Još uvijek su bili u dvojbi glede točke, na kojoj se nahode.

Za tri dana bile su saonice dogotovljene. Sjeverni medvjedi pojavljivali su se, ali logor nisu uznemirivali.

U večer 26. listopada bio je rad oko saonica dovršen i odmah su na nje natovarili limenke sa konservima, mesom, povrteljem, dvopekom, velikom zalihom drva i sa više bala jedrenoga platna, koje je imalo služiti, za gradnju šatora, budu li snježne vijavice priječile napredovanje.

Posljednju noć imali su prospavati u općem konačištu i u kajitama, posljednji put večerati na lađi, a tada krenuti, Bourcart sa svojim ljudima i King sa svojima, s mjesta nesretnoga brodoloma.

Svi su bili uzbuđeni i potišteni. Svi pogledi upereni su na razvaline »Saint Enocha«, dok nisu iščezle.

Tada reče gazda Ollive, koji je opet stekao nešto malko pouzdanja, meštru Cabidoulinu:

— No, starkeljo, još ćemo se možda ipak izvući iz neprilike! Opet ćemo ugledati naš Havre!

— Mi? ... Možda ... »Saint Enoch« nikada! odgovori samo Jean Marie Cabidoulin.

O pojedinkostima vožnje o prostranom i tihom ledenom polju nemamo da što osobito izvijestimo. Najveća je opasnost da ponestane živeža i goriva, potraje li put dulje vremena.

Karavana je krenula u pravilnom redu. Pokatšto je trebalo obilaziti velike gromade leda, čime se put oduljivao. Temperatura je kolebala redovito između 20 i 30 stupnjeva ispod ništice. Tako je slijedio dan za danom. Na dan se prevaljivalo jedva dvanaest milja. Svaki dan se moralo počivati po dvanaest sati. Dani su bili vrlo kratki, pa se većinom putovalo u polutami.

Srčani ljudi nisu se ipak tužili. Ni Englezima, koji su također vukli saonice, nije se moglo prigovoriti. Čim je Bourcart dao znak, da se stane, dizali su provizorne šatore od ostanaka jedara i napaljivali peći, koje su sobom povezli i na njima priugotavljali topli napitak, grog ili kavu, a onda su polegli i spavali, dok nije valjalo krenuti dalje.

Ovi ubogi ljudi dosta su trpjeli, kad su zavladale snježne mećave. Sniježni ledeni prah šibao ih po obrazima, razaznavali su se jedva na metar duljine i u takvim prigodama morao se ustanovljivati pravac prema kompasu, čija se igla svaki čas otklanjala. Bourcart je već šapnuo Heurtaux, da su zalutali s pravoga puta. Morali su slijediti rub ledenoga polja, o koji su se valovi mora razbijali gromornom tutnjavom ... Što, ako se more ovdje prostire bez kraja? ... Ne će li preostati drugo, nego se popeti

na ledene sante i po mogućnosti na njima stići na sibirsku obalu? No s padajućom temperaturom mora se more smrznuti. Potraje li to još koji tjedan, iscrpit će se živežne namirnice, unatoč skrajnjoj štednji.

Više mornarskih novaka bilo je već sasvim izmoreno. Doktor Filhiol njegovao ih je brižno. Koliko truda, muka i poteškoća bilo bi uštedeno, da imadu onih istrajnih pasa, koji se na sibirskim i kamčatskim ravnicama svuda snalaze svojim izvrsnim njuhom! Uz ove teške okolnosti osvanuo je i 19. studenoga. Dvadesetičetiri dana minula su od dana, kad su krenuli. Živež je bio gotovo iscrpljen ... Iza četrdesetosam sati ne će brodolomcima preostati ništa drugo, nego da posljednji put večeraju, a onda se priprave na strašnu smrt ...

— Jedna lađa! ... Jedna lađa!

Tako je ujutro 20. studenoga iz svega grla kliknuo Romain Allotte i doskora su svi ugledali lađu, koju su otkrile oštre oči poručnika Allottea.

Bila je to barka na tri jarbola, lađa kitolovka, koja je uz svježi sjevernjak sa svim jedrima plovila prema Behringovom tijesnacu.

Bourcart i svi ostali, koji su sad najednoč stekli tjelesnu otpornost, ostaviše saonice i jurnuše prema rubu ledenoga polja. Ovdje odmah dadoše znakove i opale više hitaca iz pušaka.

To su na lađi opazili i čuli. Bark se je približio ledenjaku i spustio dva čamca.

Pol sata poslije našli su se brodolomci na palubi, puni hvale za spasenje, koje im je poslala Providnost.

Dotična lađa »World« iz Belfasta, zakasnila je nešto sa lovom i plovila za Novu Zelandiju.

Ne trebamo posebice istaći, da je momčad »Saint Enocha« kao i »Reptona« bila gostoljubivo primljena. Pa kad su oba kapetana izvijestila, u kojim izvanrednim okolnostima su njihove lađe postradale, moralo im se je

vjerovati. Nakon plovidbe od mjesec dana iskrcala je lađa »World« spašene brodolomce u Dunedinu.

Tada pristupi kapetan King do kapetana Bourcarta, da se s njim oprosti.

— Vi ste nas, reče, primili na »Saint Enoch«, i ja sam vam se za to zahvalio.

— Kao što smo i mi učinili vašemu zemljaku, kapetanu Morrisu, za izvanrednu ljubav, što nas je primio na »World«, odvrati Bourcart.

— Prema tome smo dakle stvar izravnali, izjavi Englez.

— Da, ako vam je s voljom ...

— Laku noć!

— Laku noć!

To je bio čitav rastanak.

Unatoč nemilim proročanstvima meštra Cabidoulina, barka »World« bila je za svoje plovidbe od ledenoga mora do Nove Zelandije vrlo sretna, jer se nigdje nije namjerila ni na kakvu morsku zmiju a ni na drugu kakvu neman. No ni na putu s Nove Zelandije u Evropu nisu se Bourcart ni njegovi drugovi na takovo što namjerili. Poručnici Coquebert i Allotte došli su konačno do zaključka, da je golemi morski val bijesnom brzinom odplavio »Saint Enoch« prema ledenim gromadama sjevera.

Jean Marie Cabidoulin i većina mornara nisu se nikako dali uvjeriti, da ih nije nosila tajanstvena, orijaška morska neman.

No sigurno je, da nitko ne zna ništa pouzdano o tome, da li u moru ima takovih životinja. I dok stručnjaci ihtiolozi ne potvrde, da ih imade, valja sva naklapanja o njima uputiti u carstvo bajki.

Kapetan Bourcart i njegovi drugovi, povratili su se dakle u Havre ... No ovaj put dakako na tuđoj lađi.

Hvala povoljnoj prodaji prvoga tovara ribljega ulja u Viktoriji na Vancouveru, dala je plovidba još svakome neku zaslužbu, a gubitak »Saint Enocha« nadoknadilo je

osiguratelјno društvo. Kapetanu su se međutim oči napunile suzama, kad se sjetio svog nesretnog broda, koji je ostao razoren u artičkom ledu.

Što se tiče gazde Ollivea i Cabidoulina, oni su za vožnje ipak zajedno ispili oklađene boce tafije i ruma. Pri tome je Ollive rekao bačvaru:

— No, starkeljo, vjeruješ li još uvijek u ...

— Pa naravno ... nakon onoga, što smo doživjeli, istom sam pravo osvjedočen.

— I ti tvrdiš, da si onu neman vidio?

— Upravo tako, kako sad eto i tebe vidim!

— Hoćeš li, da time kažeš, da sam i ja takvo nerazborito stvorenje?

— Pa da ... jer ... jer u to ne ćeš da vjeruješ ...

— Najlješa hvala! ...

Odatle razabiremo, da bačvar nije promijenio svoje mišljenje. On postojano tvrdi, da imade takovih nemani i u njegovim vječno ponavljanim pričanjima vazda je govora o pustovini »Saint Enocha«.

No jedno je neoborivo: Posljednje putovanje »Saint Enocha« bila je i zadnjа plovidba Jeana Marie Cabidoulina.

K o n a c.

Pr. *M. L.*

SADRŽAJ.

	Strana
I. Zakašnjeli odlazak	8
II. Saint Enoch	16
III. Na istočnoj obali Nove Zelandije	26
IV. Kroz veliki ocean	37
V. U zatonu Marguerite	51
VI. Vancouver	61
VII. Drugi lov	71
VIII. Ohocko more	83
IX. Na Kamčatki	92
X. Dvojaka navala	100
XI. Među Englezima i Francuzima	110
XII. »Saint Enoch« se nasukao	122
XIII. Pomična klisura	129
XIV. Prema sjeveru	139
XV. Konac	149

Romani, pripovijesti, novele, crtice.

BEN HUR. Pripovijest iz dobe Kristove. Engleski napisao Lewis Wallace, izdanje za mladež. Sa četiri slike. Cijena D 90.—

POSLJEDNJI DANI POMPEJA. Roman E. L. Bulwera: Po preradbi Rudolfa Reiharta priredeno za mladež. Sa tri krasno bojadisane slike. Cijena tvrdo vezano D 75·—

MALI LORD. Pripovijest. Napisala F. H. Burnett. Za mladež priredio dr. Milan Ogrizović. S pet slika u bojama i trideset i dvije u tekstu. Cijena tvrdo vezano D 80·—

U ŽARKOJ AFRICI. Napisao Henrik Sienkiewicz. Stradanja dvoje diece kod afričkih trgovaca robljem, njihove čudne pustolovine i konačno izbavljenje. Cijena Din 40.—

KNJIŽARA ST. KUGLI, ZAGREB, ILICA BR. 30.

U ŽARKOJ AFRICI. Napisao Henrik Sienkiewicz. Stradanja dvoje djece kod afričkih trgovaca robljem, njihove čudne pustolovine i konačno izbavljenje. Cijena Din 40.—

KRVAVA NOĆ U MEHIKU ILI OSVEĆENA IZDAJA. Ova pripovijest znamenitoga francuskoga pisca Julesa Vernea crta jednu epizodu iz dobe propadanja španiolske moći. Na mornarici ponestalo zapta: drski mornari pod

vodstvom časnika pobunili se i urotili proti kapetanu, ubili ga i odlučili, da ratne brodove prodadu Meksikanskoj vladi. No dva vijerna prijatelja umorenoga kapetana, pritajila su se i kad je izdajnički časnik preko meksikanske visočine putovao u Meksiko, da sklopi ugovor s vladom, dočekaju pohlepnoga izdajicu, koji je umorio i svoga pratioca, da sam dobije kupovninu, ispod čuvenog vulkana Popocateptla te ga sunovrate u ponor i time osvete izdaju, počinjenu na Španiolskoj. Zanimljivo i poučno štivo za mlado i staro. — Cijena Din 10.—

KNJIŽARA ST. KUGLI, ZAGREB, ILICA BR. 30.

ZAROBJENICI MORA. Franc. napisao Kapetan Driant. To su doživljaji momčadi jedne potonule podmornice. Bogato ilustrovano. Cijena Din 34.—

ROBINZONI ZRAKA. Franc. napisao Kap. Driant. Bogato ilustrovano. U doba savremenog istraživanja sjevernog stožera zrakoplovom, čita se

opis ovih proti svoje volje u one krajeve zalutalih zrakoplovaca vanrednom nasladom. Neobična oklada smionog Amerikanca, neizmjerna pustoš polarnih krajeva, a nad njima orkanom nošeni zrakoplov, jezoviti doživljaji i neizrecive opasnosti, te konačno čudesno spasenje zanimaju do posljednje stranice. Savršeni način opisivanja okretnog pripovjedača, koji je nagrađen za svoje »Zarobljenike mora« od francuske akademije, zajamčuje čitaocu vanrednu nasladu. Cijena D 45.—